

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník čtrnáctý

2

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1964

VÝBĚR PROFESÍ A RACIONALIZACE VOJENSKÉHO VÝCVIKU

Podplukovník Miroslav Jonáš

Jedním z výchozích požadavků cilevědomé komunistické výchovy v armádě je její konkrétnost. Konkrétnost vojenského výcviku a vyučování umožňuje jednak úspěšně dosahovat stanovených profilů absolventů různých typů školení, a na druhé straně je to výchozí princip ovlivňující již samotný přístup k promyšlení, organizaci, řízení a uskutečňování výcviku. V přípravě všech vojáků — a zejména při výchově nového velitelského sboru naší lidové armády — dostává snaha po zvýšení konkrétnosti vzdělávacího úsilí podobu snahy po vědecky přesnějším, předvídatelně stanovení profilů absolventů s cílem prodloužit „životnost“ jejich speciální i všeobecné přípravy. Ukazuje se, že je to jen jedna stránka věci, i když zásadní, výchozí.

Neméně významným a aktuálním úkolem je **prozkoumání úkolů a podmínek, za kterých je (nebo má být) cíle vzdělání dosahováno a naplňovány profily**. Takovéto zkoumání by mělo zabezpečit, aby cesta k naplnění profilu byla nejúčelnější, nejefektivnější a nejekonomičtější. Právem zdůrazňujeme, že výchova a výcvik se uskutečňují na konkrétním materiálu a v konkrétních situacích. Jinými slovy, ke správnému stanovení postupných cílů výcviku a školení je zapotřebí vycházet z hluboké znalosti konkrétní odbornosti (profese) např. operátora, velitele tankové čety, roty, radisty apod.

Prozkoumání obsahu profesionálního zaměření v dané odbornosti až po její prvky — sumu znalostí, návyků, dovedností — umožňuje v závěru celé práce poskytovat účinná doporučení jak pro výcvik a školení, tak i pro praktickou činnost jednotlivců a skupin dané odbornosti. Z tohoto hlediska prozkoumání podmínek a úkolů konkrétní činnosti přináší dvojí prospěch: v racionalizaci školení a v racionalizaci činnosti v úkolech bojové pohotovosti či v práci ve speciálních zařízeních a závodech.

Výsledky zkoumání, které můžeme nazvat profesiografickým výzkumem, po-

skytují takový popis odbornosti, z něhož je třeba vycházet i v poradenství a při výběru do odbornosti. I když zůstaneme u potvrzení jen této stránky významu výběru profesí pro každodenní praxi útvarů a škol, je zřejmé, že je to současně prostředek, jímž je možné podstatně zvýšit cílevědomost vojenského výcviku.

—☆—

Jednou z nejzávažnějších otázek je prozkoumání potřeby speciálních dispozic v dané odbornosti. Zejména psychologické výzkumy přesvědčivě ukazují, jak se liší podmínky a úkoly potřebné pro výkon služby jednotlivých odborností, jak je třeba diferencovat i v praktické výcvikové práci a zaměřovat ji hlavním směrem. Diferenciace umožňuje celkově posunout zástoj (plateau) v učení směrem nahoru, k průměrně vyššímu výkonu celé skupiny a ještě výrazněji u jednotlivce. Prozkoumat potřebu určitého okruhu schopností, významných pro výkon dané odbornosti, znamená také využít ostatních kladných výsledků profesiografického výzkumu a prohloubit tak pohled na specializaci ve školení a ve výcviku.

V oblasti výcviku a vojenského vyučování výběr profesí vystupuje zároveň i jako jeden z činitelů, který v brzké budoucnosti umožní zvýšit řízení procesu učení na základě programové výuky. Zejména v prvním období programování učiva, řízení učení a při aplikaci vyučovacích strojů v praxi bude třeba rozhodovat, kde a kterým směrem především programovat. Ve výsledcích výběru profese budou mít psychologie, pedagogika, metodika a vojenskovední a jiné disciplíny oporu při hledání co nejefektivnějších způsobů a cest k dosažení cílů vojenského výcviku. Řekne-li tento obor své slovo o prvcích jednotlivé odbornosti, ostatní obory, a zejména vojenská pedagogika, mohou neprodleně zkoumat nové cesty racionalizace výcviku a vyučování.

Současně je třeba vidět i širší význam tohoto zkoumání. Cílevědomá povaha ko-

munistické výchovy vyžaduje se znalostí věci rozvíjet celek osobnosti, která představuje složitou jednotu všech rysů, vlastností a schopností. Všechný rozvoj vojákovy osobnosti může zabezpečovat jen takové výchovné úsilí, které vychází ze znalosti převažující činnosti a zaměřuje se i na ostatní oblasti. Takový přístup k základním otázkám a úkolům komunistické výchovy v armádě vylučuje jednostranný profesionalismus, jehož důsledky nepostihují jen tělesný a psychický sklad osobnosti, ale i její politicko-morální zaměření. V rozhodujícím typu vojenské práce pomáhá tento obor najít ty prvky, které mají největší formativní význam pro utváření vojákovy osobnosti. Komplexnost tohoto bádání a doporučení zabezpečuje, že bude postihnuto maximum prvků a tím vytvořeny předpoklady pro široké, komplexní výchovné působení a vzdělávání.

—★—

V obecné podobě bychom mohli načrtnout okruh otázek, které by tento výzkum v armádě mohl v nejbližší době sledovat a vyhodnocovat:

1. Obecné společenské, pracovní a hygienické podmínky v konkrétní odbornosti:

- požadavky na mravní, politické a světonázorové hodnoty;
- požadavky na obecnou tělesnou a duševní výkonnost vojáka;
- požadavky na všeobecný rozvoj intelektu;
- požadavky, vyplývající z prvků tvůrčí činnosti v této odbornosti;
- charakteristika vedoucí činnosti z hlediska jejího režimu, proměnlivosti, monotónnosti apod.;
- charakteristika hlavních faktorů, které jednotlivě i v komplexech ovlivňují motivaci i průběh činnosti v konkrétní odbornosti.

2. Otázky výběru osob a jejich rozmístování:

- stanovení předchozích pracovních návyků a dovedností a jejich kladné nebo záporné působení při začátku do konkrétní vojenské odbornosti s cílem objasňovat je ve výběru a uvažovat možnost jejich přenosu;

- stanovit způsoby a metody (techniky) výběru a stupeň poradenské pravomoci a odpovědnosti.

3. Otázky racionalizace výcviku:

- požadovaný výchozí, postupný a konečný profil vojáka před výcvikem, v určité etapě školení a po prověrce jeho vycvičenosti;

- rozbor souvislostí konkrétní odbornosti s dalšími (zejména blízkými) specializacemi s cílem nalézt příznivé korelující prvky, umožňující efektivní přecvičení nebo přezazení na funkci bez zácviku;

- metodika základního výcviku v konkrétní odbornosti, metodika zdokonalování a přecvičování. V této souvislosti věnovat potřebnou pozornost výcviku ve zkrácených lhůtách;

- výzkum a zobecnění křivky učení v dané odbornosti zejména s ohledem na vyjasnění úrovně zástoje (plateau);

- objasnění formativních prvků konkrétní činnosti a doporučení pro metodiku výchovné práce a jiné.

Již zřejmý pohled na uvedený okruh otázek ukazuje, že neznámější nic „převratného“. Jsou zhruba shodné s problémy, které prakticky denně řeší odpovědní pracovníci v armádě — velitelé, stranicko-politické orgány a organizace, kádroví a mobilizační pracovníci atd. Seriózní výzkum při výběru profesí a objasňování však může dát fundované odpovědi na tyto palčivé otázky dne, umožňuje, aby se zvýšila vědecká úroveň řízení a organizace vojenské práce, výchovy a výcviku. Touto cestou je možné jít při plnění úkolů XII. sjezdu KSČ v naší lidové armádě ve oblasti řízení, organizace a výcviku.

—★—

Cílevědomost komunistické výchovy v armádě vyžaduje konkrétnost výchovné a vzdělávací práce. Jedním z aktuálních úkolů je prozkoumání úkolů a podmínek, za kterých je cíl výchovy a vzdělání dosaženo. Výběr profesí jako komplexní vědní obor umožňuje vědeckými metodami získat takový popis konkrétní odbornosti, který se může stát východiskem plodné racionalizace výcviku a činnosti při plnění úkolů bojové pohotovosti.

LITERATURA:

1. JONÁŠ M. — K otázce motivace zvládnutí techniky. *Vojenství*, zvláštní číslo, 1961.
2. PLATONOV K. K. — *Voprosy psichologii truda*. Moskva, 1962.
3. VONKOMER J. — *Problém únavy při obsluhu bojové techniky*. VA AZ Brno, poř. č. t. 2096
4. VONKOMER J. — *Boj proti únavě v radiolokacích, ako prostriedok k zvyšovaniu bojaskopnosti*. PVOS a letectvo, 1963, 10.

NĚKTERÉ PROBLÉMY ÚTOČNÉ OPERACE počátečního období války

Generálmajor Jan Voštera

Na základě zkušeností z minulého roku chci se zastavit u těch oblastí útočné operace počátečního období války, které jsou v mnoha případech buď nesprávně chápány, anebo které si zasluhují hlubšího rozboru.

Proč právě, **respektive stále**, útočné operace počátečního období války? Někdo může namítnout, že z počátečního období války toho bylo napsáno již dost a že bychom se měli zabývat operací, následující po počátečním období války. Podle mého názoru nebylo dost uděláno a napsáno pro to, aby všechna problematika počátečního období soudobé války byla teoreticky postavena a prakticky zvládnuta. Je příznačné, že čím více se těmito otázkami zabýváme, tím více problémů vystává. Přitom obsah a způsob bojové činnosti válčících stran stále víc a více zdůrazňuje význam počátečního období války nejen pro výsledek tohoto období, ale války vůbec.

Základním prostředkem, který zásadním způsobem změnil význam počátečního období soudobé války, jsou ZHN a prostředky jejich dopravy na cíl. Tyto prostředky jsou ve svém vývoji stále účinnější a ničivější. Platí i naďalej, a to více než kdy dříve, že jich bude s maximálním úsilím použito právě v počátečním období války. Proto soustřeďujeme hlavní pozornost na přípravu útočné operace právě v tomto období, poněvadž jediné **vysoce aktivní a rozhodná bojová činnost** při použití

ZHN rozhodne o výsledku jednotlivých sražení tohoto období.

O jaké operace tedy v počátečním období půjde?

Půjde převážně o útočné operace vedené od samého začátku formou střetných sražení a bojů, na samostatných, od sebe značně vzdálených směrech, s maximálním využitím manévru všeho druhu, ve vysokých tempích, dosahovaných využíváním nepoměrně více než kdykoli dříve, silných předsunutých odřadů a výsadek všech druhů, s překonáváním velkých prostorů zničení a radioaktivního zamoření. **Všechny prvky operačního a bojového zabezpečení nabudou neobyčejně na svém významu.** Toto zdůrazňuji proto, že v praxi tomu bývá přesně naopak. K jednomu z nich — k OPZHN, jako oblasti nejsložitější, se ještě vrátím. Neobyčejně složité a těžké bude řízení a velení vojskům.

Co však chci hlavně zdůraznit, je to, že **útočné operace budou vedeny jak na stupni frontu, tak armád, nepřetržitě po celou dobu počátečního období války.**

Je to tvrzení sice odvážné, ale jinak si průběh počátečního období nedovedu představit.

O co půjde v tomto období z hlediska strategického? O zahájení války s překvapením na jedné straně a o nedopuštění tohoto překvapení na straně druhé, dále o uchwácení a udržení strategické iniciativy a o splnění

strategicko-operačních nebo bližších strategických cílů války, které podle válčičtí a jejich významu mohou být různě.

Na evropských válčičtích může být cílem zničit hlavní uskupení sil a prostředků nepřítele na daném válčičtí, zničit ekonomické síly nepřátelských států, zmocnit se území těchto států a ovládnout takové objekty na území nepřítele, které mají, byť i dočasně, podstatný vliv na další vedení války na tomto nebo těchto válčičtích pozemními silami (nikoli raketovými vojsky). Takovým objektem může být např. mořské pobřeží na válčičtích, což podstatně ztíží situaci koalici nepřátelských států a omezí dočasně jejich další možnosti války.

Tyto cíle a obsah počátečního období války nejsou nijak v rozporu s tezí, že cíle počátečního období války plní fronty prvního strategického sledu, tj. prvním strategickým sledem a že tedy vlastně dokončené rozvinutí a zazení vyšších svazů a svazů druhého strategického sledu znamená zahájení další etapy války. Podle mého názoru se uvedený obsah počátečního období války plně shoduje s cílem operací vojsk prvního strategického sledu — a nejen s obsahem, ale i s časovými možnostmi vojsk prvního i druhého strategického sledu, jak ukáží dále.

Někdo může namítnout, že se uvedený obsah cílů počátečního období války rovná konci války. I když je to velmi optimistické, nechci tuto možnost vyloučit. My se učíme přípravě a vedení operací v soudobé válce za nejtěžších podmínek — a do těch patří také to, že skončením války — např. v Evropě — zdaleka ještě světová válka neskončí.

Bude-li tedy počáteční období války probíhat s cílem jak jsem uvedl, je plně odůvodněný názor, že útočné operace budou probíhat bez jakékoli

přestávky, bez jakéhokoli přerušení, poněvadž takové přerušení snižuje jejich tempa a hlavně dává nepříteli možnost se vzpamatovat a přesunout hluboké operační a strategické zálohy nejen z hloubky daného válčičtí, ale i z jiných kontinentů — vzduchem i po moři. Tím by byla dána nepříteli možnost postupně získat iniciativu, což v žádném případě nelze dopustit.

Naskytá se vzápětí otázka, jak dlouho tedy bude počáteční období války trvat v souvislosti s nutností vést operace bez přerušení?

Tomuto složitému problému je nutné věnovat maximální pozornost na všech stupních velení. Podle mého názoru není tak složité určit časové vymezení počátečního období války. **Dobu trvání počátečního období války můžeme omezit na týdnů.** Na dny omezovat toto období je rozhodně málo a na měsíce je z hlediska prostředků k vedení války mnoho — poněvadž by se cíle tohoto období pak nespĺnily.

Tím se dostáváme k otázce, kolik týdnů tedy bude trvat? Přesně to nemohu říci, poněvadž to závisí na konkrétním válčičtí, na hloubce, na silách a prostředcích nepřítele a samozřejmě i na vlastních silách a prostředcích.

V Evropě můžeme dobu počátečního období (průměrná kalkulace) omezit časově na 3–6 týdnů. **Bude snaha tuto dobu snížit na minimum. Méně to však pravděpodobně nebude.** Promítneme však tuto dobu několika týdnů počátečního období na bojující vojska v komplexu jejich bojové činnosti.

Počáteční období začnou vojska 1. strategického sledu, která jsou v míru na takovém stupni bojové pohotovosti, který jim dovolí v nám známých normách zahájit bojovou činnost. Svazy budou mít 4–5 svazků vševojskových, z toho přibližně polovinu tankových, raketová vojska a nejnutnější počet svazků a útvarů bojového a materiál-

ního technického zabezpečení. Vyšší svaz bude mít kromě svazů 1. sledu buď svaz 2. sledu, nebo vševojskovou zálohu v hodnotě 1—3 svazků, výsadkový svazek, raketová vojska, leteckou armádu a opět nejnútnejší počet svazků a útvarů druhů vojsk a týlu.

Přitom ovšem některá vojska frontového podřízení mohou mít daleko pozdější dobu pohotovosti, poněvadž bývají v míru na nízkých početních stavech a musí být proto mobilizačně nejdříve doplněna, stmelena a teprve pak mohou být použita. Tento proces může včetně přesunu do prostoru bojového použití trvat několik dní i týdnů. Proč o tom píší? Protože první operace povedou ta vojska, která stojí v míru a s nimi ta, která mají krátkou dobu mobilizační pohotovosti a že tedy budou obrovské nároky na jejich všestrannou připravenost.

Vracím se v této souvislosti k požadavku — vést operace v počátečním období nepřetržitě, tj. k nutnosti vést nepřetržitě několik frontových a řadu armádních operací. Ty budou klást obrovské nároky na morálně politický, fyzický, materiálně technický a zdravotní stav vojsk a štábů, které budou nepřetržitě bojovat po řadu dní a někdy i týdnů.

Nejsložitějším problémem bude řešit zásobování bojujících vojsk tím nejnútnejším, tj. pohonnými hmotami a municí. K oběma problémům se ještě vrátím.

Může vzniknout situace, že druhé sledy nebo zálohy armád, frontů i druhosledové fronty prvního strategického sledu včas nepřijdou, anebo vojska, která již dlouho bojují, jsou vyčerpána. To však nemůže a nesmí v žádném případě znamenat přerušování operací. Každé přerušování a zastavení úspěšně rozvíjených operací znamená podstatný prospěch pro nepřítele a může mít nepříznivé důsledky pro další průběh ne-

jen počátečního období války, ale i války vůbec.

To je jedna stránka věci — připravenost lidí a techniky.

Druhá stránka vyžaduje kategoricky nedopustit, aby bojující sledy zůstaly bez základních zásob materiálu — PHM a střeliva. Bylo by neodpustitelné a vedlo by ještě k horším důsledkům, byla-li by bojující vojska nucena přerušit, popřípadě zastavit bojovou činnost proto, že není čím ničit nepřítele a není možno dále pronikat pro nedostatek pohonných hmot.

Tento požadavek staví velké a v určitém smyslu nové úkoly před vševojskové štáby s týlovými orgány.

Již jsem uvedl, že v počátečním období počítáme s několika frontovými a řadou armádních operací. Všechny tyto operace budou zásadně odlišné od operací v dalším průběhu války. Avšak ani operace počátečního období války nebudou stejného charakteru. Rozhodně největší a zásadní význam pro celé počáteční období budou mít frontové operace zahájené po prvním hromadném úderu provedeném v měřítku strategickém a operačním.

V nich půjde o maximální využití tohoto hromadného úderu, o vybojování a udržení operační a v širším rámci strategické iniciativy, která má rozhodující význam zvláště pro výsledek počátečního období. Půjde o to, do jaké míry byla všechna opatření (promyšlená a připravená v hlubokém míru štáby všech stupňů) účinná, aby vojska, štáby, technika a týly byly a hlavně zůstaly maximálně bojeschopné a připraveny k okamžitému plnění bojových úkolů.

—☆—

Dále se zaměřím jen na ty oblasti, které na základě zkušeností z minulého roku si zasluhují pozornosti:

V poslední době vlivem západních vojenských teoretiků se rozšiřuje názor (i u nás se diskutuje), že by příští válka mohla být zahájena a vedena bez použití atomových a termionukleárních prostředků, popřípadě, že by tyto prostředky mohly být použity způsobem tak zvané „spirály“, tj. postupným použitím taktických, operačně taktických a konečně i strategických prostředků ZHN.

Podle mého názoru je jistě správné připustit vznik i vedení místních válek okrajového charakteru neatomovými prostředky — takových válek jsme byli po druhé světové válce a jsme i nyní svědky v různých částech světa.

Pokud jde ovšem o Evropu, je to tak důležitý kontinent, s tak důležitými válčišti, nasycenými takovými armádami a bojovou technikou, které **takřka vylučují** zahájení i vedení války bez atomových prostředků.

Vznikne-li válka v Evropě, půjde pravděpodobně od počátku o válku světovou, která podle mého názoru bude zahájena i vedena raketovými a jadernými prostředky. Samozřejmě — v jejím rámci na podružných směrech — mohou probíhat armádní a snad i frontové operace bez použití ZHN, aby mohly být tyto prostředky využity na rozhodujících směrech. Jednoznačně chci však odmítnout tezi západních teoretiků o tak zvaném „spirálovém“ použití prostředků atomového napadení. Považuji za nemyslitelné, aby jedna válčící strana začala v průběhu války, zahájené bez použití jaderných prostředků, používat taktické raketové jaderné prostředky a očekávala, že i druhá válčící strana použije jen taktických prostředků a že tedy takovýto způsobem (spirálovitým) by se použití stupňovalo až do strategických jaderných prostředků.

Rozhodně první použití — byť i jen taktických jaderných prostředků z jed-

né strany — vyvolá okamžitě odvetný úder a pokračování války všemi existujícími raketovými jadernými prostředky protivníka a tím samozřejmě obou válčících stran.

—☆—

Přistupuji k některým problémům přípravy a plánování útočných operací počátečního období války. Zkušenosti posledního roku potvrdily a zdůraznily, že je třeba počítat s **jedinou z forem útočné operace — střetným sražením**. Ani nevýhodný způsob zahájení války neodsuzuje a nedonutí žádnou z válčících stran předem se bránit, a to prakticky na všech stupních — strategickém, operačním nebo taktickém. Každá z válčících stran vyvine maximum úsilí k řešení cílů počátečního období války aktivním způsobem. To znamená, že štáby při plánování a přípravách těchto operací musí položit důraz na **střetné sražení a boje**.

V uplynulém roce vznikly některé nejasnosti z plánování těchto operací v souvislosti s několika možnými variantami jejich zahájení.

Vyskytly se názory, že každá z variant zahájení vyžaduje samostatné a podrobné zplánování na všech stupních velení. Podle mého názoru **půjde vždy o plnění jednoho úkolu. Proto plně postačuje, bude-li tento úkol zplánován jen v jedné základní variantě**. Vždyť půjde pravidelně o střetné sražení a střetné boje a proto je možné v jednom rozhodnutí přijmout a tedy i zplánovat několik možných prostorů nebo čar předvídaného střetnutí, které **mohou a musí být podřízeny i různým variantám možného zahájení bojové činnosti**.

Takto připravené plány samozřejmě budou podle konkrétní situace upřesňovány.

Nové poznatky přinesly zkušenosti

z plánování prvního hromadného úderu a jaderných úderů vůbec.

Jednoznačně se ukázalo, že do zahájení bojové činnosti bude známo velmi málo cílů pro rakety frontového, ale hlavně armádního a divizního typu a že úsilí průzkumu všeho druhu, zvláště pak leteckého, bude právě v této době a v době zahájení bojové činnosti největší vůbec.

Velká většina cílů, které je třeba ničit jadernými prostředky k době zahájení bojové činnosti, se přemísť ze svých míst mírové dislokace — a při tom v této době jsou prostředky průzkumu nejvíce omezené.

Ukázalo se dále, že první hromadný úder na stupni frontu a níže je složen prakticky ze dvou salv raketových prostředků — časově od sebe oddělených jak technickými možnostmi těchto prostředků, tak hlavně výsledky doplňkového průzkumu řady cílů letectvem.

První salvu plánujeme na cíle pevné nebo známé — se zvláštním důrazem na PVO nepřítele (HAWK, NIKE HERKULES apod.), aby tak byla otevřena cesta pro vlastní letectvo, zvláště průzkumné. Druhá salva je po 2—3 hodinách za první. Doba mezi těmito dvěma salvami je vyplněna bojovou činností letectva a klasických palebných prostředků.

Prvního hromadného úderu se zúčastní i rakety divizního typu. Hlavní je, abychom určili pro tyto prostředky odpovídající cíle. První salvy prvního hromadného úderu se tyto prostředky zpravidla nezúčastní, poněvadž cíle pro ně budou vesměs v pohybu bez přesné znalosti jejich situace.

Obvykle je budeme moci použít až ve druhé salvě — tj. v době, kdy průzkum již dodal potřebné údaje o cílech v dosahu divizních raket, anebo až v rámci tzv. palebné přípravy, kdy divizní raketové jaderné prostředky se zúčastní spolu s klasickým dělostřelec-

tvem, letectvem, tankovými jednotkami a útvary zahájení prvních střetných bojů pluků i divizí s útvary a svazky nepřítele.

Nejasnost situace nepřítele a jeho prostředků před a při zahájení bojové činnosti vyžaduje, abychom vydělili větší počet pohotovostních baterií na všech stupních (operačně taktických i taktických raketových prostředků) než je pak potřeba v dalším průběhu operace. Tím mohou příslušní velitelé rychle a účinně reagovat i v krajně nejasné a stále i rychle se měnící situaci nepřítele, na jeho nejdůležitější cíle, hlavně však na jeho zbraně hromadného ničení.

Důležitými cíli pro raketové jaderné prostředky armádního, ale hlavně frontového typu (a samozřejmě i vyšších) jak v prvním hromadném úderu, tak ve všech dalších fázích bojové činnosti zůstávají letiště s nosiči jaderných zbraní. Zdůrazňuji to proto, abychom nepodceňovali ničení těchto prostředků, i když v poslední době ve vojskách nepřítele se začaly objevovat raketové prostředky v daleko větším rozsahu, než tomu bylo kdykoli dříve.

Nepříznivý poměr mezi nosiči raketového typu a letouny, který byl ještě nedávno 1:4 ve prospěch letectva, se podstatně snížil. Stále však je tento poměr takový, že letouny-nosiče početně převažují nad raketovými prostředky. Proto je třeba i nadále ničit letiště s letouny-nosiči všemi účinnými prostředky.

Menší pozornost můžeme věnovat prostorům s Matadory, poněvadž je můžeme sestřelit raketovými prostředky PVO. I sám systém jejich navedení je velmi zranitelný klasickými prostředky.

Hlavním dokumentem pro vyjádření zámyslu použití vlastních jaderných prostředků zůstává plán operace. Ani v samostatném plánování prvního hro-

madného úderu jak co do obsahu, tak i do formy není žádných změn.

Vzhledem k tomu, že se v poslední době zvýšily ve vojskách nepřítele raketové jaderné prostředky (počtem i kvalitou), zvyšují se požadavky na plánování boje se ZHN nepřítele. V této souvislosti chci upozornit na chápání obsahu „zbraně hromadného ničení“ nepřítele. Podle mého názoru se dostatek pozornosti věnuje boji proti jaderným prostředkům nepřítele, které jsou sice jednou z hlavních složek zbraní hromadného ničení, ale ne jedinou. Myslím, že nejméně **tutéž pozornost zasluhují zbraně hromadného ničení chemického a biologického charakteru.** Stejně podrobně jako u raketových jaderných prostředků, musíme znát účinky i strukturu biologických, ale zvláště soudobých chemických prostředků, abychom mohli účinně bojovat proti nim, poněvadž jsou stejně nebezpečné a v mnohém směru i nebezpečnější než jaderné prostředky.

Pokud jde o průzkum i ničení zbraní, o kterých sice víme, že je nepřítel ve své sestavě pravděpodobně má, ale nevíme, kde konkrétně jsou, pak tuto činnost plánujeme tak, že určíme pro každý vlastní prostředek průzkumu i ničení prostor, ve kterém zbraně hromadného ničení nepřítele vyhledávají a současně ničí. Tímto způsobem jsou vlastní prostředky průzkumu i ničení daleko cílevědomější a tím i účinněji využity.

Význam pohotovostních baterií neklesá ani v průběhu operace. Budeme cílevědomě udržovat takový počet pohotovostních baterií u raketových jaderných prostředků, který vychází ze skutečného stavu u nepřítele, tj. z počtu jeho prostředků jaderného napadení operačního a operačně taktického charakteru, které se mohou v daném pásmu činnosti frontu (armády) ještě objevit.

Při určování a rozdělování cílů mezi raketové jaderné prostředky, letecké jaderné prostředky a klasické prostředky budeme pečlivě zvažovat a dbát na specifické vlastnosti jednotlivých jaderných prostředků nepřítele, na tytéž vlastnosti vlastních prostředků ničení a podle toho vybírat a navrhovat odpovídající cíle. Je neodpuštělná chyba, použijeme-li na cíl málo účinný prostředek nebo nadměrné kilotonáže vzhledem k charakteru zbraně hromadného ničení nepřítele.

Na stupni frontu (armády) je nutná nejužší součinnost operační správy (oddělení) se zpravodajskou správou (oddělením), štábem raketového vojska a dělostřelectva a štábem letecké armády — při přípravě rozhodnutí velitelů, plánování operace a zvláště pak v průběhu operace, kdy příprava podkladů pro rozhodnutí velitele frontu (armády) pro rychlý úder, je často vázána na vteřiny a minuty.

V této souvislosti se plně osvědčilo stále společné pracoviště velitele frontu (armády) a náčelníka štábu s představiteli všech uvedených štábů, které požadavku rychlosti přípravy podkladů pro takováto rozhodnutí nejlépe odpovídá.

Do nedávna jsme neměli jasno, jaká práva a povinnosti má velitel i štáb armády v otázkách plánování a hlavně použití raketových jaderných prostředků armády i divizí. Vycházeli jsme z praxe, kdy velitel armády musel pro každý úder žádat o souhlas velitele frontu a na druhé straně velitelé divizí mohli o použití taktických raketových jaderných prostředků rozhodovat samostatně, poněvadž by souhlas od velitele armády zákonitě přišel pozdě. Velitel armády tudíž o svých raketových jaderných prostředcích sám rozhodovat nesměl a o použití divizních prostředků rozhodovat nemohl. Samozřejmě, že to správné nebylo.

Základním plánujícím orgánem použití jaderné munice je štáb frontu. Velitel armády obdrží od velitele frontu počet a druh jaderné munice a úkoly, které má raketovými jadernými prostředky plnit. S vyděleným počtem jaderné munice disponuje — to je rozhoduje o jejím použití — velitel armády.

Velitel frontu má ovšem kdykoli právo nařídít veliteli armády provést jaderný úder v zájmu frontu. Uplatnění takového vlivu na použití armádních prostředků týká se především hromadných a skupinových jaderných úderů, při kterých se centralizuje velení ve frontu.

O tom, kdy a čím se armáda má zúčastnit frontového hromadného nebo skupinového úderu, se velitel armády dozví buď ještě do zahájení operace v době plánování anebo kdykoliv v průběhu operace.

I za této situace má velitel armády právo žádat velitele frontu o změnu cíle, kilotonáže a druhu výbuchu v těch případech, kdy má podklady pro úder na důležitější cíl.

Obdobný postup platí v plném rozsahu i pro stupeň armáda—divize. I velitel divize disponuje a rozhoduje o té jaderné munici, kterou k plnění stanovených úkolů od velitele armády obdržel. Ovšem i zde má velitel armády právo kdykoli zasáhnout a nařídít provést jaderný úder podle potřeby armády. Bude to obvykle při řešení skupinového úderu stupněm armády.

—☆—

Pro počáteční období války má velký význam ochrana proti zbraním hromadného ničení (OPZHN). Její důkladné zvládnutí vychází z hluboké analýzy účinků všech zbraní hromadného ničení a promyšlení odpovídajících opatření. Na účinných a rychlých opatřeních závisí nejen udržení boje-

schopnosti vojsk, ale udržení živého člověka vůbec.

A právě proto, že je to druh bojového a operačního zabezpečení nový a přitom velmi důležitý, hledáme stále neúčinnější způsoby jeho plánování a dovádění do vojsk.

Opatření OPZHN řešíme na všech stupních velení jako samostatný komplex otázek preventivní a pasivní ochrany, a to nejen proti účinkům jaderných zbraní, ale současně se stejnou důležitostí i proti bojovým chemickým látkám (hlavně nejnovějších typů) a biologickým prostředkům nepřítele.

O jaká konkrétní opatření v útočných operacích počátečního období války půjde?

Především se vojska zásadně v terénu rozptylují, budují a využívají úkryty v prostorech rozmístění, ať již v operační sestavě nebo v prostorech rozptýlení.

Vojska musí dále velmi dovedně promyslet a periodicky střídát prostory rozmístění a je maskovat. Důležitý je nepřetržitý radiační, chemický i biologický průzkum prostorů rozptýlení, prostorů v operační sestavě, os přesunu vojsk a podle výsledků tohoto průzkumu stanovení způsobů činnosti vojsk v zamořených prostorech.

Další opatření je vytvoření zásob prostředků ochrany a příprava sil a prostředků k rychlé likvidaci následků jaderného, chemického a biologického napadení nepřítelem.

Největším problémem zůstává rychlé zjištění, zvláště soudobých, chemických a biologických látek a rychlé uvědomění všech vojsk, aby opatření ochrany předstihla účinky ZHN nepřítele.

Odpovědnost za OPZHN vojsk je uložena velitelům všech stupňů, kteří musí znát radiační, chemickou a

biologickou situaci a tuto znalost plně uplatňovat ve svých rozhodnutích. Odpovědnost za organizaci a uskutečnění nařízených opatření k ochraně vojsk proti účinkům ZHN je určena náčelníkům štábů (nikoli chemickým náčelníkům nebo jiným funkcionářům).

Koordinující složkou je operační správa (oddělení), která při centrálním řešení všech otázek OPZHN (na všech stupních) musí spolupracovat vzhledem k některým specifickým otázkám s druhy vojsk i služeb.

Podkladem pro řešení OPZHN jsou směrnice nadřízeného (bojová nařízení), konkrétní radiační situace a myslím, že je správné říkat i chemická a biologická situace a konečně situace vojsk.

Způsob dovedení opatření OPZHN do vojsk spočívá na stupni frontu a armády v písemné směrnici (nařízení) a na stupni divize je třeba tato opatření zahrnovat do nařízení pro bojové zabezpečení nebo vydávat ústně. Náčelníci druhů vojsk a služeb na všech stupních velení si pak formou pokynů zahrnují opatření OPZHN do svých odborných nařízení.

Potvrdilo se, že **plán OPZHN jako samostatný dokument není výhodné zpracovávat na žádném stupni velení.** Potřebný přehled plánovaných opatření, jež spadají do kompetence jednotlivých druhů vojsk a složek štábů, **povedeme jen na pracovních mapách.**

Na druhé straně povedeme na operační správě (oddělení) — jako zvláštní dokument — hrubý přehled ozáření živé síly o dva stupně níže, a to na stupni front, armáda a divize v procentech — na stupni útvar a níže pak početně a všude s jakou dávkou ozáření.

Velitel má tím kdykoli přehled o ozáření, jako důležitý podklad k svému rozhodování.

K likvidaci následků napadení jadernými zbraněmi plánujeme záchranné a uvolňovací odřady (ZUO), jejichž počet v závislosti na technických možnostech vojsk a konkrétní situaci může být na jednotlivých stupních různý. Zkušenosti z dosavadní praxe však ukazují, že pro plánování je nutno stanovit určitou základní, výchozí kalkulaci normu.

Zkušenostmi potvrzená norma ZUO je u pluku a divize po jednom, u armády a u frontu 1—2.

ZUO se skládá ze základního (vševojskového) jádra, jehož síla bude zpravidla na stupni pluku jedna motostřelecká rota a pro stupně — divize, armáda a front jeden motostřelecký prapor a ze speciálních jader (ženijního, chemického, zdravotnického a technicko-vyprošťovacího).

Letecké svazy, svazky a útvary si organizují a vytvářejí ZUO z útvarů pozemního a technického zabezpečení. Zásady pro vytváření ZUO u vševojskových svazů, svazků a útvarů platí i pro letecké — s tím rozdílem, že nebude totožné složení jader ZUO v důsledku zvláštností organizace leteckých technických útvarů a útvarů pozemního zabezpečení. Nebude ovšem zvláštností, že leteckému útvaru poskytne prostředky k likvidaci následků po napadení — v případě potřeby — vševojsková armáda, v jejíž prospěch letecký útvar (svazek) působí. „Případ potřeby“ se rozumí tehdy, když ZUO, vytvářené z vlastních prostředků leteckého útvaru (svazku), není z jakýchkoli důvodů akceschopné.

Podobně tomu bude při likvidaci následků jaderného napadení u raketových útvarů a svazků a někdy i u tankových svazků. Aby příslušníci těchto útvarů a svazků mohli plnit bojové úkoly, vytváří se v jejich prospěch ZUO z nejbližšího motostřeleckého útvaru nebo svazku. To není v žádném případě

podcenění úlohy motostřeleckých útvarů a svazků, ale naopak projevem správného sladění činnosti všech druhů vojsk a služeb k jedinému cíli — splnění operačního nebo bojového úkolu.

Kromě toho, pokud jsou vojska na území vlastního teritoria v počátečním období války, je k likvidaci následků jaderného napadení možno využít sil a prostředků teritoriálních útvarů, svazků a zařízení.

Pokud jde o jednotlivé prvky ZUO, ukázalo se, že není vzhledem k velmi rychle se měnící situaci, zvláště v počátečním období války, účelné vyčleňovat a organizovat prvky ZUO předem.

To ovšem vyžaduje, aby každý útvar (svazek) byl schopen — podle situace a potřeby — vyčlenit síly a prostředky pro likvidaci napadení. Ve svém důsledku to znamená, že nelze mít pro likvidaci následků napadení jadernými zbraněmi pouze ojedinělé, jakoby speciální jednotky pro vytváření ZUO, ale že musí být s to plnit tento úkol všechny útvary, svazky a zařízení armády.

Pro vlastní zásah ZUO je pak velmi důležité stanovit předem zvláštní signál a provozní údaje pro spojení.

Pro soustředění ZUO je třeba stanovit shromaždiště, kde se jednotlivá jádra soustředí a obdrží úkol. Toto shromaždiště je závislé na vzniklé situaci po jaderném napadení nepřitelem. Proto není možné a ani účelné je plánovat předem. Volíme je v blízkosti prostoru napadení, kde jsou komunikace, kde můžeme snadno zříditi oběždky a samozřejmě v místě, které není zamořené radioaktivními látkami.

Tento způsob určení shromaždiště pro ZUO vyžaduje, abychom společně s vydáním příslušného signálu **určili rádiem i souřadnice určeného shromaždiště.**

Vracím se ještě k povinnostem velitelů a štábů. Velitelé a štáby musí **důsledně dbát na dodržování opatření k zamezení nadměrného ozáření živé síly a u ozářených osob pak na jejich pravidelnou dozimetrickou kontrolu.**

Z toho důvodu je velmi účelné a **prospěšné, umísťovat některé pracovníky chemického oddělení štábů frontu a armád ve funkci příslušníků vyhodnocovací skupiny těchto oddělení — v bezprostřední blízkosti operační správy (oddělení) — přesněji řečeno — v sestavě jejich pracovišť.**

—☆—

Dále se zmíním o významu a použití vzdušných výsadků v útočných operacích počátečního období války.

Ve Vojenské myslí č. 5/1963 jsme věnovali celý článek této tematice. Vyzval různé názory — kladné i záporné — na způsob operací hlavně v počátečním období války, který spočívá v současném vysazení výsadků všech stupňů na celou hloubku operace s hlavním cílem — maximálně využít účinků raketových jaderných úderů prvního hromadného úderu.

Tomu pak byla podřízena i tempa pozemních vojsk, která byla zvláště u tankových svazků a svazů podstatně vyšší.

Jsem si vědom nedostatku tohoto způsobu operací, který spočívá ve stavu hlavně dopravního letectva. Toho nelze mít již v míru tolik, kolik by ho bylo potřeba v této variantě v prvních minutách a hodinách války v rozsahu několika válčíšť.

Přesto však vývoj, podle mého názoru, půjde tímto směrem — dopravní letectvo se všeobecně stále posiluje a bude růst, poněvadž ta hlavní myšlenka — **okamžité využití výsledků jaderných úderů — zvláště prvního hromadného úderu — se nejen potvrzuje, ale nabývá dále na významu.**

A jediným prostředkem, který toto může plnit, jsou výsadková vojska a v tom je a bude stále větší jejich význam.

Tomu všemu nasvědčuje i cíl vzdušných výsadkových operací, který spočívá v okamžitém využití výsledků jaderných úderů strategických prostředků a řešení operačně strategických úkolů v hlubokém týlu nepřítele.

Pokud jde o použití vzdušných výsadků v útočné operaci počátečního období války na stupni frontu a armády, i zde jejich použití spočívá:

- ve zmocnění se a udržení důležitých prostorů nebo čar s cílem rychle využít výsledky jaderných úderů na objekty nepřítele v operační hloubce;

- v izolaci nepřátelských vojsk, která jsou v dotyku s vlastními silami od přicházejících vojsk z operační hloubky;

- ve zmocnění se letišť, palebných postavení raket, skladů jaderné munice, předmostí na velkých řekách, leteckých a raketových základen, i horských průsmyků a přechodů;

- ve zmocnění se takových čar terénu, které brání přísunu záloh nepřítele k prostoru vysazení vzdušného výsadku.

Kromě toho mohou být výsadky po-

užity k narušení velení vojskům nepřítele zničením jeho velitelských stanovišť, spojovacích uzlů, vysílacích středisek a radiotechnických prostředků všeho druhu.

Bude tedy jejich použití široké a vesměs důležité ve prospěch pozemních vojsk a cílů operace.

Zvláštního významu nabývají výsadky nejnižšího stupně — taktické, které je nutno co nejčastěji využívat ve prospěch bojové činnosti svazků i svazů.

Proto jsou také vytvářeny z jednotek a útvarů motostřeleckých (tankových) vojsk a jsou dopravovány do týlu nepřítele ve velké většině případů na vrtulnících.

Působí-li ve prospěch frontu výsadkový svazek hlavního velení v rámci výsadkové operace, využívají se k zabezpečení vysazení i bojové činnosti vzdušného výsadku síly i prostředky tohoto frontu. Tyto síly a prostředky se ve prospěch výsadku využívají i tehdy, jestliže výsadkový svazek nebo útvar jen pásmem činnosti frontu prolétává.

Hloubka vysazení vzdušného výsadku je závislá na úkolu, který má plnit a na možnostech dopravního letectva. Může dosahovat v soudobých podmínkách 800—1000 i více km od čáry dotyku pozemních vojsk válčících stran.

Ještě k otázce průzkumu chci říci několik slov.

Při přípravě vysazení výsadku organizujeme průzkum s cílem:

- upřesnit síly, sestavu, uskupení a charakter činnosti nepřítele v prostoru vysazení a předpokládané bojové činnosti vzdušného výsadku;

- zjistit systém protivzdušné obrany a radiotechnických prostředků nepřítele;

- zjistit radiační situaci a meteorologické podmínky na osách přeletu

dopravního letectva s výsadkem a v prostoru vysazení;

- dokonale poznat charakter terénu, stav komunikací a nejvhodnější místa pro vysazení a přistání;

- zjistit stav politického smýšlení obyvatelstva a možnosti využití místních prostředků všeho druhu v prostoru vysazení i nastávající bojové činnosti.

Jestliže je to jen trochu možné, pak

se prostory vysazení i bojové činnosti fotografují a pro potřebu velitelů a štábů se zhotovují snímky, v příslušném zvětšení, důkladně vyhodnocené, aby umožnily tu nejdokonalejší přípravu celé akce.

To však by ještě nestačilo. Těsně před nasednutím výsadku do letounů a ještě při přeletu je třeba vést intenzivní doplňkový průzkum, který musí upřesnit všechny změny v uskupení nepřítele, prostory vlastních jaderných úderů v prostoru vysazení a dosažený stupeň zničení nepřítele těmito údery, radiační situaci i stav PVO nepřítele na osách přeletu dopravních leteckých útvarů a svazků a totéž v prostoru vysazení a bojové činnosti vzdušného výsadku a konečně stav počasí.

Údaje, získané průzkumem všeho druhu, jsou ihned předávány veliteli vzdušného výsadku a veliteli dopravního letectva, a to jak v době přípravy, tak i do letounů v době přeletu, aby mohli oba svá rozhodnutí podle konkrétní situace upravit a aby nedošlo hlavně po vysazení k překvapení vlastního výsadku v důsledku neznalosti situace, což by mohlo mít vážné důsledky pro splnění bojového úkolu.

Podle výsledku průzkumu je řízena samozřejmě činnost i všech ostatních prostředků, které ve prospěch přeletu, vysazení a bojové činnosti výsadku jsou připraveny působit.

Význam vzdušných výsadků tudíž stále stoupá zejména pro jejich různorodé použití zvláště v počátečním období války.

—☆—

V úvodu jsem psal o nutnosti vést operace v počátečním období války bez zastávky. Přitom svazků a svazů, které by střídaly bojující vojska z druhých sledů a záloh, se bude nedostávat, poněvadž válku začnou prakticky v míru stojící svazky, tempa operací

budou vysoká a mobilizované svazky a svazy budou moci zasáhnout až za několik dní i týdnů. Do té doby musí být bezpodmínečně s to ta vojska, která zahájila v počátečním období bojovou činnost, v ní i pokračovat.

Toho lze z hlediska fyzické únavy (i když s krajním vypětím) dosáhnout dovedným střídáním vojsk do stupně svazku v to. Vyvedením praporu (v pluku) a pluku (v divizi) do druhého sledu mohou si vojska trochu odpočinout. Přitom mohou ošetřit bojovou a dopravní techniku. A odpočinek bude spočívat většinou prakticky v přesunu za bojujícím sledem. Je nutné, aby ve vojskách v rámci druhé odbornosti bylo maximum řidičů bojových i kolových vozidel, poněvadž na ně jsou kladeny z hlediska únavy při dlouhodobé činnosti největší nároky.

Celé svazky bude možno střídát až po příchodu mobilizovaných svazků, a to ještě ne vždy. Počáteční sestava vševojskové armády — 4 až 5 divizí — není nijak zvlášť silná a může nastat situace, že i po podřízení prvosledové armádě zmobilizovaného svazku a jeho zasazení do boje nebude možno žádnou z prvosledových divizí vyvést do druhého sledu, aby nabrala sílu. A i když se to podaří, pak se to může týkat vždy jen jedné divize v armádě. Nejobtížnější situace bude u tankových svazků, poněvadž tyto bojují v hloubce nepřátelské sestavy, odtrženy od vlastních sil a jejich vystřídání nebude někdy ani možné.

Vystřídání svazek, který přešel do druhého sledu nebo vševojskové zálohy velitele armády (někdy i frontu), musí se rovněž především věnovat bojové a kolové technice, všestrannému zásobení (hlavně PHM a municí) a vlastní odpočinek bude řešen tak, jako na nižších stupních — většinou za přesunu. Že tento „odpočinek“ může být a často bude narušován činností ne-

přítele, to není třeba ani zvláště zdůrazňovat.

Strídání celých svazů v počátečním období války je řídkým jevem. Zde může jít jediné o různé úkoly, které vševojsková armáda bude plnit a podle jejich náročnosti může umožnit odpočinek jednotlivým svazkům. Vyvedení celého svazu do 2. sledu může nastat v tomto náročném období v zásadě ve dvou případech:

a) v případě hromadného raketového jaderného úderu na vojska armády, čímž je většina svazků neschopných boje. To ovšem neznamená odpočinek armády;

b) v případě, že armádě byl svěřen úkol obklíčit a zničit velké uskupení sil nepřítele.

Při plnění tohoto úkolu se zákonitě dostává armáda do hloubky operační sestavy vlastních vojsk. Po dokončení likvidace obklíčeného uskupení nepřítele je armáda vyváděna do druhého sledu a i když nejde ani v tomto případě o odpočinek v pravém slova smyslu, přece jenom je vojskům této armády umožněno uvést se do takového stavu, který zajišťuje v dalším její plné bojové použití. Tolik, pokud jde o vojska.

Obdobná situace, a já bych řekl ještě někdy daleko horší, je ve štábech, kde složitost řízení vojsk v soudobých podmínkách umožňuje minimům odpočinku.

Kromě toho nepřetržitost útočných operací vyžaduje od štábů — zvláště stupně frontu a armády — další a další plánování operací a řízení bojové činnosti vojsk.

Při tom zkušenosti potvrzují, že nejlepší formou činnosti štábů je, kdy se hlavní funkcionáři účastní jak na řízení bojové činnosti vojsk, tak na přípravě rozhodnutí velitelů a plánování operací — čili zvyšují se nároky na čas a na trvalou práci velitelů a štábů.

Zde vidím řešení (kromě několika hodin odpočinku při vzájemném zastoupení) **hlavně v jednotné metodice práce štábů všech stupňů, která by měla dát co největší výsledky při řízení vojsk a současně by nejvíce šetřila síly štábů všech stupňů.** Tento požadavek pokládám za plně reálný a uskutečnitelný. Není přece myslitelné jít do boje s různou metodikou práce ve štábech jednotlivých stupňů velení.

Tento požadavek musíme v nejbližší době vyřešit. Příprava takové metodiky musí být pochopitelně řízena z nejvyššího stupně, musí však využívat všech dobrých zkušeností nižších štábů.

—☆—

Neméně důležitou otázkou při nepřetržitosti operací počátečního období války je oblast materiálně technického a zdravotnického zabezpečení.

Složitost spočívá v nepřetržitosti zásobování, v maximálně rychlém zabezpečení raněných, rychlých opravách poškozené bojové a dopravní techniky, aby mohla být co nejdříve vrácena bojujícím vojskům. Tedy činnost složitá.

Nepřetržitost zásobování bude vyžadovat zvýšenou potřebu dopravních prostředků, poněvadž se stále zvětšuje hloubka operace.

Na stupni týlu armády a týlu divize systém zásobování koloběhy bude zachován. Způsob zásobování divize bude spočívat v tom, že prázdná auta divizního dopravního praporu budou zaměňována za plná z dopravních prostředků a zásob armády.

Jiný způsob, spočívající např. v neustálém překládání materiálu z armádních dopravních prostředků na divizní, je v této době nemyslitelný. Tento způsob zásobování vzbudí možná nesouhlas některých funkcionářů týlového směru. Mohou namítnout, že velení

těmto dopravním prostředkům bude velmi složité. Přesto však myslím, že hledisko operační, bezpodmínečně zásobit a rychle, má zde prvořadou důležitost.

Automobilní dopravě materiálu bude v těchto podmínkách třeba maximálně odlehčit dopravou PHM potrubím na největší možnou hloubku. Při tak obrovské spotřebě PHM si nelze soudobé zásobování PHM bez tohoto prostředku vůbec představit.

Je samozřejmé, že automobilní doprava není jedinou v celém zásobovacím systému a že budou zákonitě značně zvýšené požadavky i na leteckou dopravu, která bude využívána k zabezpečení materiálem předsunutých odřadů, výsadek a hlavně tankových svazků, které se v průběhu bojové činnosti odpoutají od vlastních vojsk a bojují ve značné hloubce území nepřitele.

Zásobovat tato vojska by automobilní doprava totiž vůbec nemohla. Potřeba letecky zásobovat vojska má stále stoupající tendenci a vyžaduje mít v armádě silné a moderní dopravní letectvo, což je v plném souladu s již dříve uváděným požadavkem na dopravní letectvo pro zabezpečení vzdušných výsadek.

Hospitalizace raněných bude muset být prováděna většinou na území nepřitele s ohledem na hloubku operací. V maximální míře využijeme místních zdravotních možností a zdrojů.

Rovněž odsun poškozené techniky a hlavně její opravy budou se muset podřítit požadavku co nejrychlejšího návratu k vojskům. Uskutečnime systém výměny agregátů. Vojska budou ovšem muset pomoci tím, že budou obsazovat vhodné opravárenské objekty.

Vzhledem k tomu, že úsilí všeho zásobování půjde po silnicích, sehraje zvláště důležitou úlohu silniční zabezpečení.

Není samozřejmě bez významu v této obtížné zásobovací situaci využití nepřátelské kořisti.

Je jisté, že těchto našich zásobovacích potíží si bude vědom nepřítel a že podnikne vše, aby zabránil plynulému zásobování anebo aby je aspoň podstatně narušil.

Budou proto všechna zásobovací opatření vyžadovat důkladné řešení zvýšené obrany a ochrany všech týlových transportů i týlových útvarů a zařízení na území nepřitele, což nebudou moci řešit týloví funkcionáři sami, ale v těsné součinnosti se vševojskovými veliteli a štáby.

Použití letecké armády v prvním hromadném úderu

Podplukovník Otakar Vlach

Jedním z rozhodujících období příští možné války bude bezpochyby její počáteční období. Při stávajících možnostech jaderných raketových zbraní zvláště výrazně vyniká otázka prvního úderu, od kterého se očekávají takové rozhodné výsledky, které ovlivní zásadní měrou celý další průběh nejen počátečního období války, ale války vůbec. Zcela reálná je i možnost vyřadit prvním úderem celé státy a jejich armády a splnit tak v několika hodinách velké operační nebo i strategické cíle.

Z těchto důvodů se otázce plánování a organizace prvního hromadného úderu věnuje mimořádná pozornost, a to zvláště u těch druhů zbraní, které se na něm podílejí hlavní měrou.

Hlavní role v prvním hromadném úderu připadá bezpochyby raketovým vojskům, letectvu a dělostřelectvu, zvláště pak raketám operačního a strategického doletu a dálkovému letectvu, které jako prostředek HV budou plnit rozhodující úkoly. Prostředky frontů tedy i letecké armády se zúčastní prvního hromadného úderu podle zámyslu HV a rozhodnutí velitele frontu. Vzhledem k tomu, že kolem této složité problematiky se zpravidla při cvičeních vyskytuje mnoho názorů, chci ve svém příspěvku poukázat nejen na některé závěry, ale i diskusní otázky použití letecké armády v této rozhodující fázi počátečního období války.

Úloha letecké armády v prvním hromadném úderu

Letecká armáda vzhledem k svým bojovým možnostem i charakteristickým vlastnostem plní v rámci prvního úderu důležitou úlohu. Vynikají zde především takové vlastnosti letectva, jako je možnost neomezeného působení nad územím protivníka, schopnost zjišťovat cíle a ničit je na základě bezprostředního pozorování cíle nebo objektu a jeho chování a vysoká manévrovací schopnost, která dovoluje přenášet úsilí na libovolné směry a proti libovolným cílům. Tyto vlastnosti letectva je třeba mít vždy při stanovení úkolů letecké armádě na paměti a nepokládat je pouze za prostředek, který doplňuje úderu raket.

Úloha letecké armády v prvním hromadném úderu bude ovlivněna především:

- zámyslem použití prostředků hlavního velení v daném prostoru;
- možnostmi jaderných raketových prostředků a dělostřelectva frontu a jejich množstvím;
- složením a možnostmi letecké armády;
- situací protivníka.

S přihlédnutím ke všem těmto okolnostem může se letecká armáda zúčastnit prvního hromadného úderu spolu s prostředky hlavního velení a frontu nebo může zabezpečovat prostředky hlavního velení, a to zejména dálkové letectvo.

V obou těchto případech však půjde o vysoce aktivní činnost a rozdíl bude spočívat pouze ve výběru cílů a časovém vymezení.

Takový případ, kdy by se s leteckou armádou v prvním hromadném úderu nepočítalo se zdůvodněním zabezpečit silnou leteckou podporu pozemních vojsk po prvním úderu jen prostředky HV a raket frontu, nutno považovat za zcela výjimečný. Význačná úloha letecké armády v prvním hromadném úderu je zdůvodněna také tím, že bude jednak nedostatek zpráv o cílech vojsk protivníka a že letectvo svou průzkumnou činností bude muset řadu cílů upřesnit a ověřit i pro provedení úderů raketovými prostředky frontu a armád tak, že některé nově zjištěné a vážné cíle, jako zbraně hromadného ničení a prostředky pro jejich navedení bude muset zjistit a ihned ničit.

Úkoly letecké armády v prvním hromadném úderu

Hlavní úkoly letecké armády v prvním hromadném úderu jsou:

a) **Vyhledávání a ničení zbraní hromadného ničení nepřítele a jejich prostředků navedení.** Tento úkol je třeba považovat za hlavní a prvořadý zvláště proto, že jde o hlavní prostředky, na jejichž zničení, popřípadě umlčení bude záviset:

- výsledek vlastního prvního hromadného úderu;
- možnosti nepřítele při jeho prvním úderu;
- možnosti nepřítele i vlastních vojsk v dalším průběhu počátečního období, zejména prvních operací.

Pro frontové letectvo vystupuje úkol ničení zbraní hromadného ničení do popředí především proto, že letectvo je jediný prostředek, který je schopen tyto prostředky zvláště pak taktického a operačně taktického dosahu, o jejichž rozmístění nebude dostatek zpráv, vyhledávat a ihned ničit.

Svým úsilím ani možnostmi však letectvo nestačí na splnění tohoto úkolu v plném rozsahu, a proto ty zbraně hromadného ničení, jejichž poloha bude jednak včas známa, nebo se dá včas zjistit, musí ničit raketová vojska a dělostřelectvo. Zcela zvláštního významu proto nabývá další úkol letectva v prvním hromadném úderu, tj.:

b) **vzdušný průzkum nových cílů** nejen ve prospěch letectva, ale hlavně raketových prostředků a dělostřelectva nebo doplňkový průzkum a ověření dříve zjištěných cílů.

Důležitost vzdušného průzkumu vystupuje do popředí především proto, že situace nepřítele bude nejasná, nepřítel bude měnit sestavu, bude mít vyvedena nebo bude vyvádět vojska do rozptylových prostorů, záložních prostorů a bojových sestav. Zvláště rozmístění rozhodujících cílů, které bude nutno v prvním hromadném úderu ničit, bude pečlivě maskovat a klamnou činností vytvářet předpoklady pro úder „do prázdna“. Nedostatek cílů při prvním hromadném úderu může být mnohdy typický. Přitom však čekat s prvním úderem až do doby upřesnění všech cílů by jistě bylo neodpustitelnou chybou. Proto ihned se zahájením nepřátelství vždy s prvním odpálením raket musí být veden intenzivní vzdušný průzkum k objevení a upřesnění dalších cílů;

c) k tomu, aby mohly být splněny shora uvedené hlavní úkoly letectva, bude třeba především zabezpečit volnost jednání vlastního letectva nad územím nepřítele. To předpokládá **zničení a umlčení nepřátelské PVO**, která dnes představuje velkou sílu v důsledku zavedení protiletadlových řízených střel typu SAM-

-A-18 HAWK s minimální výškou dosažitelnosti 15 m nad terénem proti nízkoleticím cílům a protiletadlových řízených střel typu SAM-A-25 NIKE HERKULES s velkým poloměrem účinného dosahu (135 km). Síla protivzdušné obrany roste dále přezbrojováním stíhacího letectva stále dokonalejšími typy stíhacích letounů (s rychlostmi až M 2 a více) s raketovou výzbrojí, velmi dokonalými prostředky pro zjišťování vzdušných cílů a navedení a v neposlední řadě existencí raket proti vzdušným cílům s atomovou náloží.

Překonání takové protivzdušné obrany si vyžádá značné úsilí zvláště proto, že je budována souvisle na velkých prostorech. Bez vyřazení prostředků PVO nebude možná činnost letectva nad územím nepřítele, aniž by bylo vystaveno maximálním ztrátám. Z prostředků protivzdušné obrany bude tedy nutné ničit, umlčovat a rušit jednotky protiletadlových řízených střel, stíhací letouny ve vzduchu i na letištích, prostředky (především radiolokátory) pro zjišťování a navedení. Tento úkol si vyžádá značné úsilí letectva, i když budeme uvažovat, že část těchto prostředků bude ničit raketové vojsko, popřípadě dělostřelectvo;

d) plnění dalších úkolů letectvem v prvním hromadném úderu, ke kterým patří bojová činnost vedená:

- k ničení pozemních vojsk, zvláště obrněných a tankových jednotek;
- k ničení velitelských stanovišť, zvláště svazů a svazků;
- k ničení vojsk na přepravách;
- k ničení komunikačních center;
- k ničení, umlčování a minování letišť,

je výhodné plnit především v souvislosti s výběrem záložních cílů. Pro tyto cíle jinak nebude mít letecká armáda dostatek sil.

Úsilí a bojové možnosti letecké armády v prvním hromadném úderu

Až dosud, jak ukazují zkušenosti z našich cvičení, se účast letecké armády v prvním hromadném úderu vztahuje zpravidla na první vzlet. Proto zatím se počítá s činností jedním vzletem letecké armády a s úsilím, které je schopna vydělit pro tento úkol. Bereme tedy první hromadný úder a účast letectva v něm jako krátkodobou akci v trvání jedné, nejvýše dvou hodin. Stálo by za úvahu, zda by první hromadný úder neměl zahrnovat delší období a zda by letecká armáda neměla v jeho rámci provést další opakovaný vzlet. Delší trvání prvního hromadného úderu 3—5 hodin popřípadě i více by umožnilo letectvu podílet se na tomto úkolu podstatně větším úsilím. Pro tuto tendenci hovoří i to, že při dalších vzletech by bylo více podkladů o cílech na základě dalších výsledků všech druhů průzkumu.

Pro první vzlet v rámci prvního hromadného úderu je možné počítat s tímto úsilím jednotlivých druhů letectva:

— do 50 % stíhacího letectva; zbytek stíhacího letectva je třeba ponechat pro úkoly PVO, odražení hromadného úderu nepřítele atd.;

— 60—80 % stíhacího bombardovacího letectva; zbývajících 20—40 % ponechat pro úkoly letecké podpory, která může navazovat na první úder, nebo je mít v záloze k zásahu proti důležitým, rychle se objevivším cílům (ZHN) zvláště v době, kdy hlavní síly stíhacího bombardovacího letectva budou přistávat po provedení prvního vzletu;

- 70—100 % bombardovacího letectva ;
- asi 50 % úsilí průzkumného letectva.

Takové úsilí při složení letecké armády:

- 2 stíhací letecké divize ;
- 2 stíhací bombardovací letecké divize ;
- 1 bombardovací letecká divize ;
- 1 průzkumný a 1 dělostřelecký průzkumný letecký pluk představuje celkem: 108 letounových vzletů stíhacího letectva ;
- 144—180 letounových vzletů stíhacího bombardovacího letectva ;
- 54—81 letounových vzletů bombardovacího letectva ;
- do 50 letounových vzletů průzkumného letectva.

Bojové možnosti letecké armády zásadně ovlivňuje v dnešních podmínkách nikoli celkový počet letounů, ale především množství přidělené jaderné munice — atomových pum. Z celkového počtu přidělených atomových pum na operaci se v prvním hromadném úderu, jak ukazují zkušenosti ze cvičení, používá asi 10—30 %.

Použití atomových pum jako hlavních prostředků ničení musí být soustředěno na rozhodující cíle a sladěno s ostatními jadernými raketovými údery. Bojová činnost letectva vedená klasickými prostředky (i ostatní úkoly letectva, jako vzdušný průzkum, protiradiotechnická činnost atd.), musí být zaměřena především k zabezpečení činnosti nosičů atomových pum. Počet atomových pum použitých v prvním hromadném úderu bude mimo jiné ovlivňovat:

- celkový počet přidělených atomových pum ;
- počet nosičů, přičemž bude rozhodující, zda jako nosiči budou použity stíhací bombardovací letouny ;
- dostatek zpráv o cílech pro atomové pumy před zahájením prvního úderu nebo v jeho průběhu.

Při přidělování cílů letectvu mezi letectvo a raketová vojska frontu a armád je třeba vycházet ze zásady, že na všechny cíle, jejichž poloha je známa, působí rakety a proti cílům, které vyžadují buď upřesnění polohy, nebo nejsou vůbec zjištěny, působí letectvo.

V pásmu frontu, v němž letecká armáda bude plnit úkoly v prvním hromadném úderu, lze předpokládat do hloubky asi 200 km tyto počty cílů, proti nimž bude letectvo především působit:

- 40 oddílů taktických raket a atomového dělostřelectva ;
- 10 oddílů, skupin a letek operačně taktických raket a bezpilotních prostředků vzdušného napadení ;
- 50 radiolokačních stanic, míst velení a navedení letectva ;
- 15 oddílů PLŘS proti nízkoletícím cílům ;
- 5 oddílů PLŘS s velkým okruhem účinnosti ;
- 10 divizí v bližší operační hloubce ;
- 3—4 armádních a sborových velitelských stanovišť ;
- 10 obsazených letišť do hloubky 200 km.

Za předpokladu, že letecká armáda v prvním hromadném úderu použije 6 atomových pum a při shora uvedeném úsilí může splnit tyto úkoly, které uvádím v hrubých variantách, protože vždy bude záležet na konkrétní situaci.

Varianta	Zničení při úkolu						
	Oddílů taktických raket a atomového dělostřelstva	Oddílů operačních taktických raket a letek BPVN	Míst velení a navedení a radiolokačních stanic	Oddílů PLRS malého dosahu	Divizi	Armádních a sborových VS	Obsazených letišť
I.	2—3*) 3—6	3—4*)	15	2		1	
II.	3—6	1—2*) 1—2	15	2	1*)		
III.	3—6	2—3*)	15	2		3—4*)	
IV.	3—6	1—2*) 1—2	15	2		1*)	3—4*)

*) Ničeno atomovými pumami.

V první variantě je počítáno s těžištěm činnosti letectva proti ZHN, v druhé proti ZHN a pozemním vojskům, v třetí proti ZHN a VS, ve čtvrté proti ZHN a letišťům. K zabezpečení činnosti frontového letectva kromě jiných opatření, jako je rušení radiolokačních stanic, ničení prostředků PVO prostředky frontu, jeví se bezpodmínečně nutné zničit nebo vyřadit minimálně 10—12 radiolokačních a 3—5 míst velení a navedení letectva a nejméně 2 oddíly protiletadlových řízených střel proti nízkoletícím cílům (typu HAWK).

Z uvedeného počtu vyplývá, že letectvo je schopno v prvním hromadném úderu v jednotlivých varianách zničit:

Varianta	Procento v pásnu frontu						
	Oddílů taktických raket a atomového dělostřelstva	Oddílů operačních taktických raket a letek BPVN	Míst velení a navedení a radiotechnických stanic	Oddílů PLRS malého dosahu	Divizi	Armádních a sborových VS	Obsazených letišť
I.	12—22	30—40	30	13	—	25—30	
II.	7—15	20—40	30	13	10	—	
III.	7—15	20—30	30	13	—	100	
IV.	7—15	20—40	30	13	—	25—30	30—40

Praxe frontových a armádních cvičení ukazuje, že i když procento ničení letectvem je poměrně nízké, nebývá více těchto zásadních cílů v průběhu hromadného ničení zjištěno a že budou postupně zjišťovány v dalším průběhu operací. Tím více se nabízí myšlenka provést za 3—5 hodin opakovaný hromadný úder i za cenu, že v první den bude podpora vojsk prováděna sníženým úsilím.

Doba činnosti letectva

K velmi složitým problémům při prvním hromadném úderu je správné časové sladění činnosti raket a letectva. Ideálním řešením by bylo, aby rakety a letectvo provedly úder ve stejném čase, resp. aby požadovaných účinků v cílech bylo dosaženo ve stejném době. Takováto varianta je však prakticky neuskutečnitelná z několika důvodů:

1. Letectvo potřebuje daleko větší čas při svém letu k cíli než rakety; to by znamenalo, že letectvo by již bylo nad územím nepřítele a rakety by ještě nebyly odpáleny. Tím by došlo k nevyužití jednoho z velmi důležitých faktorů, tj. prvku překvapení.

2. Při dnešním počtu jaderných úderů vedených raketovými prostředky HV, frontu a armád by nebylo možno zajistit bezpečnost letectva vzhledem k velkému ničivému okruhu jaderných úderů (radioaktivní mrak, světelné záření a konečně i tlaková vlna).

Z toho vyplývá, že přijatelnou variantou jsou jaderné úder y raketami a nejkratším možném čase po jejich zahájení úderů letectvem. Z hlediska účinků jaderných zbraní nad územím nepřítele nesmí letectvo prolétávat prostor jaderných úderů dříve než za 10—15 minut. Tento čas však není jediný, který ohraničuje činnost letectva. Je zde ještě další, který spočívá v tom, aby vzlet letectva a jeho let k hranicím protivníka nebyl prozrazen dříve než dopadnou rakety. Bereme-li v úvahu, že letectvo nad vlastním územím proletí v malých výškách a že maximální vzdálenost jeho zjištění bude 50 km a nejvzdálenější cíl bude v hloubce 200 km, potom bude možno proti takovému cíli (při $V = 900$ km/hod.) zasáhnout asi za 20 minut a proti cíli v hloubce 50 km asi za 8—10 minut, po úderu raketami.

Při tom však rozkaz vzletu musí letectvu být vydán podstatně dříve. Do štábu letecké armády musí dojít za předpokladu, že je znám čas Č a letectvo je v pohotovosti čís. 1 nejméně 60—70 minut před úder y letectvem.

Potřeba znát čas „Č“ 60—70 minut před provedením úderů letectvem vyplývá především z časových možností bombardovacího letectva, a to

5—10 minut pro předání Č, popřípadě upřesnění úkolu ze štábu letecké armády až do letek;

10 minut pro vzlet bombardovací letky z pohotovosti č. 1;

5 minut pro shromáždění letky a sraz se zabezpečujícími stíhači;

40—50 minut doba letu bombardovacího letectva k cíli za předpokladu, že cíl leží v hloubce 200 km od státní hranice na území nepřítele, vlastní letiště bombardovacího letectva ve vzdálenosti 200—300 km od státní hranice a rychlost bombardovacího letectva je 600 km/hod. (typ IL-28).

To znamená, že bude-li bombardovací letectvo provádět úder v Č + 30 minut, musí čas Č proniknout do štábu letecké armády v Č — 30 až 40 minut. V tomto případě se počítá s tím, že cíle pro bombardovací letectvo jsou známy, že osád-

ky jsou připraveny a že jsou připraveny prvky pro systém RUM (bude-li použito).

Při variantě, kdy letectvo přelétne hranice protivníka až po úderu raket, musí být pro rakety v první salvě voleny cíle, které nevyžadují doplňkový průzkum průzkumným letectvem. Tuto variantu je třeba považovat za základní. Druhá varianta, při níž by letectvo zahajovalo nepřátelství, je nutné považovat za výjimečné. Konečně za třetí variantu, při níž budou rakety dopadat na cíle a současně i letectvo bude provádět údery proti určeným cílům má nevýhodu v prozrazení úderu, protože letectvo bude zjištěno při přeletu resp. ještě před přeletem hranic. Další značnou nevýhodou této varianty je vysoká náročnost na zplánování a omezení volnosti manévru letectva nad celým prostorem, zvláště při těch úkolech, kdy půjde o vyhledávání cílů vzhledem k jaderným úderům raketových vojsk a radioaktivnímu zamoření ovzduší bezprostředně po úderech.

Plánování prvního hromadného úderu

Plánování a vlastní první hromadný úder letectvem je mnohem složitější, než se na první pohled zdá. Jde zde především o to, aby takováto činnost letectva byla dokonale sladěna a také zabezpečena. Z tohoto hlediska je třeba plánovat první hromadný úder až do jednotlivých skupin a v některých případech až do jednotlivých letounů (zvláště u průzkumných letounů) na stupni letecké armády. Přitom je třeba zabezpečit, aby v průběhu činnosti nedošlo ke střetnutí vlastních letounů a aby vlastní letouny neprolétávaly prostory úderů atomovými pumami. Vedení bojové činnosti nad územím nepřítelů, zvláště na malých výškách, je prostředky pozemního zabezpečení navigace nekontrolovatelné a nelze ji tedy v průběhu činnosti, kromě některých pokynů, rádiem řídit. Přitom i rádiové spojení je závislé na výšce letu a vzdálenosti letounů. Podle shora uvedeného úsilí představuje letecká armáda v prvním hromadném úderu asi 60–80 skupin a jednotlivých letounů. Znamená to tedy pro tento počet skupin stanovit cíle, tratě letu, výšky, zakázané prostory a vyřešit celou řadu dalších součinnostních otázek mezi jednotlivými druhy letectva a s pozemními vojsky.

Na plánu prvního hromadného úderu a jeho upřesnění pracuje zpravidla jeden až dva důstojníci operačního oddělení LA a po jednom důstojníku průzkumného, letovodského a spojovacího oddělení, popřípadě další důstojníci (pro radiotechnickou službu, radiotechnické zabezpečení atd.) pod přímým řízením náčelníka operačního oddělení, popřípadě i náčelníka štábu LA.

Plánování prvního úderu bude, vzhledem k nejasné situaci u protivníka (která se bude stále měnit a budou muset být získány další údaje o něm), končit až těsně před jeho provedením. Práce s plánem prvního hromadného úderu vyžaduje tedy nepřetržité upřesňování, a to nejen ve štábu letecké armády, ale i v součinnosti s ostatními prostředky, které se prvního hromadného úderu zúčastní, tj. s raketovými prostředky frontu a armád a dělostřelectvem. Z toho vyplývá požadavek na nepřetržitý styk se štábem a vševojskovými armádami.

Složitá situace ve vzduchu a masová činnost letectva při velkém počtu jaderných úderů na nepřítel vyžaduje, aby na všech stupních (až do osádek) byla provedena dokonalá příprava.

Úkoly leteckým divizím a samostatným plukům, které se zúčastní prvního hromadného úderu, je nejlépe vydat ve štábu letecké armády, kde po vydání

úkolů je možné provést rozehru a upřesnit všechny součinnostní otázky tak, aby podrobnosti byly jasně pochopeny. Takovouto rozehru bude možno uskutečnit jen při dostatku času, protože si vyžádá na stupni letecké armády dobu asi 2 až 3 hodin.

Situace v období plánování prvního hromadného úderu je složitá také v tom, že současně probíhá plánování bojové činnosti na celou frontovou operaci a zvláště na první den bojové činnosti, kde se řeší otázky odražení prvního hromadného úderu nepřítele, letištní manévry, operační zabezpečení a další úkoly, které svým dílem i plán prvního hromadného úderu ovlivňují.

První hromadný úder

V mechanice prvního hromadného úderu stojí do určité míry proti sobě požadavky na letectvo a jeho možnosti. Hlavní požadavky spočívají v tom, že všechny úkoly by měly být plněny najednou. Naléhavé jsou požadavky na vzdušný průzkum, který má dodat upřesňující zprávy o cílech, prvořadě je třeba ničit ZHN nepřítele a další cíle, na které jsou vedeny údery atomovými pumami. Nicméně nelze tyto úkoly plnit bez nebezpečí velkých ztrát, nebudou-li prvořadě umlčeny a zničeny prostředky PVO, zvláště pak protiletadlové řízené střely proti nízkoletícím cílům.

Bojová činnost letecké armády v prvním hromadném úderu je proto rozdělena na několik fází podle úkolů a na nich závisí i sestava letecké armády ve vzduchu.

V prvním pořadí je třeba vytvořit podmínky pro činnost nad územím nepřítele, a to zvláště tam, kde tyto podmínky nebyly vytvořeny salvou raketových vojsk a dělostřelectvem. Tento úkol plní **zabezpečovací sled**, který zahrnuje zpravidla skupiny:

- radiotechnické rušení;

- ničení a umlčování PVO nepřítele zvláště pak radiolokátorů, míst velení a navedení protiletadlových řízených střel, stíhacího letectva, popřípadě protiletadlového dělostřelectva.

Složení zabezpečovacího sledu může být různé a do masového zavedení protiletadlových řízených střel, zvláště proti nízkoletícím cílům, byl zabezpečovací sled tvořen asi 30 % letecké armády, která se hromadného úderu zúčastňovala. V dnešních podmínkách se ukazuje, že překonání PVO nepřítele si vyžádá podstatně větší úsilí letectva. V důsledku toho může zabezpečovací sled tvořit až 50 % sil letecké armády a v některých případech ještě víc. Přitom je vidět, že cílem bojové činnosti zabezpečovacího sledu je vytvořit podmínky pro nosiče atomových pum, kteří jsou v hlavní úderné skupině. Menší počet letounů v hlavní úderné skupině neznamená snížení bojových možností této skupiny, a to proto, že počet letounů je zde mnohonásobně nahrazen atomovými pumami.

Za zabezpečovacím sledem, popřípadě i přímo v jeho sestavě je začleněno **průzkumné letectvo**, jehož úkolem je upřesnit cíle atomových úderů, ověřit některé dříve známé cíle a změny, které u nepřítele nastaly, a zjistit cíle nové.

Průzkumné letectvo působící ve dvojicích nebo jednotlivě využívá masové činnosti letectva po celou dobu prvního hromadného úderu.

Hlavní úderná skupina plní v prvním hromadném úderu, jak již naznačuje samotný její název, hlavní úkoly, tj. provádí údery atomovými pumami a ničí

další určené cíle. Je v ní začleněno 40—60 % letounů zúčastňujících se prvního hromadného úderu. Hlavní úderná skupina je za zabezpečujícím sledem ve vzdálenosti odpovídající vzdálenosti 5—10minutovému letu. Tato doba je zdůvodněna jednak tím, aby úkoly, které jsou stanoveny pro zabezpečující sled, byly splněny, nebo byly plněny tak, že nepřátelské prostředky již nemohou proti hlavnímu sledu zasáhnout proto, že jsou umlčovány, zničeny nebo ničeny.

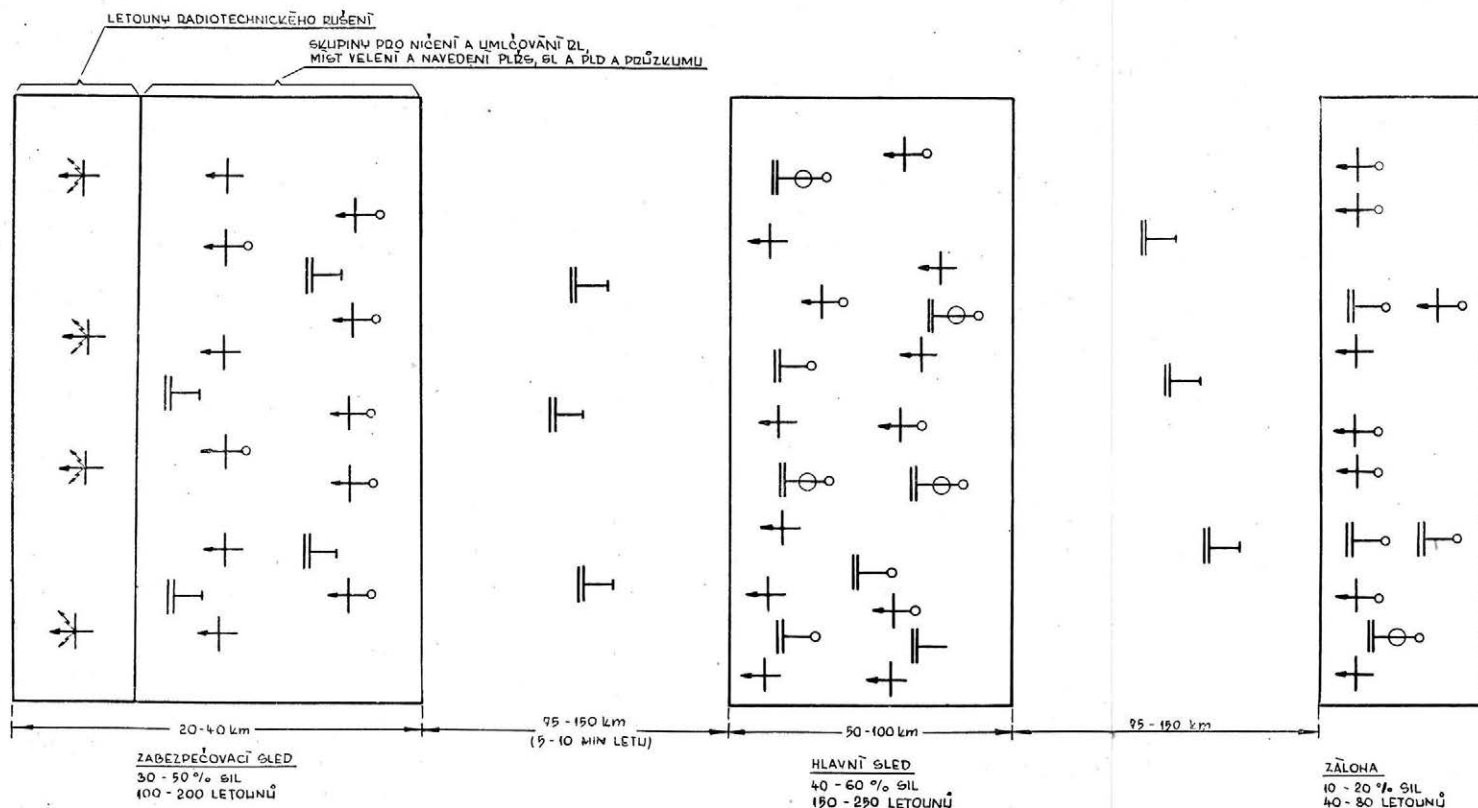
Konečně třetí skupinu tvoří **záloha** ve složení 10—20 % sil. Úkolem zálohy je zasáhnout a splnit důležité úkoly tam, kde z jakýchkoli důvodů nebyl úkol splněn hlavní údernou skupinou, nebo za předpokladu, že hlavní úderná skupina své úkoly splnila, doplnit její údery proti dalším cílům předem určeným, nebo důležitým cílům, které budou v průběhu prvního hromadného úderu nově zjištěny. Vzdálenost mezi hlavní údernou skupinou a zálohou se může rovnat rovněž 5—10minutovému letu.

Závěr

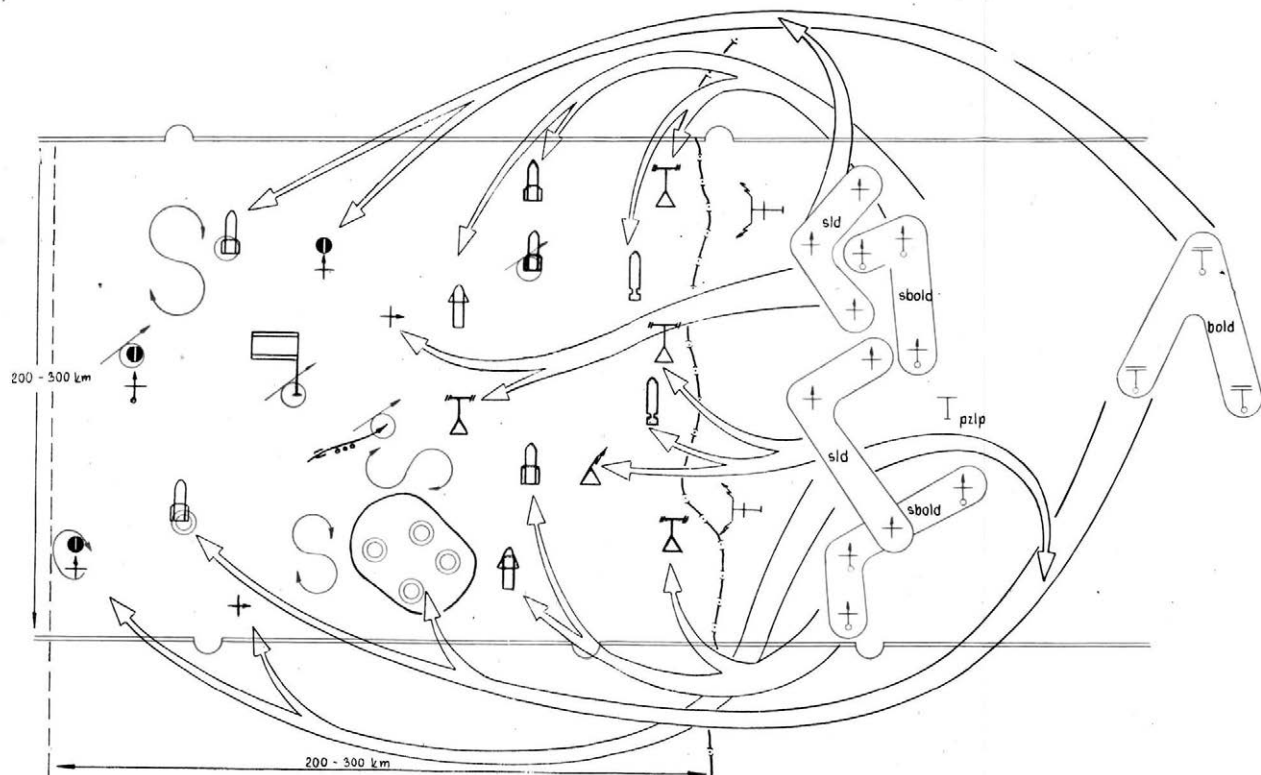
Letecká armáda plní v prvním hromadném úderu důležité úkoly. Doplnuje činnost jaderných raketových prostředků, ničí důležité cíle, zvláště pak zbraně hromadného ničení nepřítele, a zjišťuje další cíle ve prospěch raketových vojsk i letectva. Prvního hromadného úderu se zúčastňuje maximum sil letecké armády. V záloze na „zemi“ zůstává pouze takový počet sil, který je potřeba k zabezpečení PVO, plnění úkolů letecké podpory bezprostředně po provedení prvního hromadného úderu a k okamžitému ničení nově se objevivších zbraní hromadného ničení nepřítele. Bojové možnosti letecké armády ovlivňuje především počet atomových pum, které budou po prvním hromadném úderu k dispozici. Nejvýhodnější varianta použití letectva v prvním hromadném úderu je zahájení činnosti v nejkrajnějším možném čase po první salvě raket, to je asi za 10—20 minut po jaderných raketových úderech. Síly letecké armády, které se zúčastňují prvního hromadného úderu, se dělí na zabezpečující sled, hlavní údernou skupinu a zálohu. Po prvním hromadném úderu může následovat další vzlet nejdříve však za 3—5 hodin.

Uvedená hromadná činnost letectva, podobající se svým provedením prvnímu hromadnému úderu, může být v průběhu počátečního období války uskutečněna i vícekrát, zvláště v důležitých fázích operace.

S C H Ě M A SESTAVY LETECKÉ ARMÁDY VE VZDUCHU

SCHEMA
ÚKOLŮ LETECKÉ ARMÁDY V PRVNÍM HROMADNĚM ÚDERU

DOBYTÍ NEPŘÁTELSKÝCH LETIŠŤ VZDUŠNÝMI VÝSADKY

Major Radomil Ropěk

Boj o nepřátelská letiště zaujímá důležité místo mezi úkoly vzdušných padákových výsadek. Cílem této bojové činnosti bude jednak zachovat hodnoty vybudované nepřítelem pro činnost vlastních vojsk (např. k zabezpečení letištního manévru při rychlém útočném tempu), jednak ničit letiště, letouny, rozrušit letištní objekty apod.

Důležitým úkolem vzdušného výsadku v boji proti nepřátelským vzdušným silám může být i ničit zabezpečovací radiotechnické prostředky a prostředky materiálně technického zabezpečení letectva.

Rozdělení letišť

Zaváděním letounů nových typů do výzbroje vojenských vzdušných sil se změnila požadavky na letiště. Z těchto důvodů došlo na západním válčišti k rekonstrukci dosavadních, popřípadě k výstavbě nových letišť.

Zvýšené nároky se projevují zejména na délku rozjezdových drah. Tak kupříkladu taktický stíhací letoun F-104 o váze 10 200 kg má délku startu 1 600 až 2 000 m, bombardovací letoun B-52 o váze 170 000 kg má délku startu 2 400 až 2 800 m.

Při rekonstrukci letišť západního válčiště byla jejich zařízení vybudována podle požadavků protiatomové ochrany. Z použití zbraní hromadného ničení vyplynula i nutnost maximálního rozptýlení letectva (po letkách).

Operační letiště podle předpisu americké armády AFM-86-3 jsou rozdělena do čtyř skupin:

- a) letiště těžkého bombardovacího letectva;
- b) letiště středního bombardovacího letectva;
- c) letiště taktického letectva;
- d) letiště dopravního výsadkového letectva.

V některých případech mohou být letiště taktického a dopravního výsadkového letectva umístěna na válčišti v blízkosti linie fronty a pak se nazývají předsunutými letišti. Podle způsobu využívání se letiště rozdělují na stálá a polní.

Stálé letiště je určeno pro dlouhodobé rozmístění leteckého tůvaru. Má nejmeně jednu vzletovou dráhu s pevným po-

vrchem, pojižděcí dráhy a potřebná zařízení pro létání za ztížených povětrnostních podmínek a v noci. Letiště zahrnuje i stanoviště letounů, administrativní a provozní budovy, hangáry, skladové prostory, dílny a ubikace. Letiště je schopno k provozu v každé roční době.

Na polním letišti jsou letecké útvary rozmístěny dočasně. Vzletové a přistávací pásma je upraveno obvykle na travnaté ploše. Zařízení jsou polního typu. Letiště umožňuje provoz lehkých a středních dopravních a spojovacích letounů, z bojových leteckých jednotek vyzbrojených letouny VAUTOUR, MIRAGE III a FIAT G-91.

Letiště se stabilním vybavením pro zabezpečení leteckého provozu, jakož i zásobovacími a opravářskými orgány, se nazývají základními.

Letiště těžkého bombardovacího letectva jsou určena pro letouny B-52 s maximální letovou vahou až 180 tun. Jsou rozmístěna v hlubokém týlu předpokládáných válčišť, nebo na území USA. Vzletová a přistávací pásma mají délku až 4 000 m a šířku až 96 m. Stojánky na letouny jsou rozděleny pro jednotlivé letky (10–15 letounů) a spojeny se vzletovou a přistávací dráhou sítí pojižděcích drah.

Povrch vzletového a přistávacího pásma je z betonových desek, silných 48 cm na okraji a ve střední části 38 cm. Pod deskami je 152 cm zhutnělá silná vrstva kamenů. Letiště má vybudován odvodňovací systém o celkové délce 18 km trubek. Pro zachycení a svedení vody s betonem je vybudováno 400 studní.

V blízkosti letiště jsou vybudovány podzemní sklady materiálu na 30 dnů bojové činnosti těžkého bombardovacího leteckého křídla (30–40 těžkých bombardovacích letounů a 20 letounů cisternových). Na letišti je systém pro rozvod PHM napojený na sklad leteckých pohonných hmot.

Letiště středního bombardovacího letectva jsou určena pro letouny typu B-47 s maximální vzletovou váhou až 90 tun. Jsou umístěna v hlubokém týlu. Vzletové a přistávací pásma s pevným povrchem je dlouhé až 3 000 m.

Letiště taktického letectva budují se pro lehké bombardovací, taktické stíhací, stíhací a průzkumné letouny. Obvykle umožňují provoz v kterékoli denní a noční době i za složitých povětrnostních podmínek. Vzletové a přistávací pásma má mít délku 2 400 m. Stojánky letounů jsou vzdáleny od vzletového a přistávacího pásma 3–4 km.

Letiště dopravního výsadkového letectva jsou určena pro činnost dopravních a dopravních výsadkových letounů. Mohou být stabilní, nebo dočasná (pro trvalé nebo krátkodobé použití) nebo pouze k jediné vzdušné výsadkové operaci.

Z hlediska bojového použití vzdušných výsadků nás zajímají zejména představená letiště taktického, popřípadě dopravního letectva. Ta jsou určena především pro stíhací letectvo, v některých výjimečných případech však i pro lehké bombardovací letouny. Mají umožňovat provoz nejméně jedné letky až křídla. Vybavení těchto letišť je ovlivněno blízkostí linie fronty. Mají zabezpečovat činnost za složitých povětrnostních podmínek. Objekty mají být vybudovány jako protiatomové a protichemické. Na letišti má být dostatečné množství zásob materiálních prostředků. V případech, kdy není možné vybudovat vzletové a přistávací pásma s pevným povrchem, zpevňuje se jeho povrch přenosnými rohožemi.

Letky mají stojánky letounů oddělené a bývají od vzletového a přistávacího pásma vzdáleny minimálně 1 500 m. Jeden letoun od druhého je vzdálen nejméně 100 m. Rozloženy jsou šachovitě po obou stranách pojezdových drah.

Sklady leteckých pohonných hmot se umísťují nejméně 800 až 1 000 m od obvodu letiště. Výše uložených leteckých pohonných hmot má zabezpečit činnost letectva, dislokovaného na letišti nejméně na 15 dnů. Letecké pohonné hmoty na představených letištích se obvykle ukládají v kovových sudech. V jedné hranici může být 40–300 sudů, v jednom prostoru nejvýše 2 000. Jinak mohou být letecké pohonné hmoty skladovány v převozních nádržích o obsahu 13 400 až 225 000 l. V současné době se mění prostředky pro zásobování leteckých křidel palivem. Zavádějí se automobilní cisterny o obsahu 45–55 000 litrů a o výkonu čerpadel 2 500 až 3 400 l/min. I na představených letištích se má však budovat systém potrubí pro urychlení dodávky paliva. Rozvodné vývody k doplňování letounů se umísťují v blízkosti stojánek letounů.

Pozornost dodávce PHM je třeba věnovat zejména proto, že při použití výkonných typů rychlých letounů velmi rostou požadavky na PHM. Soudobý stíhací letoun potřebuje asi 1 800–2 000 litrů paliva na hodinu. Pro zabezpečení jednoho vzletu leteckého křídla (F-100-A) je potřeba více než 240 tun paliva. Ke vzletu křídla vyzbrojeného těžkými bombardovacími letouny B-52 je potřeba asi 4 777 tun paliva.

Sklady leteckých pum jsou odděleny od skladů munice pro kanóny a kulometry. Umísťují se zpravidla ve vzdálenosti 3–8 km od vzletového a přistávacího pásma (a od obytných budov) v místech, která umožňují přírodní i umělé maskování.

Typizované skládací ubikace umísťují se ve vzdálenosti 1–2 km od letiště.

Letištní zabezpečení

Letištní zabezpečení je ovlivňováno požadavkem na rozptýlení leteckých jednotek podle zásad PAO, předvídaným letištním manévrem a snahou zabezpečit maximální úsilí v prvních dnech války.

Základním útvarem pro letištní zabezpečení je letecké křídlo. K zabezpečení 3–4 bojových letek (po 15–25 proudových letounech) má letku polních oprav

a skupinu letištní obsluhy, ve které je osm letek (letištní obsluhy, leteckého technického zásobování, spojovací, protivantní, letištního zařízení, automobilní, ochrany a obrany, služeb). Letka polních oprav a skupina letištní obsluhy jsou označeny tímž číslem jako letecké křídlo. Organizace, složení a počty mají postačit pro zabezpečení činnosti bojových

jednotek křídla na jednom nebo i několika letištích.

Letak polních oprav opravuje letouny a jejich vybavení, automobily, leteckou techniku, spojovací prostředky a ostatní materiál.

Skupina letištní obsluhy odpovídá za zásobování, úplnost a evidenci všeho zařízení a letištního vybavení, organizaci letištní obsluhy, zabezpečení štábu a služeb leteckého křídla, ubytování, proviant, finanční zabezpečení, zdravotnické zabezpečení, protiatomovou ochranu, pozemní obranu a ochranu letiště, střežení mate-

riálu a budov, udržování pořádku, organizaci spojení mezi součástmi křídla a za utajené velení.

Za základní způsob ochrany letectva před účinky odvetného úderu považuje velení NATO rozptýlení bojové sestavy taktického letectva po letkách a zejména udržování vysokého stupně bojové pohotovosti. Letiště se budují a upravují tak, aby při vzdušném výbuchu nukleární pumy nebyla zničena větší část letounů. Proto se letouny rozmísťují ve vzdálenosti 2–3 km od středu vzletové dráhy a pro osoby a leteckou techniku se budují protiatomové úkryty.

Pořadí cílů

Nejdůležitější objekty při dobývání letiště jsou prostředky protivzdušné a pozemní obrany letiště. Předpokladem dobytí letiště je vyřadit tyto objekty z činnosti, současně ničit letouny (i odlétávající) zmocnit se velitelských stanovišť a spojovacích uzlů.

V dalším pořadí zneškodnit radiotechnické prostředky, letištní a technický personál, sklady munice a pohonných hmot.

Pro tyto úkoly a jejich pořadí je rozhodující, zda vzdušný výsadek má získat letiště v provozuschopném stavu, protože bude použito pro další činnost vlastního letectva, nebo zda jeho úkolem je zni-

čit nepřátelské letištní objekty, leteckou techniku, letištní zařízení a tak zamezit dočasnému, nebo trvalému jeho využívání nepřítelem. Druhý úkol budou obvykle plnit jiné prostředky, než výsadeková vojska, s úspěchem se použije raket nebo letectva.

Získat provozuschopné letiště předpokládá i zabránit nepříteli v jeho zničení v případě, že se k tomu podle vývoje situace rozhodne. Tento úkol může nejlépe splnit vzdušný výsadek za účinné podpory ostatních druhů vojsk, zejména raket, letectva, dělostřelectva a tankových útvarů, které se s ním sloučí.

Složení, síla a sestava vzdušného výsadku

Složení vzdušného výsadku bude záviset na úkolu a na síle nepřátelských jednotek, umístěných na letišti, nebo v jeho blízkosti. Na letišti může být umístěno letecké křídlo nebo letka, popřípadě může sloužit i jiným jednotkám.

Složení vzdušného výsadku ovlivní i možnosti nepřítele letiště bránit a ráz přilehlého terénu. Delší dobu je možno bránit letiště, která jsou umístěna v lesních masivech, než letiště v rovinatém, přehledném terénu. Pro dobytí letiště vzdušným výsadbem bude tato okolnost již méně rozhodující.

K dobytí letiště se bude využívat vzdušného výsadku v síle výsadekového padákového praporu až výsadekové brigády. K rozrušení letištních zařízení a letounů je možno použít i menších výsadeků.

Bojová sestava vzdušného výsadku bude zahrnovat:

— jednotky ke zteči letištních objektů se skupinami pro ničení. Tvoří se z padá-

kových jednotek (družstev) a z ženistů (chemiků) s trhavinami a zápalnými prostředky;

— zajišťovací jednotky, které obsazením výhodných čar na přístupových cestách zabezpečí splnit úkol jednotek určených ke zteči;

— jednotky záloh (vševojsková, protitanková a ženijní);

— jednotky určené k přípravě letištní plochy k přistání vlastních letounů.

Zvláště důležité jsou úkoly ženijních jednotek, které se začleňují do jednotek ke zteči objektů, zajišťovacích jednotek i do jednotek, které připravují letištní plochu k přistání vlastního letectva.

Do jednotek ke zteči objektů a do zajišťovacích jednotek včleňují se protichemické jednotky, zvláště ohňometné, jejichž správnému rozdělení je nutné věnovat pozornost. Skupiny jednotek chemického průzkumu mají za úkol vyhle-

dat sklady atomové munice a bojových otravných látek.

Minometné a tarasnicové jednotky s jednotkami bezzákluzových kanónů zařazují se do zabezpečovacích skupin. Část tarasnicových jednotek a jednotek bezzákluzových kanónů tvoří protitankovou zálohu.

Volba místa a doby vysazení

Při volbě místa je třeba rozhodnout, zda vzdušný výsadek, nebo jeho část bude vysazena přímo na letištní plochu (rozjezdové a přistávací pásmo pro letouny). Dříve než se velitel rozhodne, je třeba uvážit výhody i nevýhody tohoto způsobu vysazení.

Doskoková plocha musí vyhovovat kvalitou a zajišťovat rychlou a účinnou ztěč protivníka, snadnou orientaci a výhodný terén k další bojové činnosti.

Při volbě místa vysazení se můžeme rozhodnout pro jeden ze čtyř základních způsobů.

První způsob je vysazení přímo na letiště. Umožňuje překvapit nepřítele a získat čas, který by byl potřebný pro přesun. Nevýhodou je, že nepřítel s touto variantou nejvíce počítá.

Druhý způsob je vysazení mimo letiště (rozjezdové a přistávací pásmo), ale v jeho blízkosti. Vzdušný výsadek dobývá v tomto případě letiště z jiné strany než z rozjezdové plochy a přistávacího pásma.

Další způsob je dobytí letiště výsadkem, který byl vysazen ve větší vzdálenosti od letiště, popřípadě plnil před jeho dobytím jiný bojový úkol. Tento způsob je méně výhodný, protože ztrácí prvek překvapení, které je důležitým činitelem úspěchu vzdušného výsadku. Nepřítel má čas nejen likvidovat výsadek, ale i zesílit obranu všech důležitých objektů v blízkosti prostoru vysazení. Může použít i prostředků k přehrazení směru k důležitým objektům.

Posledním způsobem vysazení je kombinace předcházejících způsobů, tj. část jednotek vysadit na letiště a část mimo ně. Tento způsob je typický pro vysazení výsadkové brigády, která potřebuje 4 až 6 doskokových ploch.

I při vysazení výsadkového praporu bude někdy výhodné vysadit část sil na letištní plochu a hlavní síly mimo, nebo i opačně. Tento způsob pomůže překvapit protivníka a vyvrátit odpory z nebezpečných směrů.

Průzkumných jednotek v sestavě průzkumných skupin se používá k průzkumu předpokládaných prostorů soustředění nepřátelských záloh a přístupových cest do místa akce. V některých případech samostatné průzkumné hlídky dostanou úkol zdržovat postup nepřátelských záloh k letišti.

Pro volbu doskokových ploch je výhodný prostor vzletového pásma. Doskokovou plochu je účelné volit co nejbližší hlavním letištním objektům (věž letištní kontroly, velitelské stanoviště, stojánky letounů apod.), aby byla zabezpečena rychlá a účinná ztěč protivníka.

Je-li plocha vzdálena od těchto objektů, dostane se výsadek do nepřátelských paleb na rovném přehledném terénu, kde nemá možnost se skrýt. Tomu je třeba čelit činností vlastního letectva, zejména v době těsně před vysazením s úkolem zabránit nepříteli zaujmout organizovanou obranu letiště.

Doba vysazení je určena plánem operace a jednak vývojem celkové situace. Důležité je vymezit dobu, po kterou je nutné udržet letiště do příchodu vlastních sil zesilujících obranu letiště. Vlastní jednotky mohou být na letiště dopraveny také vzdušnou cestou (přistávací výsadek). Zesílí tak padákový výsadek, nebo ho uvolní k plnění jiného úkolu, souvisejícího s obranou letiště. Bude-li vysazen přistávací sled, jeho použití se plánuje předem. Vzdušný výsadek v takovém případě musí získat dočasně velkou plochu i mimo přistávací pásmo letounů, aby snížil zranitelnost přistávajících letounů pozemními prostředky protivníka.

Denní doba není pro vysazení rozhodující. Ke snížení zranitelnosti vzdušného výsadku na odletových letištích a při přeletu, plánujeme tuto činnost na noc a vysazení jednotek po rozednění. To umožní použít výhod denní doby k ovládnutí letištních objektů. Chceme-li využít tmy k nočnímu boji, vysadíme jednotky před setměním.

Při určování co nejvýhodnější doby vysazení je nutné se zabývat ještě dalšími otázkami, například zda jde o letiště se speciálně nočním nebo denním provozem (plánovat vysazení mimo hlavní provoz), jaká je velikost vysazované jednotky a jaké jsou možnosti jejího zabezpe-

čení, jaká je síla a výzbroj zjištěných nepřátelských jednotek, v prostoru vysazení a jejich rozmístění na ose přeletu; rozhoduje i způsob obrany letiště (počet a kvalita prostředků, jejich rozmístění), ve-

likost letiště, rozmístění letištních objektů a ráz terénu přilehlého k letišti.

V soudobých podmínkách bude nejvýhodnější vysazovat vzdušné výsádky k boji o letiště pod ochranou noční tmy.

Bojová činnost vzdušného výsadku

Vzápětí po leteckém bombardování nebo 25–30 minut po vzdušném výbuchu atomové pumy se jednotky po seskoku (po nejkratší přípravě) soustřeďují mimo doskokové plochy za postupu směrem k cíli.

Jednotky vysazené na letiště okamžitě plní úkoly aniž čekají na shromáždění všech jednotek. Soustřeďují se po četách a rotách — podle úkolů jednotlivých jednotek. K rychlému soustředění používá se i při boji o letiště různých signálů a systémů rozpoznávacích znaků.

Jednotky vysazené přímo na vzletové a přistávací pásmo budou nejvíce zranitelné po dobu pobytu na otevřené doskokové ploše. Proto se musí soustředit a přeskupit v nejkratší době. Při postupu využívají účinků přípravy letectva. Postupují k cílům a zdolávají odpory tvrdě a bezohledně. Ke zteči objektů použije se jedné až dvou třetin výsádkových rot a zbytek jako zajišťovacích jednotek.

Velitelé minometných rot a čet se budou samostatně rozhodovat, zda situace vyžaduje minometnou palbu z doskokové plochy. Palba z doskokové plochy bude zcela výjimečná. Přemístí se do nejbližšího skrytu, kde v nejkratším čase dosáhnou se svými jednotkami pohotovosti a také soustředí munici.

Velitel a štáb vzdušného výsadku hned v prvním období boje musí získat co nejvíce zpráv o nepříteli na letištích, ale i mimo ně. Velitel vzdušného výsadku volí své stanoviště zásadně tak, aby měl přehled o celkové situaci a sám nebyl se svým štábem bezprostředně vtažen do boje. Nesmí se nechat strhnout k řízení boje jen jedné části svých jednotek „ak se často stává při cvičeních v boji o letiště“, i když třeba pokládá jejich činnost za nejdůležitější. Štáb kromě zpráv

průzkumu se věnuje zejména navázání spojení uvnitř výsadku a zabezpečuje vedení všem jednotkám a skupinám.

V první části boje o letiště velmi záleží na rozhodné a samostatné činnosti velitelů rot, čet a družstev. Své jednotky vedou tak, aby obcházely jednotlivé odpory a ničily nepřítel z boku a týlu. Bojují tvrdě s cílem zničit v nejkratší době co nejvíce živé síly a prostředků nepřítel.

Část vyčleněných jednotek posílená chemiky a ženisty má ihned zřizovat zátarasy v určených místech. Totéž provádějí zajišťovací skupiny na cestách příchodu nepřítel. V dalším jsou připraveny ničit nepřítel v léčkách a přepady.

V přehledném terénu zahajuje se palba na přicházející zálohy na maximální účinné vzdálenosti. Proniknou-li nepřátelské síly do blízkosti jednotlivých skupin, ničí je sousední skupiny překvapivými ztečemi do boku a týlu a bojem muže proti muži.

V budovách se bojuje s cílem co nejrychleji ovládnout nejvyšší prostory a pak likvidovat odpory shora dolů. Pro boj o letištní budovy vydává se jednotkám zvýšený počet ručních granátů.

Poněvadž boj o objekty se zahajuje z několika stran, je nutné řídit boj tak, aby nedošlo k přestřelce mezi vlastními jednotkami a jednotky na to předem připravit. Signály k rozpoznávání vlastních jednotek budou optické, akustické a stanovená hesla.

Podle Polního řádu armády USA používá se k ničení výsádkových jednotek rychlých úderných skupin, zesílených tankovými jednotkami.

Boj s tanky není pro výsádkáře tak nebezpečný, zejména v členitém a pokrytém terénu mohou výsádkáři účinně ničit tanky ručními PT zbraněmi.

Výsádkových jednotek se bude s úspěchem využívat k boji o nepřátelská letiště, zejména tam, kde bude nutné udržet provozuschopné letiště pro manévr vlastního letectva. Úspěch bojové činnosti vzdušného výsadku v boji o letiště vyžaduje náročnou přípravu padákových jednotek (vysazení na cíl). Je také na velitelích a štábech, aby přípravě na tento důležitý úkol věnovali zvýšenou pozornost.

Některé otázky palebné přípravy v první armádní operaci

Podplukovník Hynek Ondrášek

Cílem tohoto článku je objasnit pojem palebné přípravy, vymezit její délku a stanovit způsob jejího provedení s důrazem na organizaci palebné přípravy při zahájení první armádní operace počátečního období války.

Provádělo-li dříve dělostřelectvo dlouhou dělostřeleckou přípravu, dnes uplatňuje nový způsob zabezpečení boje vševojskových jednotek a tím je ve svém souhrnu **palebná příprava**.

Objasnění pojmu palebná příprava

O palebné přípravě mluvíme ve všech údobích války nejen tedy při vedení první armádní útočné operace, ale i v dalších operacích. Zvláštností počátečního období je skutečnost, že určitým druhem palebné přípravy je **první hromadný úder**.

Abychom mohli správně sledovat souvislost celého boje, zmíním se jen krátce o prvním hromadném úderu. Hlavní tíhu prvního hromadného úderu ponese prostředky hlavního velení a frontu. Armádní raketové prostředky se zúčastní prvního hromadného úderu na cíle, které upřesní front. Budou i časté případy, kdy armádní prostředky budou provádět úderu na základě zpráv zjištěných armádními průzkumnými prostředky. V takovém případě je provedení úderu armádními raketovými prostředky ovlivněno možností získat zprávy o nepříteli a vhodné cíle s přesným stanovení epicenter. Vzhledem k tomu, že armádní průzkumné letectvo není schopno dodat souřadnice cílů (prostory cílů) dříve než Č+30 (Č=pře-

kročení státní hranice předsunutými oddádkami prvosledových pluků) nemůžeme počítat s úderem v tomto případě dříve než Č+50 a později. Budou tedy tyto úderu až v druhé salvě prvního hromadného úderu.

Cílem **palebné přípravy** při zahájení první armádní operace je zabezpečit plánované vyvedení vojsk ke státní hranici, překročit ji předsunutými oddádkami a rozvinout hlavní síly prvosledových svazků. Palebnou přípravu nelze chápat zúžené jen jako jeden časový úsek zabezpečující boj jednotek a útvarů. Naopak **palebná příprava zahrnuje podle mého názoru řadu nejrůznějších paleb raket, dělostřelectva, přiděleného letectva, tankových a pěších zbraní všeho druhu v období od zahájení nepřátelství až do střetnutí se (rozvinutí) hlavních sil prvosledových svazků s nepřítelem**. Z vymezení palebné přípravy lze pevně stanovit její délku, která bude závislá na tom, kdy vstoupí, lépe řečeno se zavážou hlavní síly prvosledových svazků do boje.

Způsob boje prvosledových jednotek a útvarů v období palebné přípravy

Organizace a provedení palebné přípravy je přímo závislé na činnosti prvosledových jednotek a útvarů v období palebné přípravy. Proto dříve než přikročím k rozboru organizace a provedení palebné přípravy, objasním hlavní zásady boje vševojskových jednotek a útvarů v tomto období.

Činnost vševojskových jednotek a útvarů bude v prvé řadě ovlivněna situací, ve které budou vojska v době zahájení nepřátelství. V podstatě můžeme vyvádět vojska do boje ke státní hranici za těchto situací:

a) přímo z posádek za situace, kdy ne-

přátelské jaderné úderu, kterými bylo zahájeno nepřátelství, byly provedeny neočekávané a s překvapením a naše vojska neměla čas zaujmout prostory rozptýlení po vyhlášení bojového poplachu, popřípadě operační sestavu pro útok;

b) z prostorů rozptýlení zaujatých po vyhlášení bojového poplachu;

c) z prostorů zaujaté operační sestavy.

Ať již budeme jednotky vyvádět ke státní hranici za jakékoli situace, vždy budou před hlavními silami prvosledových pluků postupovat silné předsunuté oddádky s cílem zachvátit co nejdříve

přechody přes státní hranice, vyjít co nejloubeji na území nepřítele a ovládnout čáry a prostory nejvýhodnější pro rozvinutí hlavních sil. Za předsunutými odřady postupují pak v proudech hlavní síly prvosledových pluků s cílem využít postup předsunutých odřadů, postoupit co nejvíce do hloubky území nepřítele a rozvinout se až tehdy, kdy předsunuté odřady v důsledku odporu nepřítele nemohou již dále postupovat.

Z toho vyplývá, že palebná příprava je v přímé závislosti na činnosti vševojskových jednotek. Je výhodné, když prove-

dení palebné přípravy v rámci celé armády bude jednotné, avšak za současných podmínek bude pravidlem, že palebná příprava u prvosledových svazků v důsledku jejich postupu na jednotlivých směrech bude podle vývinu situace různá. Různé provedení palebné přípravy v rámci svazku přináší řadu organizačních těžkostí a snižuje podstatně její účinnost. Přesto ani zde, zvláště v případech, kdy půjde o zahájení boje vyvedením vojsk přímo z posádek, nebude možno vždy uskutečnit palebnou přípravu jednotně v celém útočném pásmu svazku.

Všeobecné úkoly raket a dělostřelectva za palebné přípravy

Dříve než rozeberu úkoly raket a dělostřelectva za palebné přípravy, vymezím jednotlivá období palebné přípravy při čemž zdůrazňuji, že všechna tato období spolu úzce souvisejí a na sebe vzájemně navazují.

V podstatě lze podle mého názoru rozdělit palebnou přípravu na tato období:

I. období zabezpečení vyvedení vojsk ke státní hranici. Toto období začíná zahájením nepřátelství (zahájením vyvádění vojsk ke státní hranici) a končí časem Č, to je překročením státních hranic předsunutými odřady.

II. Období zabezpečení boje předsunutých odřadů. Toto období navazuje na I. období a trvá až do zahájení raketové

a dělostřelecké přípravy pro zabezpečení zasazení hlavních sil.

III. období zahrnuje pak raketovou a dělostřeleckou přípravu pro zabezpečení zasazení hlavních sil. Toto období přechází do raketové a dělostřelecké podpory boje hlavních sil svazku.

S přihlédnutím k různým podmínkám vyvedení jednotek a útvarů prvosledové divize ke státní hranici může být některé z období vůbec vypuštěno nebo podstatně zkráceno. Bude to záležet na tom, z jakého položení zahájí prvosledový svazek boj a na časových možnostech vysunutí raket dělostřelectva ke státní hranici.

Tabulka schematicky znázorňuje jednotlivá období palebné přípravy a úkoly raket a dělostřelectva.

Období	I	II	III
Úkoly raket	Ničení prostředků jaderného napadení nepřítele, ničení nepřátelských jednotek v prostorech soustředění a na přesunu s důrazem na tankové jednotky		
Úkoly děl.	- palby pro zabezpečení vyvedení PO - děl. přepad pro podporu vyrazení PO přes státní hranici	- palby pro podporu PO - palby pro zabezpečení vyvedení hlavních sil	- palby za dělostřelecké přípravy
Situace na frontě	zahájení nepřátelství vyvádění PO a hlavních sil ke státní hranici	PO dosahuje státní hranice Boj PO za proniknutí do hloubky území nepřítele do stanoveného prostoru; vyvádění hlavních sil na čáru zasazení	Hlavní síly se připravují k zasazení na stanovené čáře

Úkoly raketového dělostřelectva

— být připraven ničit zjištěné prostředky a zařízení nepřátelských zbraní hromadného ničení,

— ničit nepřátelské jednotky v prostorech soustředění s důrazem na tankové a mechanizované jednotky.

Hlavním úkolem raketového dělostřelectva za palebné přípravy bude ničit okamžitě zjištěné prostředky jaderného napadení nepřítel. Proto bude nutné co nejdříve po zahájení nepřátelství u každého oddílu vojskových (armádních) raket uvést do pohotovosti pohotovostní baterie s příslušnou raketou s jadernou náplní. Velikost jaderné náplně bude určena přiděleným raketovým střelivem. Ke zničení jakéhokoli prostředku jaderného napadení oddílem vojskových raket plně postačí raketa s jadernou náplní 10 kt. Takovéto vysunutí pohotovostních raket umožňuje provést úder do 15 minut u vojskových raket, do 30 minut u armádních raket.

Za raketové a palebné přípravy můžeme použít raket kdykoli v jejím průběhu. Doba jejich použití bude závislá na zjištění cíle a stanovení jeho přesných souřadnic (epicentra).

Úkoly dělostřelectva

V prvním období palebné přípravy bude plnit úkoly jen část dělostřelectva, která bude rozvinuta. Budou to převážně úkoly na konci období a to zejména umlčování nepřátelských dělostřeleckých a minometných baterií, které by mohly zabraňovat postupu jednotek předsunutého odřadu a umlčování nepřátelských radiolokátorů zvláště pro zjišťování pozemních cílů. Na konci prvního období bezprostředně před překročením státní hranice předsunutými odřady provede k tomu určené dělostřelectvo zpravidla krátký palebný přepad na cíle, které by mohly znemožnit ovládnutí pohraničních přechodů.

V druhém období bude dělostřelectvo umlčovat nepřátelské dělostřelecké a minometné baterie zabraňující přesun hlavních sil a povede palby pro podporu boje předsunutých odřadů podle požadavků jejich velitelů.

Ve třetím období za raketové a dělostřelecké přípravy bude dělostřelectvo umlčovat:

- nepřátelské dělostřelecké, minometné a raketometné baterie;
- živou sílu a palebné prostředky nepřítelů před čarou zasazení;
- nepřátelské radiolokátory;
- velitelská stanoviště;
- nepřátelské tankové a mechanizované jednotky v prostorech soustředění.

Po celou dobu palebné přípravy ve všech jejích obdobích musí být dělostřelectvo (počínaje dělostřeleckou baterií) pohotovo ničit a umlčovat okamžitě zjištěné prostředky a zabezpečující prvky nepřátelských prostředků jaderného napadení.

Prostředky raket a dělostřelectva k provedení palebné přípravy

a) raketové dělostřelectvo

V rámci palebné přípravy svazku je možno počítat se zásahem armádní raketové brigády jedním až dvěma údery. U prvosledové divize lze počítat s organickým oddílem vojskových raket o dvou bateriích po jednom odpalovacím zařízení. Jedna baterie je schopna po odpálení být znovu připravena k výstřelu do 40–60 minut.

b) hlavnové dělostřelectvo

Z organického dělostřelectva svazku je dělostřelecký pluk o dvou oddílech (130 mm RM a 122 mm H), každý o třech bateriích po 6 kusech. U motostřeleckých pluků je pak organizačně začleněna jedna houfnicová baterie 122 mm H o 6 kusech; u každého motostřeleckého praporu jedna četa 82 mm minometů o třech kusech.

Z protitankového dělostřelectva je u pluku baterie PTRS o 4 kusech a u praporu PT rota o 4 kusech 82 mm BzK, (počty podle cvičné organizace).

Dále je možno počítat, že v průběhu palebné přípravy mohou působit i minomety (82 mm) a PT dělostřelectvo pohraničních jednotek.

Swazku, který bude působit na směru rozhodující činnosti armády, může být přidělena kanónová dělostřelecká brigáda bez dvou oddílů (po jednom oddílu 122 mm K a 100 mm K), popřípadě protitankový dělostřelecký pluk. Posílení může být různé podle prostředků, které bude mít armáda k dispozici.

Organizace palebné přípravy a zvláštnosti činnosti raket a dělostřelectva při různých variantách vyvedení vojsk ke státní hranici

V této stati rozeberu podrobněji organizaci a provádění palebné přípravy s přihlédnutím ke způsobu vyvedení jednotek (v tom i raket a dělostřelectva) ke státní hranici a některé zvláštnosti organizace, uskupování a činnosti dělostřelectva za palebné přípravy.

Vzhledem k odlišnosti bojové činnosti prvosledových svazků bude organizace a plánování palebné přípravy záležitostí štábu svazku. Palebnou přípravu bude nutné plánovat ve variantách pro všechny možné způsoby vyvedení jednotek ke státní hranici, s přihlédnutím k možnostem prvosledového svazku. Vlastní činnost raket a dělostřelectva plánuje velitel a štáb dělostřelectva svazku v úzké součinnosti s velitelem a štábem svazku. Co nejpečlivější součinnost při plánování palebné přípravy umožní správně předvídat možnou činnost vševojskových jednotek a na tomto základě pak plánovat varianty palebné přípravy.

a) vyvádění vojsk přímo z posádek

K vyvádění vojsk přímo z posádek na státní hranici dojde v tom případě, kdy nepřítel provede jaderné údery s překvapením a kdy nemohla být závčas provedena protipatření. V tomto případě bude boj o státní hranici velmi obtížný, a bude mít charakter střetného sražení. Proto i organizace palebné přípravy bude značně obtížná a nelze předpokládat, že bude možné provést palebnou přípravu jednotně v rámci celého svazu, ale že jednotlivá období palebné přípravy budou probíhat odděleně po jednotlivých směrech útoku prvosledových pluků a že časově nebudou souhlasit. Rovněž způsob paleb bude záležitostí dělostřeleckých velitelů působících na jednotlivých směrech a štáb dělostřelectva divize nebude mít zpravidla možnost ovlivňovat provedení palebné přípravy na jednotlivých směrech.

Toto podtrhuje i skutečnost, že v boji o státní hranice nelze počítat se zásahem posilového dělostřelectva a že pro palebnou přípravu je nutné počítat jen s organickým dělostřelectvem svazku. I když bude organické dělostřelectvo předem rozděleno k prvosledovým plukům a do předsunutých odřadů, nebude vždy dostatek času, aby se včas rozvinulo a mohlo účinně podporovat boj. V důsledku dislokace jednotek v mírových posádkách nebude vždy možné docílit, aby přidělené

dělostřelectvo se přesunovalo ke státní hranici na čele hlavních sil. Boj předsunutého odřadu bude zabezpečovat pouze přidělená baterie 122 mm H (pluku) a i boj hlavních sil v mnoha případech nebude moci podporovat ani organické dělostřelectvo. To vede k tomu, že palby hlavněho dělostřelectva za palebné přípravy budou uskutečňovány formou palebných případů podle požadavků vševojskových velitelů, a že nebude možné organizovat jednotnou palebnou přípravu v celém útočném pásmu svazku.

Snahou musí být předsunout co nejrychleji ke státní hranici oddíl vojskových raket, aby byl schopen zabezpečit alespoň zasazení hlavních sil svazku do boje (střetnutí). Pro zabezpečení boje PO nelze počítat s pohotovostí oddílu vojskových raket, poněvadž jednotky vyčleněné do předsunutých odřadů jsou již v míru dislokovány poblíž státních hranic a oddíl vojskových raket je nutné vyhradit nejméně 30 minut pro baterii a 1 hodinu pro oddíl k zaujetí prostoru bojové činnosti i tehdy, je-li tento prostor připraven a vymezen.

Oddíl organického dělostřelectva budou schopny se včas rozvinout a zabezpečit zasazení hlavních sil svazku. Ovšem ani zde nelze vyloučit případ, kdy vševojskové jednotky budou muset zahájit boj hlavními silami bez podpory dělostřelectva.

Tato situace bude pro naše vojska velmi nepříznivá, poněvadž nelze počítat s plnou podporou jak raketového, tak hlavněho dělostřelectva, ale jen s částí organického dělostřelectva. Z toho všeho vyplývá, že dělostřelectvo bude plnit palebné úkoly za palebné přípravy samostatně a to formou nepravidelných palebných případů podle požadavků vševojskových velitelů.

b) Vyvádění vojsk z prostorů rozptýlení

V tomto případě bude situace pro činnost dělostřelectva mnohem příznivější. Se zaujetím prostorů rozptýlení je možné vhodně uskupovat raketové dělostřelectvo i dělostřelectvo na čelo prostorů rozptýlení, takže při dalším vyvedení ke státní hranici bude moci včas zaujmout prostory palebných postavení. Posilové dělostřelectvo se bude moci zúčastnit palebné přípravy ihned na jejím počátku. Při vyvá-

dění ke státní hranici bude dělostřelectvo postupovat na čele hlavních sil což mu umožňuje včas se zúčastnit plnou hodnotou paleb k zabezpečení zasazení hlavních sil do boje. Boj přesunutých odřadů ani v tomto případě nebude možné podporovat větším počtem dělostřelectva a bude ho proto zabezpečovat dělostřelectvo přidělené předsunutým odřadům.

Oddíl vojenských raket bude mít možnost včas zaujmout prostory bojové činnosti k zabezpečení rozvinutí boje hlavních sil.

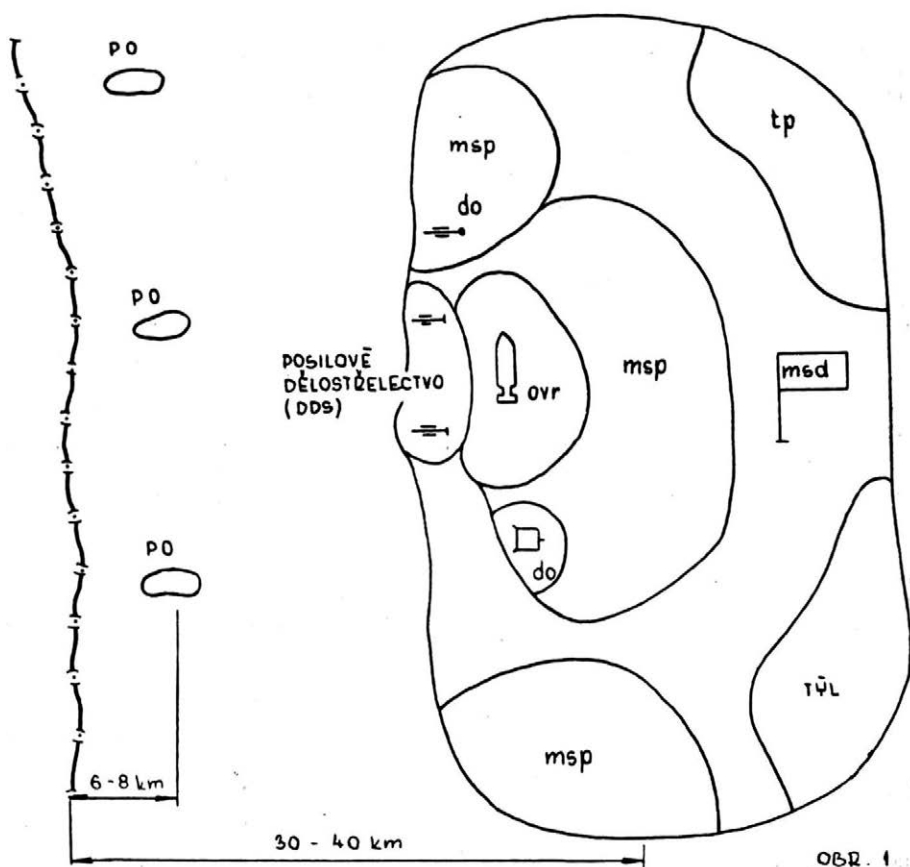
c) Vyvádění vojsk z operační sestavy

Bylo-li možné včas uskutečnit řadu předběžných opatření zaujmou vojska

před zahájením vyvedení ke státní hranici operační sestavu.

Prvosledové svazky zaujmají prostor operační sestavy ve vzdálenosti 30–40 km od státní hranice s předsunutými odřady na 6–8 km od státní hranice. Předsunuté odřady mohou být v síle pluku pro svazek nebo, což bude častější, v síle zesíleného praporu pro každý prvosledový pluk.

Oddíl vojenských raket zaujímá prostor soustředění na čele operační sestavy. Oddíly přidělené prvosledovým plukům (zpravidla z organického dělostřeleckého pluku) rozmísťují se na čele prostoru rozmístění podporovaných pluků.

Dělostřelectvo přidělené předsunutým odřadům (zpravidla houfnicová baterie motostřeleckého pluku) začíná se přímo do sestavy předsunutého odřadu.

Posilové dělostřelectvo rozmísťuje se rovněž na čelo operační sestavy. Do těchto prostorů jej vyvádí svazek z prostoru převzetí, kam bylo vyvedeno péči armády.

V prostoru operační sestavy musí mít oddíl vojenských raket provedení průzkum palebných postavení pro odpalovací zařízení pro případ nutného provedení úderu.

Na obrázku čís. 1. je znázorněno možné rozmístění raket a dělostřelectva při zaujetí operační sestavy motostřeleckou divizí.

Takové rozmístění raket a dělostřelectva umožňuje jim včas zaujmout prostory bojové činnosti a palebná postavení i k podpoře boje předsunutých odřadů a zasazení hlavních sil do boje.

Činnost raket a dělostřelectva je nutné vždy řešit podle zamýšleného plánu vedení boje vševojskovým velitelem. **Rozhodujícím faktorem** bude výsledek boje předsunutých odřadů, který pak určí variantu zasazení hlavních sil do boje.

Pro zasazení hlavních sil pluků prvního sledu stanoví vševojskový velitel (podle předpokládané činnosti nepřítele a jeho ohodnocení, podle ohodnocení terénu, po-

dle stanoveného úkolu) variantou předpokládané čáry rozvinutí hlavních sil pro střetnutí s nepřítelem, resp. stanoví čáry (prostory) které musí předsunuté odřady ovládnout, aby bylo možno zabezpečit zasazení hlavních sil do boje.

Všeobecně je možné v úplnosti předvdat tyto varianty:

a) předsunutým odřadům se podaří ovládnout přechody přes státní hranici, proniknout hluboko na území nepřítele do hloubky 10–15 km;

b) předsunuté odřady po ovládnutí přechodů přes státní hranice ovládnou čáry (prostory) ve vzdálenosti 4–6 km za státní hranicí;

c) předsunutým odřadům se podaří pouze ovládnout přechody přes státní hranici;

d) předsunutým odřadům se nepodaří ovládnout přechody přes státní hranici a jsou donuceny se rozvinout a držet na čarách (v prostorech) na vlastním území.

Je samozřejmé, že může dojít ještě k složitějším situacím v pásmu svazku a to tehdy, kdy předsunuté odřady na jednotlivých směrech budou plnit úkoly nerovnoměrně.

Při plánování palebné přípravy je bezpodmínečně nutné přihlídnout k těmto základním variantám.

Činnost dělostřelectva a raket při jednotlivých částech palebné přípravy

Rozbor úkolů raket a dělostřelectva provedu za předpokladu, že vojska se vyvádí ke státní hranici z operační sestavy, a že můžeme stanovit čas Č.

a) Předsunuté odřady umísťujeme ve skrytých prostorech 6–8 km od státní hranice. Tuto vzdálenost překonají asi za 20 minut. Boj předsunutých odřadů je nutné zabezpečit tak, aby od vyrazení mohlo dělostřelectvo a rakety vést palby ne nepřítele a současně aby raketové dělostřelectvo bylo v pohotovosti ničit zjištěné jaderné prostředky a prvky zabezpečující jeho palbu. To vyžaduje, aby divizní dělostřelecká skupina, vytvořená z posilového dělostřelectva a oddíl vojenských raket, které budou tento úkol plnit, byly v pohotovosti Č-30 k palbám. To znamená, že dříve než vyrazí předsunuté odřady, musí být dělostřelectvo DDS a oddíl vojenských raket včas vysunuty do prostoru bojové činnosti. Má-li ovr do prostoru bojové

činnosti (do 10 km od státní hranice) vzdálenost asi 20 km (tj. při rychlosti přesunu 15 km za hodinu = 75 minut) a počítáme, že baterie oddílu vojenských raket potřebuje asi 30 minut na přípravu v připraveném palebném postavení, musí první baterie oddílu vojenských raket zahájit přesun v Č-135/75 minut přesun, 30 minut na přípravu, 30 minut před Č nutná doba pohotovosti). Druhá baterie oddílu vojenských raket nebude zaujímat ihned prostor bojové činnosti, ale zaujme poblíže něho vyčkávací postavení.

Obdobným způsobem kalkulujeme vyvedení dělostřelectva DDS (její prostory palebných postavení budou ve vzdálenosti do 6 km od státní hranice). Přesun bude vyžadovat asi 60 minut, příprava v palebných postaveních 30 minut. Dělostřelectvo DDS musí tedy vyrazit z prostoru operační sestavy v Č-120.

Jen za tohoto předpokladu vysunuti dělostřelectva DDS a raket před vlastním

vyváděním předsunutých odřadů a hlavních sil ke státní hranici, je možné aby v Č-30 bylo toto dělostřelectvo a rakety v pohotovosti zabezpečit boj předsunutých odřadů a plnit tak úkoly v I. období palebné přípravy.

Rozmístění vojsk, raket a dělostřelectva v Č-30 tj. v době vyřazení předsunutých odřadů a hlavních sil ke státní hranici viz obr. 2.

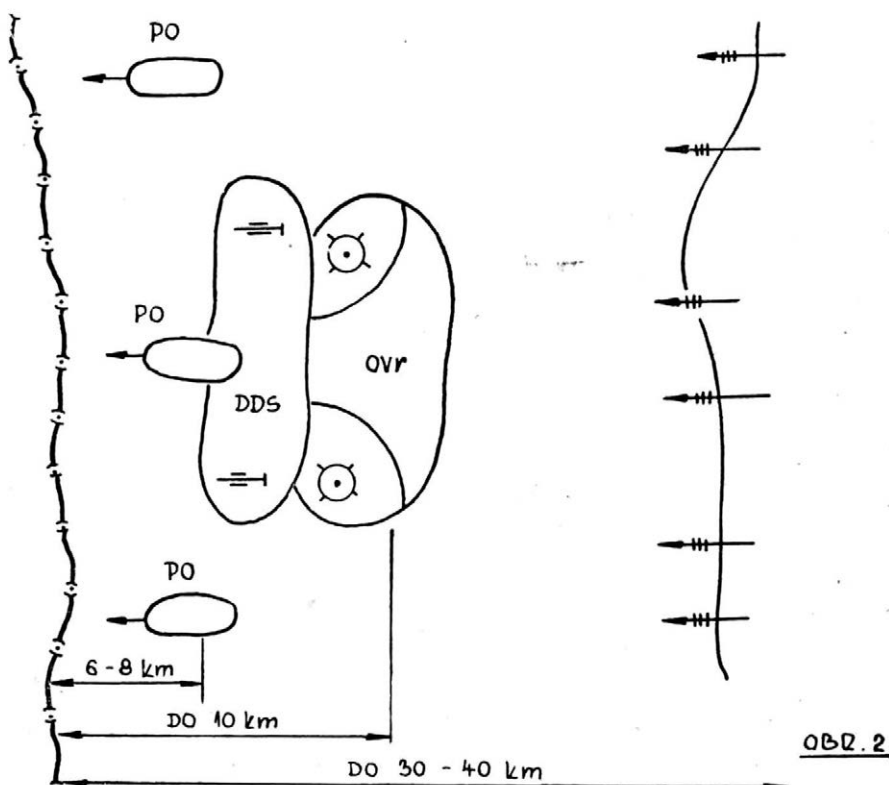
Posilové dělostřelectvo předsunutých odřadů a prvosledových pluků je na čele proudů vševojskových jednotek.

Vzhledem k tomu, že bude nutné již v prvním období palebné přípravy vést palby ve prospěch předsunutých odřadů, bude účelné vyslat od oddílů DDS k velitelům předsunutých odřadů styčné důstojníky, aby získali podklady pro tyto

palby buď vlastním pozorováním nebo podle požadavků velitelů předsunutých odřadů.

Do přiblížení se předsunutých odřadů ke státní hranici dělostřelectvo DDS umlčuje ty nepřátelské baterie, které by mohly ohrozit postup předsunutých odřadů. Tyto baterie zjišťují průzkumové prostředky štábu dělostřelectva svazku nebo posilového dělostřelectva, které se rozvinuly na státní hranici v době zaujetí operační sestavy nebo předem na rozkaz a povolení štábu dělostřelectva armády.

Těsně před přechodem státních hranic předsunutými odřady bude proveden zpravidla současně na všech směrech postupu předsunutých odřadů krátký palebný přepad v trvání do 5—10 minut na cíle bezprostředně ohrožující přechod a ovládnutí státní hranice. Budou to většinou

palby na stálá obranná zařízení na hranicích, popřípadě k umlčení živé síly a palebných prostředků krycích jednotek nepřítel, kterými obsadil přechody přes státní hranice.

b) V druhém období palebné přípravy plní palebné úkoly opět dělostřelectvo DDS. Dělostřelectvo, začleněné do sestavy předsunutého odřadu rozvíjí se až na rozkaz velitele předsunutého odřadu a to tehdy, až se větší část jednotek předsunutého odřadu zaváže do boje. Dělostřelectvo přidělené prvosledovým plukům se v tomto období zatím nerozvíjí a postupuje na čele hlavních sil prvosledových pluků. Palebná postavení zaujímá podle rozhodnutí velitele pluku popř. velitele divize tak, aby se mohlo včas rozvinout a plnit palebné úkoly v třetím období palebné přípravy.

c) Poslední, třetí období palebné přípravy vlastně předchází zasazení hlavních sil prvosledových pluků do boje. Začíná v okamžiku, kdy čela hlavních sil přicházejí do dostřelu nepřátelského dělostřelectva a končí vyražením hlavních sil. Je samozřejmé, že z hlediska spotřeby střeliva není možné se domnívat, že po celou dobu od okamžiku, kdy vojska hlavních sil vešla do dostřelu nepřátelského dělostřelectva, trvá souvislá nepřetržitá palba

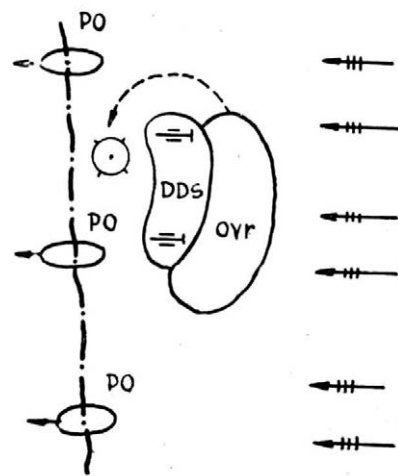
dělostřelectva. Jsou to jen jednotlivé případy k postupnému umlčení nepřátelského dělostřelectva, radiolokátorů, živé síly a palebných prostředků. Počítáme-li s tím, že většina nepřátelského dělostřelectva může napadnout čela hlavních sil ve vzdálenosti asi 10 km od čáry zasazení, pak tato vzdálenost určuje přibližně délku posledního období palebné přípravy. Na překonání vzdálenosti 10 km a na přípravu jednotek na čáře zasazení počítáme celkem asi 30 minut, což bude délka raketové a dělostřelecké přípravy v posledním období palebné přípravy.

Raketové a dělostřelecké přípravy se může v případě vhodného cíle zúčastnit jaderným úderem oddíl vojskových raket. Nelze jednoznačně stanovit, kdy bude výhodné provést jaderný úder. To bude záležet na charakteru cíle, na jeho vzdálenosti od čáry zasazení a na posouzení všech parametrů účinnosti palby.

Bude účelné, aby se této konečné fázi palebné přípravy zúčastnilo dělostřelectvo přidělené prvosledovým plukům.

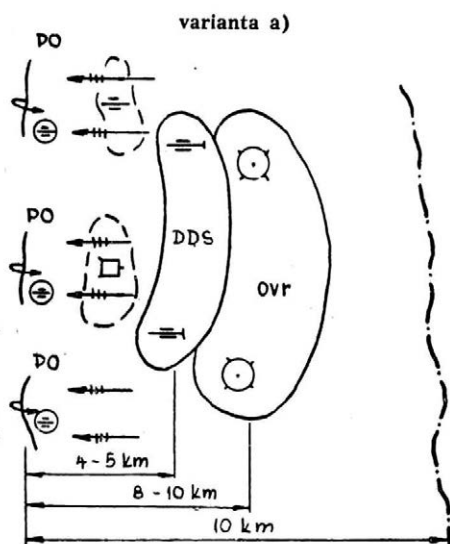
Pro názornost uvedu na několika obrázcích rozmístění raket a dělostřelectva v jednotlivých fázích palebné přípravy s přihlédnutím k možným variantám zasazení hlavních sil.

Obr. 3 — rozmístění vojsk při dosažení státní hranice předsunutými odřady

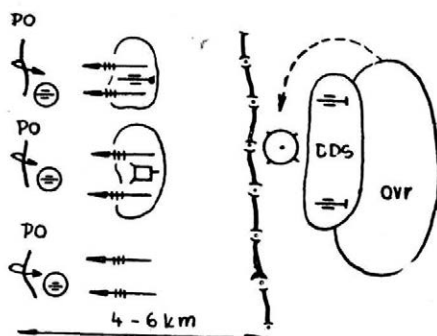
Jakmile dosáhnou PO státní hranice je účelné, předsunout jednu baterii oddílu vojskových raket do dočasného (vysunutého) palebného postavení (k prodloužení maximální délky střelby).

Obr. 4 — rozmístění vojsk při zasažení hlavních sil

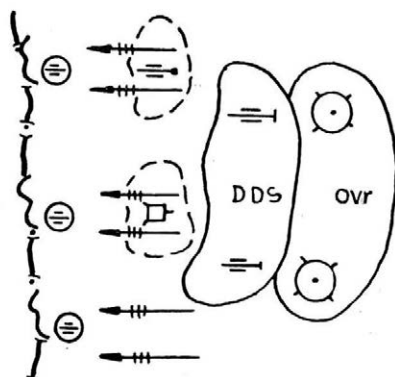

Při této variantě je nutné závčas předsunout DDS a oddíl vojskových raket do palebných postavení za státní hranici, neboť by nemohly plnit úkoly z palebných postavení na vlastním území.

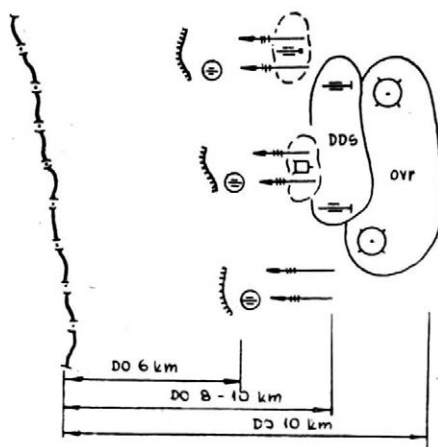
Obr. 5 - varianta b)

Obr. 6 - varianta c)

Obr. 7 - varianta d)

Při těchto možnostech rozmístění dělostřelectva při zasazování hlavních sil do boje je důležité, aby se vševojskový velitel včas rozhodl, ze které plánované čáry zasadit hlavní síly, aby rakety a dělostřelectvo mohlo včas zaujmout příslušná palebná postavení.

Při stanovení struktury raketové a dělostřelecké přípravy je nutné dodržovat tyto zásady:

— v době zahájení i v průběhu raketové a dělostřelecké přípravy mít v pohotovosti čís. 2 raketu s 3 nebo 10 kt k okamžitému ničení zjištěných prostředků jaderného napadení nepřítele a to tehdy, bude-li v průběhu přípravy proveden jaderný úder na živou sílu nebo tanky nepřítele;

— na začátku a na konci přípravy umlčet nejškodlivější nepřátelské dělostřelecké a minometné baterie, přičemž poslední přepad na nepřátelské baterie plánovat tak, aby přesahoval o 2–3 minuty čas vyražení vojsk ke zteči.

Tabulka ukazuje možnou strukturu raketové a dělostřelecké přípravy (délka nutné přípravy vojsk ze vzdálenosti 10 km od čáry zasazení 30 minut).

Čas	OVR		DDS	Děl. pluků a PO	Spotřeba		
	1 bat.	2 bat.			K	H	RM
H—30		ničení tpr — 10 kt			—	—	—
H—30 do H—15			umlčování nepř. děl. přepady 5 postupně		0,1		
H—15 do H—7			přepad živé síly a pal. prostředků 5 min.		0,2		0,15
H—7 do H H+3			— přepad cílů na předním okraji 5 min. — přepad děl. 5 do H+3			0,2	
Od H—2 do H+3 palby na cíle pro přímou střelbu					0,5	0,4	0,35

Uvedená struktura přípravy může být v závislosti na počtu zjištěných cílů, na způsobu zasazení vševojskových jednotek a na množství střeliva, které je k dispozici, různá.

ORGANIZACE TÝLU V ÚTOČNÉ OPERACI POČÁTEČNÍHO OBDOBÍ VÁLKY

Podplukovník Jan Král

V činnosti soudobého týlu jsou na prvé místo stavěny otázky, spojené se zabezpečováním operačních svazů raketovými jadernými zbraněmi, raketovým palivem, PHM a municí, jejichž základem je jejich správné členění na sledy a nepřetržitý přísun veškerého materiálu, nezbytného pro život a pro boj. Mimořádné důležitosti nabývají otázky zdravotnického zabezpečení.

Vzhledem k možnosti nenadálého zahájení bojové činnosti je nezbytné, aby týlové služby byly stále připraveny zabezpečovat vojska s takovým stavem týlových útvarů a zařízení, jaký mají v míru.

Stálá bojová pohotovost svazků (útvary) znamená, že i jeho týl je na stejném stupni pohotovosti. Doplnuje-li se svazek během 1—2 dní, musí být během stejné doby doplněn i jeho týl. Nelze připustit časový rozdíl mezi formováním svazků, svazků a útvarů a vytvářením jejich týlových svazků, útvarů a zařízení. K tomu účelu musí být nezbytně vytvořeny a

udržovány v pohotovosti nutné zásoby materiálních prostředků a techniky.

Otázka armádního (frontového) týlu je mnohem složitější. Není nutné uvádět, proč není možné udržovat v míru armádní (frontový) týl v úplné sestavě. Mohou být udržovány jen hlavní týlové svazky, útvary a zařízení, které zabezpečují potřeby armády v době míru, rychlé rozvinutí týlu s vyhlášením situace ohrožení a výcvik příslušných týlových odborností, především z počtu záloh.

Je známo, že nepřítel plánuje z celkového množství úderů asi 20—25 % na týlové objekty, což může přivodit kromě hromadných ztrát na lidech a technice i značné rozrušení komunikací a vytvoření velkých prostorů radioaktivního zamoření. Je tedy nezbytné předběžně provést řadu opatření k ochraně týlových objektů a především pro včasné a rychlé rozptýlení zásob materiálních prostředků tak, aby nedocházelo k bezdůvodně velkým ztrátám.

Požadavky na organizaci týlu v počátečním období války

Vševojsková operace v počátečním období války se vyznačují vysokou aktivitou, velkým rozmachem, manévrovostí a dynamičností. Velká manévrovací schopnost vojsk vyžaduje pohyblivý a manévru schopný týl, který by byl schopen zvládnout vysoké tempo postupu bezprostředně za vojsky a zabezpečoval vojska za každé situace. Týlové svazky, útvary a zařízení musí být schopny přesunu do 100 km denně a při tom nepřetržitě provádět přísun, opravovat techniku, poskytovat zdravotnickou pomoc raněným včetně jejich odsunu a léčení.

Hlavní důraz na pohyblivost a manévrovost útvarů týlu spatřují u svazků a týlu armády. Týl útvarů a svazků musí mít k zabezpečení bojové činnosti pohyblivé zásoby materiálních prostředků na 3—5 dnů boje. Dopravní prostředky musí uvést pohyblivé zásoby. K pohyblivosti přispívá i vyjmutí polních jatek a výstrojních dílen z organizace svazků. Tech-

nické zabezpečení je nejúčelnější organizovat pohyblivou jednotkou, schopnou pracovat systémem vysílání opravárenských prostředků k poškozené technice.

Závěrem vyplývá, že:

- týl armády se maximálně odlehčuje tím, že se z něho vylučují polní nemocnice, dilenské útvary a dále tím, že se snižují zásoby materiálních prostředků v armádních skladech do výše 1—2denní spotřeby (dříve 8—10 dnů);

- musí být zcela pohyblivý, schopen přemísťovat se na organických dopravních prostředcích jedním koloběhem, čímž přestane být závislý na železnici;

- nevytváří nemocniční základny; místo armádních polních nemocnic vytvářejí se samostatné zdravotnické oddíly v počtu asi 2 pro každý svazek. K zesílení odborné lékařské pomoci využívá se prostředků armádního oddílu zdravotnických posilových skupin.

Týl frontu musí vytvářet k materiálnímu zabezpečení prvosledových armád předsunuté frontové základny — schopné rozvinout se na koncových úsecích železnic a vyčleňovat za vojsky oddělení, nejméně každý druhý den v operaci. Musí dále vytvořit polní frontové sklady všech druhů materiálu, jednotky obsluhy a spojení frontových základen, udržovat zásoby ve výši celkové spotřeby v operaci. Sklady musí mít možnost vyčlenit po 1—2 odděleních a vlastními dopravními prostředky přesunovat personál a zařízení oddělení jedním koloběhem, kromě skladů PHM.

Kapacita dopravních jednotek musí umožnit přísun materiálu a množství průměrné denní spotřeby.

V potrubní dopravě PH je nutné počítat s možností přemístit dva základní druhy PHM na vzdálenost do 600 km.

Pro výrobu masa a chleba je třeba mít zařízení o kapacitě jednodenní spotřeby za 24 hodin; přísun provádět organickými prostředky výroben.

K opravě výstroje a praní prádla bude neekonomičtější organizovat výrobní celky.

Pro zabezpečení frontové operace je nutné zajistit potřebný počet polních lůžek na předpokládané zdravotnické ztráty a stejný počet musí být zajištěn na území státu.

Jak front, tak i armáda jsou vybaveny určitým organickým počtem týlových svazků, útvarů a zařízení. Další se jim přidělují podle úkolu, který v operaci dostávají a podle skutečné operační a týlové situace. Počet týlových svazků, útvarů a zařízení bude záviset na počtu svazů (svazků, útvarů), které budou včleněny do sestavy frontu nebo armády, na očekávaných nebo skutečných ztrátách

osob a techniky, na terénu, stavu komunikací, povětrnostních podmínkách a v neposlední míře i na možnostech využití všech zdrojů týlového prostoru.

Podle určení a vybavení budou působit některé týlové svazky, útvary a zařízení buď samostatně, nebo v rámci příslušných základen frontu (armády), nebo se z nich vytvoří zálohy určené k zesilování podřízených stupňů velení a k náhradě zničených týlových svazků a útvarů.

Organizace operačního týlu musí bezpodmínečně zabezpečit hlavní úkoly ve frontové operaci — všestranné, úplné a včasné materiální, technické a zdravotnické zabezpečení vojsk.

Shrnu-li tedy požadavky na jeho organizaci, měla by odpovídat těmto podmínkám:

- nepřetržitost velení týlovými svazky, útvarů a zařízení a možnost součinnosti;

- nepřetržitá operační a bojové zabezpečení týlu, zvláště proti účinkům atomových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení;

- včasné vytvoření a správné rozložení stanovených zásob materiálu a záloh automobilních, silničních, zdravotnických a jiných prostředků;

- nepřetržitost zásobování;

- manévr týlovými svazky, útvary a zařízeními i zásobami;

- včasnost oprav a evakuace techniky jakož i přísun potřebných náhradních dílů;

- možnost léčebně odsunových, hygienických a protiepidemických opatření;

- cílevědomá a nepřetržitá politicko-výchovná práce v týlových svazcích, útvarích a zařízeních.

Rozložení operačních zásob materiálu

Nová bojová technika, raketové a atomové zbraně i velký rozmach soudobé frontové operace zásadně ovlivnily spotřebu materiálu k zabezpečení frontové operace a vyžádaly si nové rozložení zásob materiálu s cílem zabezpečit požadovanou pohyblivost operačního týlu.

Tato skutečnost je nejlépe patrna na příkladu, který uvádím v tabulce. Množství spotřebovaného materiálu je třeba chápat v rámci frontu, složeného ze tří vojskových armád a jedné letecké armády.

Z porovnání průměrné spotřeby materiálu dříve a nyní je vidět, že se od základu změnil poměr spotřeby hlavních druhů materiálu.

Objem spotřeby munice je nyní o 66 % nižší a naopak spotřeba u PHM je cca o 40—50 % vyšší. Spotřeba ostatního materiálu se zvýšila o 10 %.

Při novém rozložení operačních zásob byly sníženy zásoby v armádě, čímž se stal týl armády plně pohyblivý. Převzetím částí povinností armád frontem a přiblížením se k hranicím týlů armád nedochází však ke snížení množství operačních zásob.

Druh materiálu	Průměrná spotřeba materiálu v % a t/den			
	dříve		nyní	
	v %	v t	v %	v t
Munice	59	13 000	26	4 500
PHM	22	4 900	45—6	8 000
Proviant	6	1 350	6	1 000
Ostatní materiál	10—15	2 900	20—25	3 000
Spotřeba celkem	—	20 150	—	16 500

Systém přísunu

Vysoká tempa soudobých operací, velká spotřeba materiálu a možnost rozsáhlého ničení komunikací, prakticky na omezenou hloubku mnohonásobně zvýší požadavky na dopravu.

Při koncepci odlehčeného týlu, kdy se vojska stávají závislejší na plynulém přísunu, je dopravní zabezpečení zásadní otázkou.

Její řešení je nutné spatřovat, podle mého názoru, v radikálních opatřeních jednak v oblasti organizace a řízení dopravy, jednak v oblasti obnovy komunikací.

Vzhledem k tomu, že za stávajících podmínek ani jeden druh dopravy sám o sobě není schopen zabezpečit potřebu vojsk, musí základní opatření v oblasti organizační směřovat ke komplexnímu využití všech druhů dopravy při centralizovaném jejich řízení.

Komplexní využití dopravních prostředků vyžaduje sladěnou práci všech druhů frontových, armádních i vojenských dopravních prostředků co do času a prostoru.

Při organizaci přísunu je správné nadále zachovat zásadu odpovědnosti nadřízeného za přísun k podřízeným, což však neznamená, že nadřízený nevyužívá k přísunu materiálu i dopravních prostředků podřízeného.

Opatření v oblasti obnovy komunikací musí sledovat vysoký stupeň mechanizace jednotek určených pro obnovu a pro případ potřeby jejich univerzálnost.

Pro využití jednotlivých druhů dopravy je podle zkušeností tento předpoklad:

— v úseku mezi stálými (ústředními) sklady a PFZ 80 % železniční, 10 % automobilní, do 8—10 % potrubní a do 2 % leteckou dopravou;

— v úseku mezi PFZ a OPFZ, popřípadě PFZ — PAZ 85 % automobilní, do 10—13 % potrubní a do 2—5 % leteckou dopravou;

— v úseku mezi PAZ a divizními sklady, popřípadě OPFZ a divizními sklady výlučně automobilní dopravou až na případy, kdy bude nutné zásobit týly svazků a útvarů vzdušnou cestou.

Při stanovení potřeby všech dopravních jednotek na jednotlivých stupních se musí vycházet z kalkulace předpokládané denní potřeby v operaci.

Průměrná denní spotřeba v armádním týlu činí:

munice	1 500 tun
PHM	1 700 tun
proviantu	350 tun
ostatního materiálu	750 tun

Celkem 4 300 tun

Nevytiženost a KTP 10 (15 %) 430 tun

Celková potřeba tonáže 4 730 tun

Vzhledem k požadavkům na armádní týl je nutné uvedené množství materiálu mít naloženo na dopravních prostředcích armády k přísunu podřízeným svazkům.

Zkušenosti ze cvičení ukazují, že u týlu frontu má být udržována zásoba materiálních prostředků ve výši celkové spotřeby v operaci.

Spotřeba materiálu na jeden den operace v rámci frontu činí průměrně:

munice	4 500 tun
PHM	8 000 tun
proviant	1 000 tun
ostatní materiál	3 000 tun

Celkem 16 500 tun

Nevytiženost a KTP 1 650 tun

Celkem potřeba 18 150 tun

Pro zabezpečení tohoto požadavku na přísun je třeba počítat s narůstáním vzdálenosti předstunutých oddílů PFZ od vlastní PFZ v průběhu operace na 500—700 km. Z toho je nutné vycházet při stanovení počtů automobilních svazků a útvarů.

Kromě dopravní kapacity pro přísun je nutné počítat s dopravními prostředky ke zvládnutí dopravních úkolů uvnitř zásobovacích základů.

Zdravotnické zabezpečení

Stěžejním organizačním principem při zdravotnickém zabezpečení vojsk v poli je systém etapního léčení s odsunem podle určení. Ranění je odsunován na zdravotnickou etapu, která je schopna poskytnout mu takovou pomoc, jakou potřebuje.

Úkolem zdravotnické služby vojskového týlu je přejít současně se zahájením války na polní léčebně odsunový systém a poskytnout všem raněným a zasaženým lékařskou pomocí asi 6 hodin po zranění, poskytnout odbornou, život zachraňující pomoc do 10—12 hodin, zajistit odsuny raněných na příslušné etapy a připravit je k odsunu za hranice vojskového týlu. Ke zvládnutí těchto úkolů je nutné mít ihned od zahájení nepřátelství pohotovost praporek, plukovní a divizní obvažovací. Při předpokládaných tempech 80 až 100 km za den je nutné zajistit armádě posilové prostředky (samostatné zdravotnické oddíly a autobusový zdravotnický prapor armády).

Povinnost rozvinovat nemocniční základny přechází na zdravotnickou službu frontu. Úkolem zdravotnické služby armády je posilovat vojskový týl, zajišťovat odsuny raněných do nemocničních základů a likvidovat následky napadení prostředky hromadného ničení. K plnění těchto úkolů má zdravotnická služba armádní prostředky.

Odsun raněných a nemocných z divizních obvažovacích, dočasných lékařských ošetřovacích středisek a samostatných zdravotnických oddílů musí začít již v průběhu prvního dne boje. Jinak dojde k přeplnění těchto etap, k odtržení zdravotnické služby od svazků a raněným nebude možno poskytovat žádnou lékařskou odbornou pomoc.

Aby nedošlo k přeplnění polních nemocnic v nemocničních základnách a tím k nemožnosti uvolnění pro další manévry, je nutné odsunout do hlubokého týlu do 12 dnů 40 % raněných a nemocných. Zdravotnickými auty a autobusy lze odsunout cca 10 %. Uvedený počet je dán tím, že raněné a nemocné nelze odsunovat automobilními prostředky dále než 200 km. Do odsunových nemocnic v hlubokém týlu zbývá odsunout jinými prostředky 30 % raněných. Stálými zdravotnickými vlaky může být odsunuto cca 5 až 6 %. Zbývajících cca 14 % raněných je nejučelnější odsunout leteckými prostředky.

Silniční zabezpečení

K zabezpečení potřebné dopravní kapacity za podmínek mocného působení nepřítele na komunikaci není možno se vázat v pásmu frontu jen na několik vybraných silničních tahů, ale je nutno využít stávající silniční síť v celém pásmu frontu.

K organizovanému provozu na komunikacích a pro nepřetržitě velení dopravním kolonám dělí se proto celý týlový prostor na silniční zóny, rajóny a úseky s nedílnou odpovědností velitelů za udržení potřebného počtu provozuschopných silnic. Proto musí být v týlovém prostoru silniční jednotky vybavené spojovacími prostředky tak, aby byly schopny řídit provoz po komunikacích týlového prostoru za všech okolností.

Jedním z dalších základních faktorů zabezpečujících požadovanou dopravní kapacitu je rychlá a včasná obnova a údržba potřebného počtu silničních tahů. Nejnáročnějším úkolem silničních útvarů při údržbě komunikací je zabezpečení horských přechodů a soutěsek a obnova mostů přes velké řeky při možnosti nepřítele znovu zničit již obnovené přepravy. Proto za současných podmínek je třeba mít silniční jednotky tak připravené a materiálně vybavené, aby mohly stavět nízkovodní dřevěné mosty s vlastní přípravou prvků, ocelové montované mosty, umožňující rychléřízení trvalých velmi únosných mostů o velkých rozpětích a mít i mostní jednotky vybaveny pontonovými soupravami stejného materiálu s ženijním vojskem. Vzhledem k snadným možnostem nepřítele zničit znovu již obnovené mosty, je účelné mít jednotky umožňující prámové přepravy, které jsou daleko méně zranitelné.

Technické zabezpečení

Organizace technického zabezpečení je v soudobé frontové operaci značně složitější. Rozmach operace, zvláště vysoké tempo při dnešní naplněnosti vojsk technikou, vyžadují jiný přístup k organizaci technického zabezpečení než dříve. V těchto podmínkách nelze zatěžovat armády složitějšími opravami, při nichž je nutné, aby dílenské prostředky zůstávaly delší dobu na místě, neboť tím dochází k jejich rychlému zaostávání za vojsky.

Principem organizace technického zabezpečení je soustředění všech dílenských útvarů a zařízení (s výjimkou vojskových) u frontu a jejich centralizované použití. Tento způsob dává možnost jejich efektivního využití vyčleňováním jejich do prostorů větších shromaždišť po-

škozené techniky. V důsledku toho se u armád ponechávají jen odsunové prostředky s úkolem shromažďovat poškozenou techniku do určených prostorů.

Předpokládané ztráty techniky v operaci mohou být podle zkušeností tyto: u děl, výstroje 5–8 %; tanků a SD 8–10 %; obrněných transportérů do 5 %; automobilů 2,5–3 %; ženijní techniky 3–5 % skutečných počtů.

Z celkového počtu poškozené techniky bude 40–50 % vyžadovat běžné opravy, 20–25 % střední opravy a 10 % generální opravy.

Zachování vysoké bojeschopnosti vojsk v operaci vyžaduje navrácení co největšího množství poškozené techniky. Přitom se vychází z toho, aby se opravovaly ty druhy techniky, které vyžadují nejmenší času, sil a prostředků.

Na základě vyhodnocených zkušeností musí dílenské prostředky frontu zabezpečit v operaci toto množství oprav techniky:

	BO	SO	GO
Tanková technika	100 %	60–70 %	20–30 %
Automobilní technika	100 %	30 %	10 %

Podle těchto požadavků a zásad je třeba organizovat technické zabezpečení.

Závěr

Podstatná část týlových útvarů a zařízení armády a frontu v míru neexistuje a vytváří se až za mimořádných opatření. Tím vzrůstá mimořádný význam kvalitní přípravy záloh pro týlové svazky, útvary a zařízení a všech otázek, spojených s rychlým dosažením bojové a mobilizační připravenosti těchto svazků a útvarů.

OBRANA podle názorů francouzských vojenských odborníků

Přesuny a rozmístování francouzských obrněných svazků v blízkosti našich hranic mají nejen provokační charakter, ale sledují i vážné vojenskopolitické cíle v agresivních přípravách proti ČSSR.

V příští možné válce, kterou francouzští vojenští odborníci hodnotí buď jako válku všeobecnou nebo ohraničenou — místní, je střetnutí našich i francouzských ozbrojených sil velmi pravděpodobné.

V rámci obranných opatření, o nichž se zmiňuje nota vlády ČSSR z minulého roku, je třeba věnovat francouzským ozbrojeným silám stejnou pozornost jako ostatním armádám NATO na středoevropském válčišti.

Při vypracování zásad soudobé bojové činnosti vycházejí francouzští vojenští teoretikové hlavně z názorů amerických vojenských odborníků, kteří považují útok za rozhodující druh boje k splnění hlavního cíle tj. úplné zničení nepřítele; avšak v podmínkách použití zbraní hromadného ničení, zejména raketových jaderných zbraní, může i obrana za určité příznivé situace poskytnout výhodnější možnosti k dosažení tohoto cíle, než samotný útok.

Nepřítele lze zničit v obraně útočnou bojovou činností, velmi pohyblivým vedením rychlých, především tankových vojsk a údery raketových jaderných zbraní v době a na místě příhodném a předpokládaném obráncem. Pro tuto obranu je charakteristické vhodné uspořádání bojové sestavy, bez soustřeďování sil a prostředků, při značném rozptýlení vojsk do poměrně velké šířky a hloubky. Tyto zásady obrany mají se praktikovat kombinací a prolínáním tří způsobů: útočnou obranou, prostorovou obranou a bojem na zdrženou.

Nejnovější názory pak tuto koncepci obrany ještě dále rozvádějí a dokazují, že již plně neodpovídá soudobým podmínkám, zvláště v počátečním období všeobecné raketové jaderné války. Požadují zvýšit pohyblivost, decentralizaci a samostatnost svazků (např. divizi se přiděluje prostor až 65 km x 65 km). Důraz se klade na vlastní průzkum, který má střežit a kontrolovat celý prostor obrany divize a na nepřátelský průzkum, jemuž se musí znemožnit zjistit bojovou sestavu obránce. K vyloučení této možnosti je nutné

omezit pobyt jednotek a svazků ve stejné bojové sestavě a stejném prostoru nejvýše na 2 až 3 dny, přičemž musí být schopné okamžitě přecházet k útoku nebo do obrany.

Z názorů západních vojenských odborníků vyplývá, že právě v prvních dnech války musí být jednotky NATO připraveny přejít k obranné činnosti. Toto období je podle francouzských předpisů charakterizováno takto:

— napjatá bojová činnost k získání iniciativy, která je od zahájení ozbrojeného zápasu v rukách ozbrojených sil států Varšavské smlouvy, které jsou schopny na základě své převahy v pozemních ozbrojených silách a raketových jaderných zbraních vést od počátku války útočné akce;

— nekompromisní boj o nadvládu ve vzduchu a v jaderných zbraních, vedený především spojenými strategickými prostředky NATO a USA (letectvo a raketové vojsko);

— omezené použití taktického letectva k bezprostřední podpoře pozemních ozbrojených sil NATO (jen k průzkumným a závažným dopravním úkolům), poněvadž toto letectvo se zúčastní boje o letectvou nadvládu a převahu nad operační oblastí. Na celkovém středoevropském válčišti budou chybět souvislé fronty a mezi uskupeními operačních a taktických svazků budou velké mezery;

— přísun záložních svazků bude možný až po několika dnech.

Na základě takto hodnoceného počátečního období války v Evropě, kde předvádějí francouzští vojenští teoretici především válku všeobecnou, byla přijata ve francouzské armádě nejnovější koncepce

obranu a boje. Jak ukázala závěrečná cvičení z posledních dvou let je tato koncepce uplatňována i v praktickém bojovém výcviku v celkovém rámci kombinace útočné i obranné činnosti.

Některé zásady obrany francouzských ozbrojených sil

V pozemních silách francouzské armády rozlišují se na rozdíl od americké koncepce obrany zásadně dva druhy obrany: prostorová obrana (stálá obrana určitého prostoru) a pohyblivá obrana spojená s bojem na zdrženou. Oba druhy obrany se rozlišují především stanovením cíle, prostorovým rozsahem a počtem nosičů raketových jaderných zbraní a jaderného střeliva.

Trvalost a aktivita každého druhu obrany závisí na správném časovém a prostorovém použití tankového (obrněného) vojska, používaného většinou v zálohách, k protiútokům a protiztečím a od

hromadného použití raketových jaderných zbraní. Obranný boj od divize výše bude většinou kombinací obou druhů obran.

Bojová sestava (divize) má mít zpravidla dva sledy: zajišťovací sled k boji na zdrženou a podpůrný sled, který se vytváří převážně z tankových sil (např. v divizi jedna obrněná brigáda k protiztečím a k rozvinutí úspěchu). Bojová sestava má zabezpečit nejvýhodnější provedení jaderných úderů, jejich bezprostřední využití, decentralizované umístění vojsk a manévry všeho druhu, aby se zabránilo tvoření výhodných cílů pro jaderné zbraně nepřitele.

Prostorová obrana

Hlavním cílem prostorové obrany je zastavit a zničit nepřítele, kterému se neschopnost poskytnout žádná možnost k proniknutí do hloubky obrany. Hlavní síla jaderných zbraní v údobí boje o hlavní postavení se používá k přípravě protizteče druhého sledu nebo zálohy divize.

Mechanizovaná i obrněná divize brání prostor asi 15 až 20 km šířky a 25 až 30 km hloubky. Uvnitř tohoto prostoru se organizuje pásmo boje na zdrženou, hlavní postavení divize a postavení divizních záloh (viz obr. 1).

a) Pásmo boje na zdrženou

Buduje se o hloubce asi 15 až 20 km. V něm se nasazují zpravidla až dvě mechanizované brigády, které tvoří první sled divize a vedou boj na zdrženou.

Předpisy vyžadují, aby mechanizovaná brigáda zdržovala nepřátelský útok po dobu 24 hodin v úseku asi 8 až 10 km šířkou a 15 až 20 km hloubkou.

Úkolem pásma boje na zdrženou je zjistit rozhodující směry útoku nepřítele, získat čas k možnému přeskupení vlastních vojsk, znemožnit nepříteli vyhnout se prostorům předpokládaných jaderných úderů a naopak ho do těchto prostorů usměrnit.

V pásmu boje na zdrženou se připraví a zejména vybudují jednotlivá postavení na pravděpodobných útočných směrech ne-

tele. K bezprostřednímu zajištění vysílá se 2 až 3 km před první postavení pásma boje na zdrženou bojové zajištění z počtu mechanizované brigády prvního sledu. Nemá-li bezprostřední dotyk s nepřítelem působí před prvním sledem divize průzkumné síly divize.

V hloubce pásma boje na zdrženou asi 7 až 10 km od hlavního postavení budují se podle potřeby až dvě mezilehlá postavení pro boj na zdrženou.

b) Bojové postavení (hlavní postavení divize)

Buduje se v hloubce 5 až 6 km. Od udržení tohoto postavení závisí pevnost obrany divize. Hlavní postavení divize sestává ze systému opěrných bodů vybudovaných ke kruhové obraně, dělostřeleckých postavení, klamných postavení a postavení záloh a zátarasů všech druhů. Mezi jednotlivými opěrnými body jsou mezery 2 až 3 km i více. Neobsazené prostory a úseky jsou pozorovány a zajišťují se protipěchotními a protitankovými minami a palbou.

V hloubce hlavního postavení jsou připraveny dva až tři výchozí prostory k rozvinutí a provedení protiztečím druhého sledu nebo zálohy divize. Hlavní postavení se obsazuje zpravidla silami brigád prvního sledu divize.

c) Postavení divizních záloh

Buduje se v hloubce obranného prostoru divize ve vzdálenosti 20 až 25 km od předního okraje pásma boje na zdrženou. V něm se rozmisťují: druhý sled

nebo zálohy divize (obrněná brigáda), části záloh armádního sboru popřípadě i armády a části raketové a dělostřelecké skupiny armádního sboru; v tomto postavení se rovněž připravují opěrné body.

Pohyblivá obrana

Sleduje cíl zpomalit na rozhodující směrech omezení silami a prostředky (zvláště pokud jde o počet jaderných zbraní) útočné tempo nepřítele, způsobit mu ztráty, ušetřit vlastní síly a prostředky a získat čas, aby bylo možné na jiném směru přejít k útoku (viz obr. 2).

Mezi pohyblivou a prostorovou obranou jsou tyto podstatné rozdíly:

- divize používá pohyblivou obranu tehdy, nemá-li přidělené jaderné zbraně nebo jen v omezeném počtu a je-li bojový stav značně oslaben; vyskytnou-li se oba faktory, pak se mají vyrovnat na úkor zmenšení hloubky obrany divize, která nemá přesahovat 20 km,

- prostor obrany divize může být v pohyblivé obraně až 30 km i více široký a asi 25 až 30 km hluboký,

- pohyblivé obrany lze s výhodou použít v průběhu války na vedlejších směrech nebo v případech, kdy je velmi málo času k organizaci obrany i na hlavních směrech,

- v pohyblivé obraně sestává první sled divize ze sil k boji na zdrženou, k protiztečím a sil k zabezpečení ústupu. Divizní záloha (druhý sled) tvoří se z jednotek obrněné brigády divize. Toto uskupení v důsledku omezení sil a prostředků nezajišťuje takový rozhodující úspěch, jako je tomu v období boje o hlavní postavení,

- na rozdíl od prostorové obrany mají protizteče divize jen omezený cíl, nezávisle na tom, zda se použije jaderných zbraní či nikoli. Druhý sled může dostat i úkol úzce spolupracovat se silami k zabezpečení ústupu brigád prvního sledu a tyto v jejich boji podporovat.

V pohyblivé obraně budují se právě tak jako v prostorové obraně obranné prostory, které se však obsazují jen dočasně. V důsledku velkých mezer mezi jednotlivými obrannými prostory a opěrnými body zvětšuje se počet a rozsah zátarasů oproti prostorové obraně.

Hloubka obrany prvního sledu činí asi 15 až 20 km. Tvoří se všeobecně ze dvou mechanizovaných brigád.

K obrannému boji divize

Hlavní tíži obranného boje divize nesou mechanizované a obrněné brigády. Bojová sestava divize sestává většinou ze dvou sledů, přičemž první sled nezávisle od druhu obrany tvoří dvě mechanizované brigády a druhý sled (záloha) obrněná brigáda.

U obrněné divize tvoří se první sled všeobecně z jedné obrněné a jedné mechanizované brigády a druhý sled (záloha) z její druhé obrněné brigády.

Mechanizovaným brigádám přidělují se úseky nezávisle na druhu obrany asi 8 až 10 km šířky a až 20 km hloubky. Obrněná brigáda obsahuje všeobecně úsek 6 až 8 km šířky a 20 km hloubky. Bojová sestava brigád tvoří se zpravidla ze dvou sledů a dělostřelecké skupiny. V brigádách vytvářejí se podle úkolu, konkrétní situace, terénních podmínek a stavu sil a prostředků až tři **taktická bojová skupení**, přičemž první sled brigády má sestávat vždy ze dvou taktických bojových

skupení. Šířka obrany tohoto skupení může dosáhnout asi 3 km. Uvnitř skupení prvního sledu brigád vytváří se zpravidla **dílčí taktická bojová skupení**.

Při sestavování taktických bojových skupení věnuje se velká pozornost účelnému rozdělení především protitankových prostředků, poněvadž podle francouzských rázorů odolnost každého druhu obrany závisí v první řadě vedle účelného použití jaderných zbraní i na účinné protitankové obraně. Nejdůležitějším prostředkem protitankové obrany divize je obrněná brigáda (dva obrněné pluky se 108 středními tanky a každý s rotou protitankových řízených raket SS-11 na tankích AMX s 12 tankovými stíhači) a v mechanizovaných brigádách lehký obrněný pluk se svou rotou protitankových řízených raket SS-11.

Obranný boj divize začíná, není-li bezprostředně v dotyku s nepřítelem, bojovou činností obrněného průzkumného plu-

ku divize. Může při tom působit jako celek až 50 km před prvním sledem divize na šířce 25 až 30 km v úzké součinnosti s průzkumnými silami armádní letecké skupiny.

Po splnění úkolů přechází průzkumný pluk pod ochranou taktických bojových skupení brigád prvního sledu do zálohy velitele divize. V dalším boji může se použít v boji o hlavní postavení, k rozvíjení úspěchu docíleného protizteči divize nebo k dalšímu průzkumu.

a) Boj divize v pásmu boje na zdrženou

Jakmile se stáhnou průzkumné síly a bojové zajištění, zahajují boj mechanizované brigády prvního sledu divize. Obrněné brigády mají se v tomto prostoru použít jen tehdy, je-li mechanizované divizi organizačně přidělena další obrněná brigáda nebo jedná-li se jen o obrněnou divizi. Síly pro boj na zdrženou obrněné brigády vytvářejí většinou jedno taktické bojové skupení, které sestává opět ze dvou dílčích taktických bojových skupení.

Síly k zabezpečení ústupu mají za úkol krytí při využití terénu a rozmístění záta-rasů ústup sil působících před těmito jednotkami a přinutit nepřítele k soustřeďování vojsk před jejich postavením (půjde většinou o zesílené mechanizované jednotky), aby se vytvořily příznivé podmínky k použití jaderných zbraní.

Nepodaří-li se to, pak bojové skupení určené k protizteči, silně vybavené tanky, vede z vhodného postavení protizteč především proti tankovým jednotkám nepřítele, aby zabezpečilo odpoutání prvního sledu brigády od nepřítele. Toto skupení vytváří se ze stavu druhého obrněného pluku brigády.

V boji ustupují jednotky určené pro boj na zdrženou za vzájemné podpory a součinnosti na připravená, mezilehlá postavení. Při vyřazení větší části brigády jadernými údery nepřítele mohou se v prvním období boje na zdrženou obsadit mezilehlá postavení silami dopravními vzdušnou cestou a to ze stavu druhého sledu (zálohy) divize nebo třetího sledu (zálohy) brigád. Jednotlivá bojová skupení ustupují na příští postavení náhle a s překvapením pro nepřítele.

b) Boj o hlavní postavení divize

Obsazením připravených opěrných bodů ustupujícími silami pro boj na zdrženou začíná druhé období divize - bojová čin-

nost k dočasné stabilizaci situace. Hlavním cílem této bojové fáze je zadržet útok nepřítele, donutit ho k soustředění jeho útočných uskupení a tím získat nejvhodnější cíle pro jaderné zbraně, čas pro přípravu a provedení vlastních jaderných úderů i čas k rozvinutí sil určených k protizteči a ke konečnému zničení nepřítele.

Toto období se pokládá za nejdůležitější a rozhodující v průběhu celého obranného boje divize. V něm se rozhoduje o tom, zda se podaří s konečnou platností zadržet a odrazit nepřátelský útok.

Bojová činnost v hlavním postavení je charakterizována střídavou obranou (úpornou obranou osad a lesních parcel) s místními protiztečemi. Tím se má rozštěpit bojová sestava nepřítele. Velký význam se přisuzuje budování léček, záta-rasů a překážek. Boj prvního sledu divize podporují všechny druhy zbraní, hlavně raketové jaderné zbraně a letectvo.

Obrněná brigáda, druhý sled nebo záloha, určená jako uskupení k protizteči divize přesunuje se po etapách na čáru rozvinutí. Podaří-li se kanalizovat hlavní síly nepřítele do předpokládaného prostoru a zabránit jim v dalším pronikání, pak vznikají nejvýhodnější předpoklady během celého obranného boje k hromadným jaderným úderům a k protizteči obrněné brigády k úplnému zničení nepřátelského útočného uskupení.

c) Protizteče divizních záloh

Protizteč může provést obrněná brigáda samostatně nebo společně s bojeschopnými částmi prvního sledu, které mají za úkol vázat části nepřátelských sil. Spolu s protiztečí se má rychle a bezprostředně využít výsledků vlastních jaderných úderů, dezorganizovat nepřátelské útvary nebo údery do boků a týlu nepřátelského uskupení, roztržít je a po částech zničit. Při tom se mají vytvořit ve většině případů předpoklady pro přechod do všeobecného útoku. Protizteč sestává ze dvou prvků a to z hromadných jaderných úderů k bezprostřední její přípravě a ze samotné protizteče. Velký význam připisuje se současnému zahájení protizteče ze dvou směrů. K přesunu brigády na čáru rozvinutí přiděluje se pásmo přesunu o šířce 12 až 15 km, brigáda se přesunuje po jedné až třech přesunových osách. Před sestavou brigády působí části průzkumného pluku a průzkumné letectvo divize.

Snahou je vést protizteče vždy do boků nepřátelského útočného uskupení, které bylo zastaveno čelně se bránícími mechanizovanými jednotkami tak zvanými „**poutajícími silami**“. Hlavní úder je zaměřen proti hlavnímu uskupení nepřátelských tankových vojsk.

Bojová sestava divize k protizteči sestává všeobecně ze dvou sledů (pro protizteč a k upoutání nepřítele). Sled pro protizteč mohou tvořit dva zesílené obrněné pluky obrněné brigády, které útočí na směrech od sebe oddělených nebo navzájem rovnoběžných. Tím se má bojová sestava nepřítele rozštěpit. Každý obrněný pluk útočí v pásmu širokém asi 3 km. Odkryté boky může zajišťovat mechanizovaný pluk obrněné brigády.

Sled k upoutání nepřítele vytváří se z mechanizované brigády a posiluje se tanky a protitankovými prostředky.

K bezprostřednímu zabezpečení potřebného manévru jak bránících se vojsk, tak vojsk provádějících protizteč je třeba soustředit palbu na šířku 2 km nepřátelské útočné bojové sestavy (viz obr. 3).

Po úspěšné protizteči má divize rozvi-

nout úspěch a proniknout rychle do hloubky nepřátelské bojové sestavy s cílem dobýt důležité objekty jako jsou velitelská stanoviště, palebná postavení nepřátelských zbraní apod. Mechanizované brigády působí při rozvíjení úspěchu za bojovou sestavou obrněných sil.

Bojová sestava k rozvíjení úspěchu sestává ze dvou sledů, v prvním sledu zpravidla dvě a ve druhém sledu jedno taktické bojové skupení, z nichž každé zahrnuje jedno dílčí taktické bojové skupení a jedno podpůrné skupení. Dílčí skupení pozůstává z jedné průzkumné čtyřprůzkumné rotý brigády, jedné rotý středních tanků, jedné mechanizované rotý, jedné ženijní čtyř ženijní rotý brigády a z jednoho zásobovacího roje, podpůrné skupení pak z rotý středních tanků a ze dvou čet protitankových řízených raket SS-11. Každé bojové taktické skupení prvního sledu může podporovat kromě toho jeden oddíl 105mm samohybných houfnic. Pásmo činnosti taktického bojového skupení při protizteči dosahuje asi 6 až 8 km, pásmo činnosti obrněné brigády asi 12 až 15 km šířky a 6 až 8 km hloubky.

K použití jaderných zbraní

Ve francouzských pozemních silách rozhoduje o použití taktických jaderných zbraní a organizaci průzkumu předpokládaných cílů štáb armády. V současné době jsou v rámci armádní skupiny nebo armády hlavním nosičem jaderných zbraní letecké síly. V tomto rámci se jich používá především k přípravě a k provedení vlastního protiúderu. Kromě toho lze je použít ke zničení operačních záloh, zásobovacích středisek a spojovacích cest v operační hloubce nepřítele. Odvetnému úderu jadernými zbraněmi se připisuje velký význam. Plánuje se zpravidla od armádního sboru výše.

Prvosledové divizi, která se brání na hlavním úsilí armádního sboru přidělují

se pro jeden bojový den tři až čtyři jaderné prostředky.

Hlavním cílem jejich použití je docílit rychlou změnu poměru sil v pásmu obrany divize. Jako cíle, které mají být umlčeny mohou být první i druhé sledy útočících taktických svazků nepřítele a jejich velitelská stanoviště. Může se jich použít též k vytváření pásma s vysoce nepříznivou radiační situací s cílem izolovat části bojové sestavy nepřítele.

Největší část jaderných prostředků má se použít v posledním údobí boje o hlavní postavení a k přípravě protizteče a to na požadavek v co nejkratší době, což může činit včetně schválení štábem armády asi 30 minut. Neplánovaný úder může si vyžádat i několik hodin.

* * *

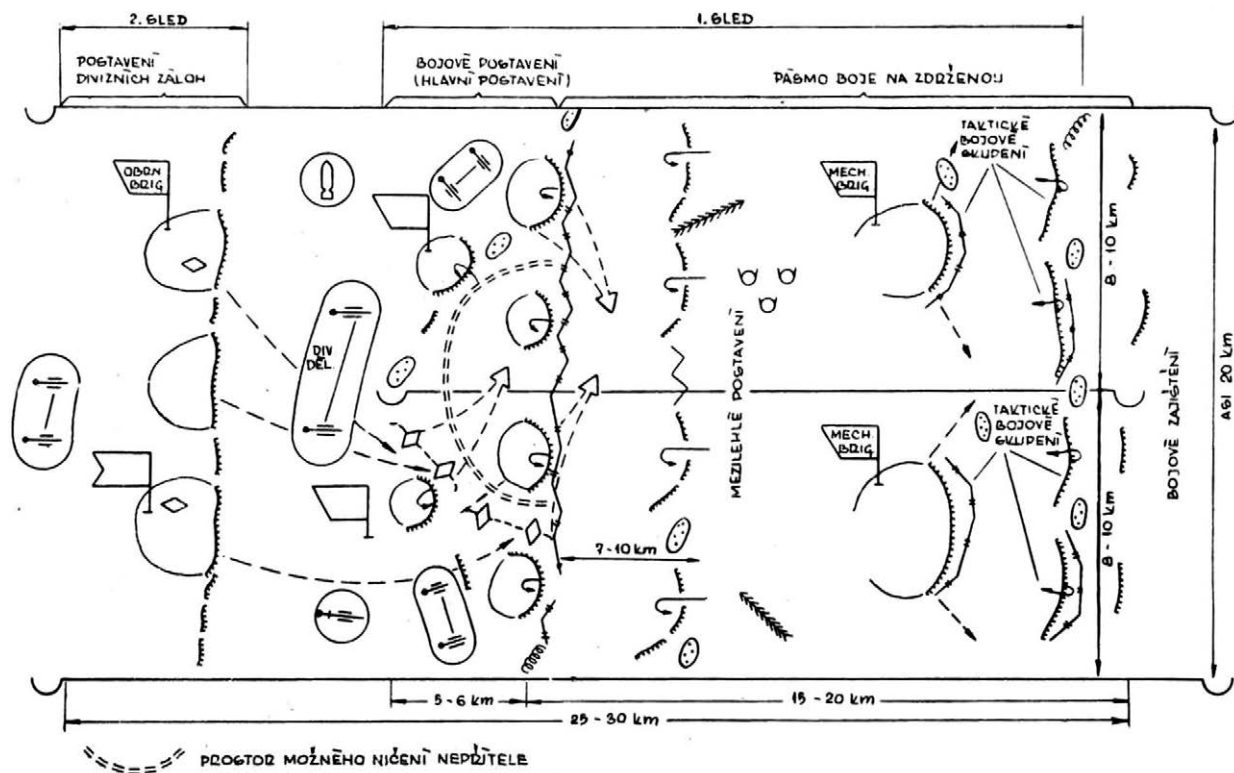
Po shrnutí všech úvah a názorů na soudobou bojovou činnost dochází se k tomuto názoru:

Při použití raketových jaderných zbraní má mít každá bojová činnost — tedy i obranný boj — aktivní charakter. Snahou má vždy být maximálně využít vlastních jaderných úderů k rychlé změně situace i poměru sil ve prospěch vlastních vojsk.

BOJOVÁ SESTAVA MECHANIZOVANÉ DIVIZE V OBRANĚ

(VARIANTA PROSTOROVÉ OBRANY)

SCHÉMA 1

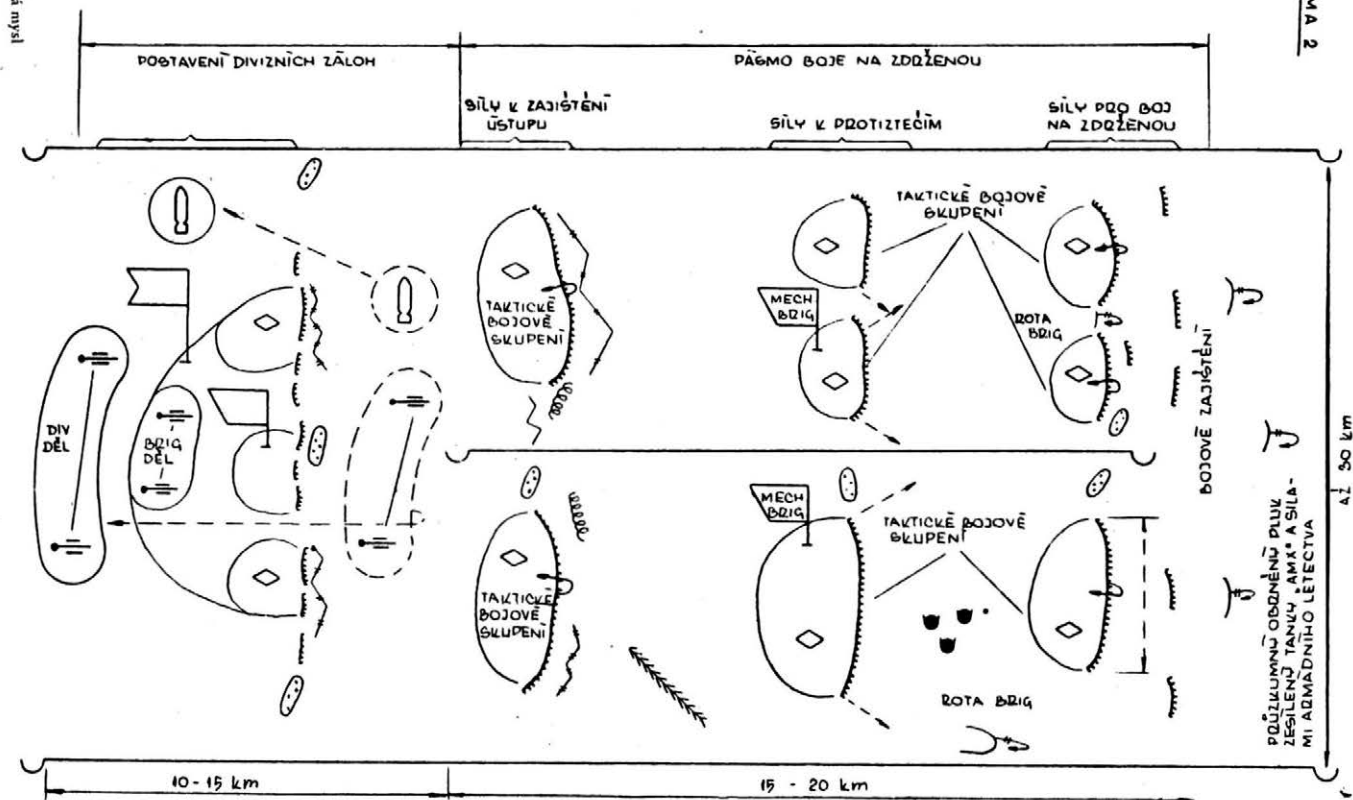

Z kapitulstických armád

Bohuslav Vaisar

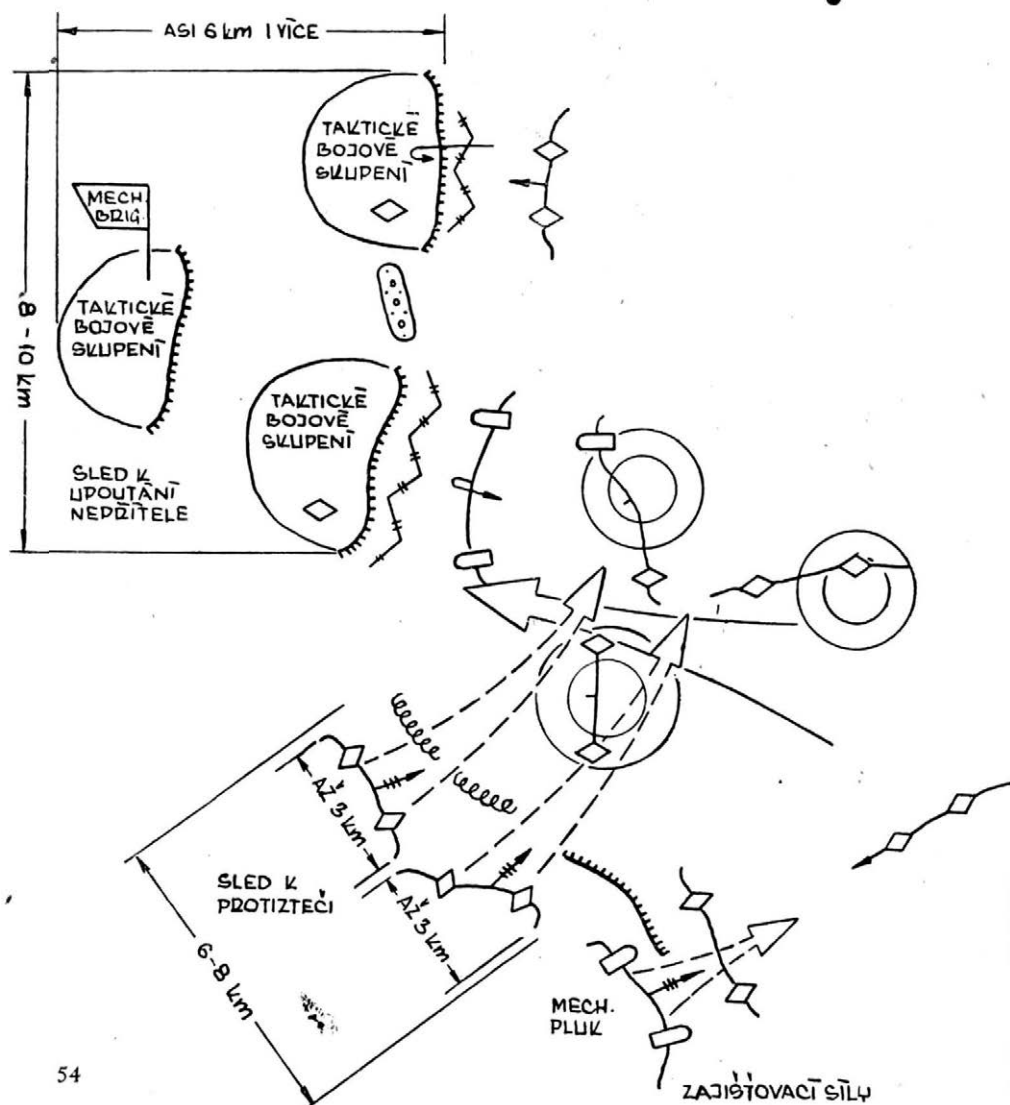
SCHEMA 2

BOJOVÁ SESTAVA MECHANIZOVANÉ DIVIZE V OBRANĚ (VARIANTA POHYBLIVÉ OBRANY)

PROTIZTEČ DIVIZE OBRNĚNOU BRIGÁDOU (TYPICKÁ VARIANTA)

SCHEMA 3

Proto nezávisle na druhu boje se požaduje, aby jaderná taktika měla hlavně ofenzivní charakter a opírala se o rychlé účinné útoky, protiútoky a protizteče při maximálním využití účinků jaderných úderů.

Obrněné jednotky jsou nejúčinnějším prostředkem k využití účinků úderů jaderných zbraní.

Francouzští vojenští odborníci považují obranu za dočasný druh boje podřízený útoku a vynucený především nepřitelem.

Zásady obou způsobů obrany tj. prostorové a pohyblivé obrany přimykají se silně zásadám a principům amerických a západoněmeckých pozemních ozbrojených sil.

Hodnotíme-li názory na obranu francouzských pozemních sil a hledáme-li způsoby jejího překonání docházíme k tomuto závěru:

Úspěšně překonat prostorovou obranu vyžaduje především rychle prolomit pásmo boje na zdrženou bez ztráty tempa útoku a proniknout do hlavního postavení divize.

Snahou útočících vojsk musí být znemožnit organizovaný ústup sil obránce pro boj na zdrženou a obsazení určených úseků hlavního postavení těmito ustupujícími silami.

Na výsledku této činnosti a účincích jaderných úderů proti divizním zálohám obránce bude závislý i odpor v boji o hlavní postavení.

Při zdolávání pohyblivé obrany musí být bojová sestava útočících vojsk přizpůsobena ohniskovému charakteru pohyblivé obrany a měla by pozostávat ze zesílených praporů schopných úspěšně bojovat na samostatných směrech a využívat mezer k pružnému manévru.

Úsilí útočících vojsk musí být zaměřeno především na zničení protiúderných obrněných uskupení obránce.

Použité prameny

- Voennaja mysl čís. 6/1961,
- Zeitschrift für Militärwissenschaft čís. 12/1961,
- Zeitschrift für Militärwissenschaft čís. 1/1962,
- Militärwesen čís. 5/1962,
- Zeitschrift für Militärwissenschaft čís. 10/1963,
- Zpravodajství čís. 6/1963,
- Zpravodajství čís. 25/1963,
- Vojenská mysl čís. 4/1963.

Podle uvedených pramenů volně zpracoval Bohuslav Vaisar.

Operace a boj bez dočasného použití jaderných zbraní

Podplukovník Karel Pezl

V posledním období se u řady západních čelních vojenských představitelů objevily názory na posílení konvenčního charakteru příští války, to je v podstatě na vedení ozbrojeného zápasu v určité, časově omezené etapě, bez použití všech druhů jaderných prostředků.

Proti snahám západních militaristů, jednoznačně vyjádřených von Haselem (13. 11. 1963 Süddeutsche Zeitung ve stati Současná politika NSR) v třetí zásadní tezi branné politiky NSR, „že útok nepřítele nemůže být odražen jen konvenčními zbraněmi a že o použití jaderných zbraní musí být rozhodnuto nejpozději do jedné hodiny“, prohlašuje vrchní velitel vojsk NATO generál L. Lemnitzer, „že by bylo mylné se domnívat, že by se zcela automaticky použilo jaderných zbraní“ v případě vojenského konfliktu v Evropě“ (3. 12. 1963).

Obdobně i ohlasy v americkém tisku na rozpravu Mc Namary (20. 11. 1963) při projednávání vojenského rozpočtu USA (kde vycházel ze závěrů, že v připravenosti strategických raketových prostředků předběhly USA SSSR a že i počet konvenčních vojsk NATO ve střední Evropě zabezpečuje potřebnou převahu nad komunistickou vojenskou silou), zdůrazňují, že ne každý konflikt bude stát USA za nukleární válku, zejména ne tehdy, kdyby tento narušil plně zájmy USA.

Tyto teorie získávají nové přátele, zejména v kruzích válečného průmyslu, neboť poskytují příznivé perspektivy pro rychlejší rozvoj **konvenčního válečného průmyslu**, bez finančních ztrát v oblasti raketového jaderného potenciálu. Jsou též injekcí k oživení celé oblasti klasického válečného průmyslu.

Daleko nebezpečnější na celé této teorii je však její hlubší cíl — tj. **zvýšení operačně strategického účinku překvapivého jaderného úderu** té strany, která by teorií války bez jaderných zbraní uvěřila a trvale nepřipravovala se na překvapivý jaderný úder.

Přesto však je správné, aby i v naší teorii došlo k promyšlení zvláštnosti charakteru počátečního období války, v jehož průběhu by nebylo použito jaderných prostředků.

Tato skutečnost bude reálnější tehdy, jestliže zostření koaličních vztahů povede k nutnosti řešit rozpory ozbrojeným bojem na omezeném válčišti a spolu s vnitřními rozpory a nepevnou stabilitou vojenskopolitického uskupení agresora se nevytvoří celkové podmínky pro použití nejničivějších zbraní. Bude to v případě, kdy jednotlivé strany koalice v určitém období se budou domnívat, že jsou svými silami s to zavléci celou koalici do války, aby vyřešili specificky vlastní ekonomickopolitické problémy a přitom samy nemají jaderné prostředky napadení, nebo jejich zásoby nejsou s to zabezpečit vedení ozbrojeného zápasu.

Reálně je však válka bez jaderných zbraní prakticky nemyslitelná. Sama existence těchto prostředků na obou stranách v dostatečném množství donutí v určité etapě války, kdy koalice je v kritické situaci použít s rozhodností jaderných prostředků jako „východiska a záchrany“ svého společenského zřízení.

Příští válka, pokud by světové síly nebyly s to jí zabránit, měla by dořešit rozpornost světových společenských soustav a likvidovat kapitalismus jako společenskou formaci vcelku. Proto její charakter i cíle by byly od samého začátku podřízeny této skutečnosti a nutně by přešla na globální, raketovou jadernou válku.

Není vyloučeno, že koalice NATO, a zejména NSR, nepočítá v počátečním období s operacemi bez použití jaderných zbraní. I na tuto variantu musí být naše ozbrojené síly připraveny.

Operace a boj svazků v etapě, kdy nedošlo k použití jaderných prostředků žádnou z válčících stran, bude především charakterizován těmito základními rysy:

1. **Obě strany, přestože používají pouze klasické prostředky, uskutečňují trvale všechna opatření k okamžitému přechodu k použití jaderných zbraní.**

Tato skutečnost je rozhodujícím rysem této etapy a z ní prakticky vyplývají všechna opatření i materiálně technického charakteru.

2. **Snižuje rozmach operace a tempo boje, protože nejsou rozhodné prostředky ničení.**

2. Zvyšuje se význam palby klasickými prostředky, zejména tankových vojsk, letectva, raket s tříštivými hlavicemi a dělostřelectva, které musí v celém rozsahu ničit nepřitele na bojišti.

4. Dojde k změnám v proporcích materiálního i zdravotnického zabezpečení. Zatímco podstatně se zvýší spotřeba střeliva, dojde k částečnému snížení spotřeby PHM i nižším a jednodušším zdravotnickým ztrátám.

K jednotlivým rysům chci rozvést tyto myšlenky:

Ad 1. TRVALÉ NEBEZPEČÍ PŘECHODU K JADERNÉ VÁLCE

Boj v této etapě bude veden se vši rozhodností a s dovedným využitím všech prostředků klasického ničení. Přesto však zdaleka nebude souhlasný s charakterem operací z konce Velké vlastenecké války, neboť nad bojujícími vojsky i hlubokým týlem stále visí Damoklův meč jaderné raketové války.

Tato skutečnost především ovlivní trvale operační plánování.

Nebezpečí použití jaderných zbraní je v této etapě bezprostřední. Podstatně vzrůstá i pravděpodobnost přechodu k jaderné válce „cestou náhody“. V bojových sestavách všech stupňů jsou raketové prostředky a rakety s jadernými hlavicemi, jako příprava k odrazení jaderného úderu.

Nelze totiž předpokládat, že kterákoli ze stran se vzdá raketových jednotek, rozpustí je nebo nevyvede na bojiště. Již proto sama jejich existence je zárodkem jejich reálného nasazení.

Nebezpečí narůstá též proto, že tato skutečnost nás nutí zasadit všechny prostředky průzkumu a ničení i v této etapě na bojišti k okamžitému jejich ničení všemi klasickými prostředky. Právě při tomto ničení výbuch jaderných hlavic, který v této variantě z náhody je povýšen téměř na pravděpodobnost,

bude přechodem k použití jaderných zbraní **bez omezení** ve všech jejích kategoriích (taktické, operačně taktické, strategické) i bez omezení prostorů.

I v období boje bez použití jaderných zbraní zůstávají raketové jednotky, útvary a ostatní nosiče trvale **hlavním** objektem průzkumu a ničení všech druhů vojsk. Budeme proto věnovat zvýšenou pozornost jejich skrytému manévru a trvalé pohotovosti k přechodu k použití jaderných zbraní. Musíme zvážit i efektivnost jejich bojového nasazení — zejména taktických zbraní, při použití konvenční tříštivotrhavé nálože. U operačně taktických prostředků nebude účelné počítat vůbec s jejich použitím s klasickou náplní.

Přesto štáby musí být připraveny, aby v kterémkoli okamžiku (na rozkaz) byly s to neefektivněji využít přechodu k použití jaderných prostředků pro splnění cíle operace.

To bude nejobtížnější a nejnáročnější úkol pro štáby, neboť kromě řízení boje klasickými prostředky je nutné vidět neustále přípravu k přechodu k jaderné válce. Zvyšuje se náročnost na průzkum, který trvale musí poskytnout dostatek podkladů pro neefektivnější použití jaderných prostředků. Forma přechodu k použití jaderných prostředků musí využít moment překvapení v plné efektivnosti k vybojování rozhodující jaderné převahy. K jadernému charakteru boje se přejde rozsáhlým, daleko mohutnějším, časově sladěným hromadným prvním jaderným úderem, který bude charakterizován již **plným** rozvinutím všech nosičů na bojišti. Bude daleko větší množství cílů v bližší vzdálenosti fronty, což vyplývá z možnosti obou stran bez větších obtíží soustředit a přesunout operační zálohy na směry a do prostorů rozhodujících operací.

Trvalá připravenost k plnění úkolu v hromadném jaderném úderu vyžaduje, aby štáby nepřetržitě operativně velely všem útvarům a svazkům jaderného napadení, zabezpečily včasný jejich manévru v operaci, věnovaly zvýšenou pozornost utajení těchto prostředků na bojišti, organizovaly trvalé bojové zabezpečení, zvláště prostředky PVO a zabezpečily pevnou a nepřetržitou technickou pohotovost raket k palbě. Přitom narůstá význam dostatečné zásoby kilometrů pro přepravu u všech raket vzhledem k možnosti delších jejich přesunů do doby vlastního použití.

Nepřetržitá úhroza použití jaderných zbraní nutně musí vést k trvalému vytvoření takových podmínek, aby v kterýkoli okamžik přechodu k jaderné válce nebyly v uskupení vlastních vojsk vytvořeny možnosti pro jejich hromadné vyřazení. Znamená to, že je nutné řešit rozpornost mezi potřebou v období boje pouze klasickými prostředky soustřeďovat vojska, zejména prostředky palebného ničení, na rozhodující prostory bojové činnosti a nebezpečím jejich vyřazení při přechodu k boji s použitím ZHN. I při uskupování vojsk je třeba počítat s úhrozu jaderných úderů nepřítele. V dosavadních normách rozmístování vojsk a v požadavku na jejich rozptýlení nebudou rozdíly proti současnému jejich chápání.

Nebezpečí použití jaderných zbraní nepřítelem vyžaduje od štábů i v této etapě trvale a se vši důsledností organizovat všechna opatření k rychlému obnovení bojeschopnosti vojsk pro případ jejich napadení jadernými údery. I když tato etapa bude do určité míry zjednodušovat bojovou činnost vojsk zejména tím, že nebude rozhodování ovlivňovat radiační situace v prostorech bojové činnosti a ani stav ozáření vojsk, je nutné **prakticky provádět** všechna opatření komplexní OPZHN vojsk. Bude nutné rozvinout vojskovou radiační hláskou síť,

udržovat v činnosti opatření radiačního a chemického průzkumu, mít připravena opatření k likvidaci následků po napadení vojsk tak, aby všechna tato opatření mohla být bez ztráty času uvedena do plné pohotovosti a realizována vojsky.

Ad 2. ROZMACH OPERACE

Skutečnost, že do boje v této etapě nezasáhly nejničivější prostředky, sama o sobě nás nutí k rozumné úvaze o možnostech rozmachu operace bez použití jaderných zbraní.

Jestliže za použití jaderných zbraní pozemní vojska využívají rozhodujícího prostředku ničení nepřítele — jaderných úderů a jejich činnost na bojišti se prakticky „omezují“ na dokončení zničení nepřítele a využití výsledků jaderných úderů, liší se podstatně charakteristika bojů bez použití jaderných zbraní od vžitých názorů.

Klasickými prostředky je prakticky nutné „rozstřílet“ nepřítele, aby bylo možné považovat ho za zničeného a ovládnout výhodné terénní prostory. To znamená, že tento úkol vyžaduje od vojsk daleko vyšší úsilí a je podstatně náročnější na čas. Zatímco 3—5 jaderných úderů prakticky sníží bojeschopnost svazku tak, že lze účinně a v krátké lhůtě dokončit jeho rozbití ve vysokém tempu, žádný z klasických prostředků ničení neumožní splnit tento úkol v tak krátkém čase. Obtížnost palebných úkolů je prohloubena nemožností soustředit klasické prostředky k dosažení požadovaných hustot, vzhledem k úhroze jejich vyřazení při přechodu k použití jaderných zbraní.

Výrazem těchto omezených možností ničení bude logicky prodloužení doby potřebné pro splnění postupných úkolů i omezení tempa operace, které umožní nepříteři vcelku při vysoké manévrovosti soudobých armád podstatně rychleji reagovat na taktické i operační úspěchy, výhodně přesunout druhé sledy a zálohy, snáze vyrovnat nepříznivý poměr sil na rozhodujících úsecích a tím omezit manévrový charakter operací.

Tím ovšem efektivnějších výsledků může být dosaženo v období přechodu k použití jaderných prostředků. Vzhledem k dosavadnímu charakteru operací můžeme vytvořit daleko příznivější podmínky pro vyřazení rozhodujících uskupení a tím dosáhnout neobyčejně vysokých temp a vysoce manévrového charakteru operace. Proto období po přechodu bude charakterizováno nejrozhodnějším úsilím o dosažení bližších cílů války ve velmi omezené době. Dosud méně dynamické uskupení vojsk vytvoří samo o sobě předpoklady pro smělejší operace. Při nich dojde k ničení větších uskupení v prostoru, který je blíže frontě, se současnými hlubokými čelními roztínajícími údery do operační hloubky, k maximálnímu využití výsledků hromadného jaderného úderu. Proto zvláštní význam před etapou přechodu k použití jaderných zbraní má včas soustředit početné tankové svazky a výsadky k daleko rozhodnějšímu využití změn charakteru ozbrojeného zápasu.

Ad 3. VÝZNAM PALBY

Palebné možnosti působení na nepřítele se podstatně snižují a to jak co do rozsahu ničení, tak zejména v hloubce působení a možnosti manévru palbou.

Raketové jaderné prostředky taktického charakteru umožňují veliteli svazku ničit nepřítele do hloubky 25—40 km, na plochách (jednou salvou) 3—5 km² a dávají možnost manévrovat palbou do celé šířky pásma divize. Operačně taktické prostředky umožňují veliteli armády vést boj do hloubky 100—200 km a na

plochách jednou salvou 20—30 km² a vytvořit předpoklady pro rozsáhlý manévř pozemními silami k využití ničivých výsledků jaderných zbraní. Všechny tyto možnosti jsou v operaci bez použití jaderných zbraní podstatně sníženy a vyžadují základní změny, zejména v manévru k palebnému ničení nepřítele a ne již jen k využití výsledků ničení.

Tyto možnosti palebného ničení jsou podstatně omezeny jak co do hloubky, kde nepřesahují 20 km, i co do plochy, kdy v jednom palebném přepadu jsou prakticky omezeny u svazku minimálně na 0,5 km².

Tím obtížnější a tedy i pomalejší bude proces palebného ničení nepřítele — viz přílohu 1.

Štáby musí věnovat podstatně větší pozornost palbám k zničení hlavního uskupení nepřítele klasickými prostředky bez jejich nebezpečného hromadění v omezených prostorech. Efektivnost ničení klasickými prostředky, zejména dělostřelectvem ze zakrytých palebných postavení, bude trvale snížena snahou nepřítele zabránit soustřeďování a hromadění svých vojsk a techniky, čímž se snižuje i celkové procento umlčování a ničení.

Účelnější bude proto využívat především přímé palby, zejména tanků.

Možnost palebného působení se proti boji s jadernými prostředky, který je rozložen do celé operační hloubky, maximálně snižuje a omezuje na blízké působení s maximálním účinkem do hloubky 10—15 km od linie fronty. To nutně ovlivňuje i zvýšení významu druhých sledů a záloh, které při tomto charakteru boje mají větší důležitost zejména proto, že prostředky jejich ničení do doby nasazení jsou velmi omezené (prakticky pouze letectvo a omezená část tříštivých raket nebo dělostřelectva) a tak mohou s větší pravděpodobností zasáhnout účinně do boje.

V tomto období vzrůstá význam pozemních vojsk, zvláště tankových svazků a útvarů dostatečně palebně silných pro samostatný boj i vybavených potřebným dostřelem jak při přímém ničení nepřítele, tak i při využití střelby ze zakrytých palebných postavení na plné dálky k dosažení potřebných minimálních hustot k umlčování nepřítele. Vyrůstají nároky na klasické dělostřelectvo s větším dostřelem i účinkem (kanónové) — zvyšování ráží pro ničení nepřátelských raketových útvarů i k ničení hlavních objektů v sestavě nepřítele. Jejich efektivní využití vyžaduje i daleko vyšší spotřebu klasického střeliva, zvýšení denní spotřeby a tím i daleko vyšší požadavky na přísun munice. Tento úkol je velmi obtížné řešit stávající kapacitou dopravních útvarů svazků a armády. Proto je nutné maximálně využívat ekonomické metody střelby při umlčování nepřítele, zejména paleb na nejvhodnějších dálkách střelby, přičemž i u klasického dělostřelectva (zvláště kanónového) bude často účelné využít přímé střelby při ničení tankových jednotek.

Podstatně narůstá význam letectva jako jediného prostředku velitele armády, který je schopen působit na hloubku nad 40 km a bojovat se zálohami a druhými sledy rozmístovanými v hloubkách nad účinný dostřel hlavního dělostřelectva. Podstatně vzroste potřeba letectva na podporu boje pozemních vojsk, kromě trvalého úkolu vyhledávat a ničit prostředky raketových jednotek a útvarů, které se budou rozmísťovat a přesunovat ve větších hloubkách než při bojovém zasazení. Letectvo bude mít možnost působit s větší účinností především z důvodů nižšího tempa operace, jemuž bude odpovídat méně náročný letištní manévř, ale především proto, že dočasně nebude letectvo vystaveno nejrozsáhlejším

ztrátám na letištích od jaderných prostředků nepříteli. I pro použití ostatních druhů vojsk vyplývá z dané etapy určitá specifická, která však závažněji neovlivní bojovou činnost, ale je právě vyvolána některými z uvedených koncepčních rozdílů.

Ad 4. MATERIÁLNĚ TECHNICKÉ A ZDRAVOTNICKÉ ZABEZPEČENÍ

Charakter této operace ponese s sebou i závažné proporcionální změny v oblasti materiálně technického a zdravotnického zabezpečení.

Zvýšený význam klasické palby podstatně zvyšuje nároky na zabezpečení střelivem všech ráží, zvláště pak dělostřeleckou municí. Zde proti dosavadním normám je nutné počítat nejméně s 2—3násobnou spotřebou, aby bylo možné plnit alespoň základní palebné úkoly.

I když se uvolní část tonáže pro PHM, jejíž spotřeba se vzhledem k snížení tempa operace částečně sníží, bude jako základní problém včasné zásobení transportem munice. Zde musíme vzít v úvahu dosavadní složení vezených zásob a zvýšit kapacitu dělostřelecké, zejména kanónové munice.

Zdravotnické zabezpečení nebude natolik exponované. Podstatně se sníží hromadné ztráty, nebude nutné řešit likvidaci početných kombinovaných ztrát v omezeném čase, a v zásadě dojde i k přesunu oblasti zdravotnických ztrát bezprostředně do prostoru bojové činnosti vojsk, do hloubek do 5—10 km od linie fronty. I samotný charakter zdravotnických ztrát se změní — bude jednodušší. Odpadnou komplikovaná zranění způsobená kombinovanými účinky jaderných prostředků.

Technické zabezpečení bude jednodušší. Sníží se tempo operace, bude menší manévrovost a nebude nutné řešit vyprošťování a likvidaci technických ztrát po jaderných úderech. V poměru kvality ztrát znamená toto období zvýšení počtů běžných a středních oprav na úkor generálních a nenávratných ztrát. Tím bude i možné lépe využít kapacitu dílenských prostředků, které budou moci relativně déle pracovat na jednom místě a sníží se tak ztrátové doby pro nezbytný jejich manévry.

Při těchto úkolech musíme však trvale řešit všechna opatření, zabezpečující životnost týlu při přechodu na použití jaderných zbraní tak, abychom byli okamžitě schopni zabezpečit vojska při přechodu k dynamickému charakteru boje při použití jaderných zbraní.

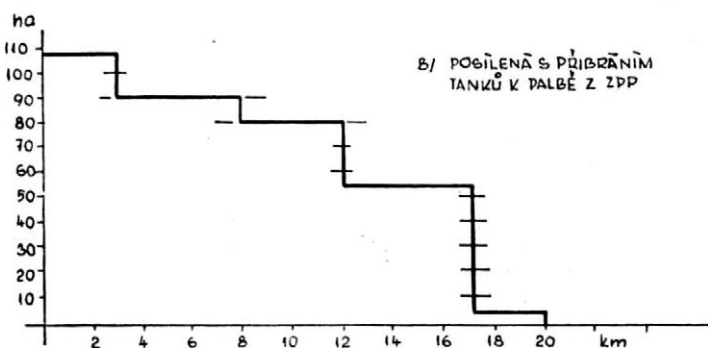
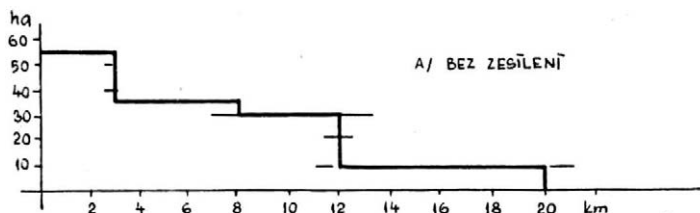
Zvláštní místo bude mít i raketový týl, který musí připravit trvalé podmínky pro dostatečné zabezpečení raketových útvarů a svazků raketami s jadernými hlavicemi pro okamžitou schopnost jejich použití. Ve větším rozsahu bude muset zajistit i možnost palby tříštivotrhavými raketami oddílů vojenských raket, kde jejich spotřeba vzroste až trojnásobně. Při určení kapacity montážních částí je nutné vzít v úvahu nutnost prodlužování norem proběhu smontovaných a dále vezených raket jak u útvarů, tak v dopravních částech raketového týlu.

Skrutý manévry raketovými týlovými útvary, zabezpečující jejich plné rozvinutí a přechod na práci s plnou kapacitou je důležitým úkolem vyšších štábů i v tomto období.

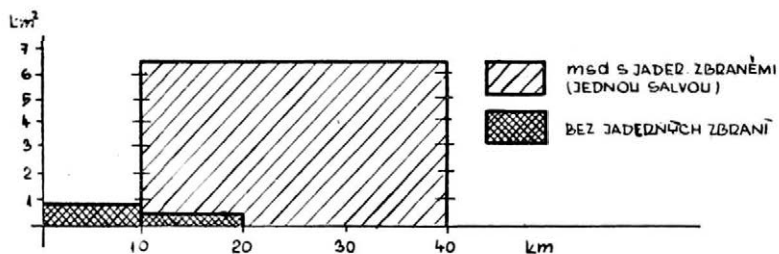

Operace a boj bez dočasného použití jaderných zbraní bude mít tedy řadu zvláštností, charakteristických rysů, které v některých směrech zjednoduší, v jiných zase ztíží bojovou činnost vojsk i štábů. Rozhodující bude však, abychom

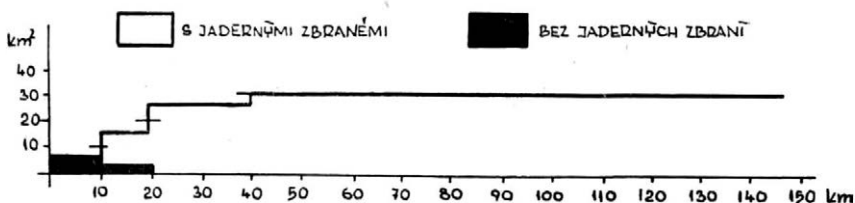
SCHÉMA
PŘEHLED MOŽNOSTÍ HLAVNÍHO DĚLOSTŘELCTVA
/ORIENTAČNĚ/

PŘEHLED MOŽNOSTÍ /ORIENTAČNĚ/

PŘEHLED MOŽNOSTÍ A: /JEDNOU SALVOU - ORIENTAČNĚ/

učinili taková opatření, která umožní okamžitý přechod na použití jaderných zbraní.

V každém ozbrojeném konfliktu v soudobé etapě, ať vznikne na jakémkoli stupni a kdekoli na světě, jsou přímé zárodky raketové jaderné globální války.

Proto i z hlediska přípravy vojsk a štábů je především nutné i nadále prohlubovat dokonalé zvládnutí soudobých operací za použití jaderných zbraní. Současně musíme promýšlet, zvažovat a získat i některé praktické poznatky z operace, ale hlavně boje bez použití jaderných zbraní.

V příspěvku jsem ukázal jen na základní problémy a specifické rysy této etapy v boji a operaci.

*K některým otázkám přípravy vojsk k vedení bojové činnosti klasickými prostředky *)*

Plukovník Augustin Procházka, plukovník Juraj Repčín

V souvislosti s úkoly RMNO pro bojovou a politickou přípravu na výcvikový rok 1964, který mimo jiné nařizuje „věnovat zvýšenou pozornost procvičování způsobu přípravy a vedení operace a boje pouze klasickými prostředky a zvládnout metody rychlého přechodu k aktivní bojové činnosti s použitím jaderných zbraní“, vzniká řada názorů na plnění tohoto úkolu. Jde především o ujasnění zásad plánování bojové činnosti a způsob přípravy vojsk k plnění tohoto úkolu.

Abychom dospěli ke správným závěrům, ovlivňujícím přípravu vojsk, musíme si nejprve uvědomit podmínky, za kterých může dojít k bojové činnosti bez použití jaderných prostředků. Podle našeho názoru může k této bojové činnosti dojít při zahájení války, zejména v prvních dnech vzplanutím nenadálého konfliktu, při kterém bude použito pozemních i vzdušných sil v pohraničním pásmu a bude-li situace natolik nejasná, zda sražení přeroste ve všeobecný válečný konflikt, ve kterém k dosažení rozhodujících cílů by bylo rozhodně použito jaderných zbraní.

K bojové činnosti pouze klasickými prostředky může dojít na určitých směrech i v tom případě, bude-li i v celku operace a boj probíhat za použití jaderných zbraní. Půjde zejména o takové směry bojové činnosti, které z hlediska dosažení cílů operace budou mít pro obě strany podřadný význam. Soudobé operace budou se rozvíjet krajně nerovnoměrně při náhlých změnách celkové situace. Vzájemné hluboké vklínění uskupení vojsk obou stran povede k tomu, že na některém směru se bude útočit, na jiném směru odrážet protizteče či protiúderu anebo části sil přejdou do dočasné obrany. To vše povede k nerovnoměrnému použití jaderných zbraní a často k nutnosti bojovat na některém směru pouze klasickými prostředky.

Nelze vyloučit ani takový případ, kdy bojová činnost bude probíhat v rozsáhlém horském a zalesněném terénu, který značně ztíží průzkum vhodných cílů pro efektivní využití jaderných zbraní.

Použití jaderných zbraní může být v řadě případů omezeno politickými a ekonomickými důvody.

Vycházíme-li z toho, že v některých případech může dojít k situaci, kdy zbraně hromadného ničení po určitou dobu nebudou použity, je třeba učít velitele, štáby a vojska bojovat i pouze klasickými prostředky a dále je připravovat k přechodu od bojové činnosti klasickými prostředky k činnosti za použití jaderných zbraní.

Poněvadž jaderné zbraně mají obě strany a mohou je tedy kdykoli použít, vyžaduje to plánovat každou bojovou činnost s možným použitím jaderných zbraní.

Zvláštnosti plánování se týkají všech velitelských stupňů, které řeší, použití jaderných zbraní, tj. do stupně divize vto. Od pluku níže podle našeho názoru způsob boje klasickými prostředky a možný přechod k boji s jadernými prostředky bude zásadní otázkou organizace součinnosti.

Může-li nepřítel kdykoli použít jaderných zbraní, znamená to, že bojová sestava svazků a útvarů musí odpovídat všeobecným zásadám ochrany vojsk před jadernými údery. Nebylo by tedy správné, trvale bojovou sestavu zhušťovat a vytvářet tím vhodné cíle pro nepřátelské jaderné údery. Při bojové činnosti s použitím klasických prostředků neměla by se šířka útočného pásma divize a pluku podstatně měnit proti dosavadním normám. Máme za to, že bojová činnost bude i nadále probíhat na směrech, přičemž tam, kde bude situace vyžadovat získat rozhodnou převahu sil a prostředků ke zničení nepřítel, bude možné tyto síly a prostředky na potřebnou dobu rychle a skrytě soustředit a po zničení odporu nepřítel je zase rozptýlit. Jsme toho názoru, že při bojové činnosti klasickými prostředky bude docházet častěji než dosud k soustředování sil a prostředků k vytvoření potřebné převahy na určitém směru.

Vzhledem k současnému počtu klasického dělostřelectva bude nutné využívat k vytváření palebné převahy v daleko větší míře tanků druhých sledů divizí a pluků k palbě ze zakrytých palebných postavení. Důležitou úlohu bude mít i letectvo při podpoře pozemních vojsk z hlediska prodlužování palby dělostřelectva. Použití klasických prostředků neumožní dosáhnout takových ničivých účinků jako jadernými údery, což se projeví snížením tempa útoku o polovinu i více. Rychlost tempa bude vždy záviset na množství palebných prostředků, na daném směru a na

spolehlivém umlčení a zničení nepřítel.

Z toho vyplývá, že analogicky se zmenší hloubka úkolu divizí a pluků asi na polovinu dosavadních norem.

Rozdílnost tempa boje a s tím i související rozdílné hloubky bojových úkolů vyžadují, aby se zvláště v počátečním období stanovily úkoly vševojskovým divizím ve dvou variantách a to pro případ oboustranného použití jaderných zbraní, i pro variantu boje klasickými prostředky. Velitel divize pak ve svém zámyslu musí vycházet z obou možných variant a v tomto smyslu organizovat i bojovou činnost divize. To ovšem neznamená, že velitel divize bude určovat plukům bojové úkoly také ve dvou variantách.

Plukům je možné stanovit jen jednu variantu bojového úkolu podle konkrétní situace nepřítel a předpokládaného vývoje boje. Změnu úkolu co do tempa i hloubky při přechodu k bojové činnosti s použitím jaderných zbraní upřesní velitel divize v průběhu boje. V každém případě je nutné při organizaci boje stanovit, velitelům pluků prvního sledu způsob využití účinků vlastních jaderných úderů pro případ, že boj bude zahájen s použitím jaderných zbraní.

Druhých sledů divize použije se při boji klasickými prostředky zpravidla na směru hlavního úderu k urychlení tempa a k získání převahy při ničení nepřítel v hloubce. Při přechodu k bojové činnosti s použitím jaderných zbraní budou však zasazeny na tom směru, kde byly provedeny vlastní jaderné údery. Nelze vyloučit variantu, kdy zálohy nahradí ztráty prvosledových pluků po nepřátelských úderech.

Má-li při použití jaderných zbraní rozhodující význam správná volba a včasné provedení jaderných úderů ke zničení nepřátelského uskupení a důležitých objektů a využití jejich výsledků, pak při boji klasickými prostředky je rozhodující správná volba směru hlavního úderu z hlediska nejslabšího místa v nepřátelské sestavě a využívání mezer k rychlému pronikání do hloubky. Ke zničení nepřítel bude mít mimořádný význam i překvapivý manévra se silným úderem do boku a týlu nepřátelské sestavy a ničení nepřítel po částech.

V souvislosti s tím nabývá na významu řízení palby všech prostředků. Bude převládat palebná podpora formou mohutných palebných přepadů a soustředění na jednotlivé cíle a objekty na směrech útočících jednotek. Velký význam bude mít

I přímá střelba tanků a střelba z obrněných transportérů.

Hlavní formou útoku bude i nadále útok z chodu, který umožňuje překvapit nepřítele a z hlediska stále úhrady nepřátelských úderů jaderných zbraní snižuje možnost ztrát. Byla-li při použití jaderných zbraní charakteristickým rysem bojová činnost v předbojových sestavách, pak při boji klasickými prostředky bude se více používat rozvinutých bojových sestav a motostřelecké jednotky budou častěji bojovat po sesednutí z bojových vozidel. Při tom bude narůstat i význam připravenosti jednotek a útvarů k odražení malých protiztečí.

Silné předemnaté odřady, především tankové, budou hrát důležitou úlohu pro rozvíjení tempa útoku, zejména v hloubce obrany nepřítele.

Vzniká otázka, jak se bude v podmínkách boje klasickými prostředky používat divizní oddíl vojskových raket. Vycházíme-li ze současného stavu organického hlavněho dělostřelectva, svazků a útvarů a z možnosti podpory hlavněm dělostřelectvem armády, máme za to, že se může použít tříštivotrhavé munice divizního oddílu vojskových raket. To však bude vyžadovat taková opatření, aby oddíl vojskových raket byl schopen okamžitě provést i jaderný úder v případě, že nepřítel použije jaderných zbraní. Z toho vyplývá nutnost, aby velitel divize důsledně organizoval průzkum vhodných cílů pro vlastní jaderné údery, stále je sledoval a vyhodnocoval.

Je nutné počítat s tím, že nepřítel bude mít ve své sestavě prostředky jaderného napadení, i když jich nebude používat. Proto zůstává nadále povinností velitelů všech stupňů organizovat průzkum, zjišťovat tyto prostředky a okamžitě je ničit. U divize půjde především o taktic-

ké prostředky jaderného napadení, k jejichž ničení se využije dělostřelectvo, průzkumné a speciální odřady.

Z hlediska možného napadení zbraněmi hromadného ničení nepřítelem bude nadále nutné organizovat v plném rozsahu ochranu proti atomovým zbraním a jiným prostředkům hromadného ničení tak, aby vojska neutrpěla velké ztráty při náhlém použití těchto prostředků nepřítelem. To vyžaduje od začátku bojové činnosti organizovat a nepřetržitě vést radiační, chemický a biologický průzkum a uskutečňovat opatření k odstraňování následků po nepřátelských jaderných úderech a k obnově bojeschopnosti vojsk.

Mimořádně důležitým úkolem všech druhů průzkumu bude včas odhalit přípravu nepřítele k použití jaderných zbraní a včas uvědomit vojska o nebezpečí napadení.

Při organizaci a vedení obranného boje klasickými prostředky se nebudou šifry obranného pásma a úseků v podstatě měnit. Narůstá však význam dovedného využívání obranných vlastností terénu, přehrazování mezer a organizace paleb všech druhů.

Při organizaci obrany bude nutné soustředit úsilí na přehrazení důležitých, zvláště tankových směrů s využitím zátarasů všeho druhu do mezer mezi jednotlivými uzly odporu.

Z hlediska aktivnosti obrany bude nutné věnovat více pozornosti přípravě protiztečí druhých sledů a záloh na ohrožené směry a uplatňovat dobře připravené protizteče malých jednotek.

Nedostatek protitankového dělostřelectva vyvolává nutnost více využívat tankových jednotek k vytváření protitankové zálohy. Mnohem více se bude využívat pohyblivých odřadů zatarasovacích.

Některé zásady přechodu od boje klasickými prostředky k bojové činnosti za použití jaderných zbraní

I když vycházíme ze zásady, že bojová sestava divize a pluků při bojové činnosti klasickými prostředky nedozná změn a odpovídá podmínkám pro přechod k boji za oboustranného použití jaderných zbraní, bude tento přechod vyžadovat některá opatření k zabezpečení nepřetržitě útočné činnosti vojsk. Úspěch při tom bude záviset především na správném velení a na rozhodném a iniciativním jednání velitele a štábu divize. V prvé

řadě půjde o bezprostřední jaderný úder vlastního oddílu vojskových raket na nejdůležitější cíle v nepřátelské sestavě, které již dříve vlastní průzkum neustále sledoval a vyhodnocoval. To vyžaduje včas uvědomit provosledové pluky o vlastních jaderných úderech a usměrnit jejich činnost k využití účinků těchto úderů. Velitelům pluků bude nutné upřesnit dříve stanovené bojové úkoly s přihlédnutím k situaci, která vznikla při přechodu

k použití jaderných zbraní a to především z hlediska zrychlení tempa útoku a zvětšení hloubky úkolů.

Máme za to, že zabezpečení nepřetržitě útočné činnosti ve velmi složité situaci, která vznikne nepřátelskými jadernými údery bude záviset především na rozhodné činnosti prvosledových pluků. Můžeme totiž předpokládat, že prvosledové pluky, které jsou v těsném dotyku s nepřítelem, utrpí nepřátelskými jadernými údery minimální ztráty.

V některých případech k organizovanějšímu a rychlejšímu využití účinků vlastních jaderných úderů může dojít i k zasazení druhého sledu divize, což bude záviset na konkrétní situaci, jak druhého sledu divize, tak i prvosledových pluků.

Souběžně s těmito opatřeními budou muset štáby divize i pluků upřesnit celkovou situaci po nepřátelských jaderných úderech, upřesnit i radiační situaci a od-

stranit následky napadení a obnovit bojeschopnost jednotek. Z toho vyplývá také důležitost organizace všech opatření bojového zabezpečení, aby byla zajištěna nepřetržitá bojová činnost a ztráty sníženy na minimum.

V tomto období může dojít k narušení součinnosti jak uvnitř bojové sestavy divize, tak i se sousedy. Proto velitelé a štáby všech stupňů musí řešit jak otázky obnovy a zajištění součinnosti, zvláště ke sladění činnosti vojsk s jadernými údery, tak i součinnost se sousedy a součinnost při řízení paleb všech druhů vojsk.

Z uvedeného vyplývá i náročnost na velení a řízení vojsk v období přechodu k bojové činnosti za použití jaderných zbraní, která spočívá v souběžném uskutečňování řady důležitých opatření a jejich uvádění do vojsk. Uskutečnit je bude možné jen na základě stále znalosti situace vlastních jednotek a útvarů, což bude závislé na připravenosti štábu divize k řízení vojsk ve složitých podmínkách.

Některé zásady přípravy vojsk k bojové činnosti při použití klasických prostředků

S vytyčením úkolů věnovat v tomto výcvikovém roce zvýšenou pozornost procvičování způsobů přípravy a vedení operací a boje pouze klasickými prostředky ničení, vznikly u některých velitelů domněnky, že to vyvolá zásadní změny ve výcviku vojsk. Vycházíme-li ze zásady, že i při boji pouze klasickými prostředky může se kdykoliv oboustranně použít jaderných zbraní, pak výcvik vojsk nedozná zásadních změn.

Výrazněji se toto projeví v požadavcích na přípravu velitelů a štábů. Půjde především o to, aby si teoreticky a prakticky osvojily způsoby plánování, organizace a řízení bojové činnosti jak v případě použití jaderných zbraní, tak i bez nich (při velitelsko-štabních cvičeních, při cvičeních s vojsky apod.).

V přípravě vojsk vystupují do popředí jen některé zvláštnosti, jejichž charakter se bude odlišovat podle stupně jednotky.

Ve střelecké přípravě bude nutné větší důraz klást na výcvik vojáků v přesné palbě z ručních zbraní, jejíž význam byl v podmínkách používání jaderných zbraní v mnohých případech snižován.

Zvýší se požadavky na výcvik vojáků ve střelbě z obrněných transportérů za jízdy. U tankových jednotek půjde o zkva-

litnění přípravy ke střelbě ze zakrytých postavení.

V taktické přípravě jednotek do praporu v to bude nutné více procvičovat rozvinování do bojových sestav, u motostřeleckých jednotek i sesedání z obrněných transportérů a boj pěšky a naopak rychlé nasednutí a přechod k bojové činnosti na transportérech.

Bude třeba více procvičovat malé jednotky v protiztečích a učit je i tyto odřezat.

Daleko více vystupuje do popředí i nutnost hlubšího procvičování součinnosti jednotek druhů vojsk s tankovými a motostřeleckými jednotkami.

Vcelku možno říci, že v přípravě vojsk k bojové činnosti klasickými prostředky nejde o novou tematiku z hlediska výcviku vojáků a jednotek. Půjde o to, dokonale zvládnout každý druh bojové činnosti, aby nebyl jeden druh přípravy podceňován na úkor druhého a naopak, jak k tomu dosud v mnoha případech docházelo pod vlivem používání jaderných zbraní.

Nezabývali jsme se výcvikem druhů vojsk a rovněž tak ani otázkami materiálně technického a zdravotnického zabezpečení, kde budou rovněž některé zvláštnosti.

Vzdušné výsadky v boji a operaci bez použití jaderných zbraní

Podplukovník Josef Mrázek

Máme-li dojít k reálnému a tím i správnému pochopení úlohy vzdušných výsadků v boji a operaci bez použití jaderných zbraní, je nezbytné si především vyjasnit, do jaké míry je úspěšné použití vzdušných výsadků závislé na zabezpečení jejich přeletu, vysazení a bojové činnosti jadernými údery. V žádném případě není možné stavět použití vzdušných výsadků vůbec do přímé závislosti s použitím jaderných zbraní. Jaderné zbraně nejsou rozhodující podmínkou pro použití vzdušných výsadků, ale jsou bojovým prostředkem zvyšujícím jejich možnosti vysazení, a to především v taktické hloubce, rozšiřujícím škálu jejich bojových úkolů v nepřátelském týlu a pochopitelně i zlepšujícím jejich bezpečnost přeletu, vysazení a zabezpečení bojové činnosti. Současně se však vzdušné výsadky staly tou bojovou silou, která jako jediná je schopna v neomezené hloubce nepřátelského týlu využít v poměrně krátké době výsledky jaderných úderů, především prvního hromadného úderu a zabezpečit, aby mohlo být velkého účinku v plné míře využito i pozemními útočícími vojsky při uskutečňování rychlých a hlubokých úderů.

Mezi jadernými údery a použitím vzdušných výsadků je tedy vážná souvislost, nikoli však naprostá podmíněnost. Z toho však zároveň vyplývá, že při hodnocení zvláštností, které přinese boj bez jaderných úderů, je nutné se zamyslet nad podmínkami a z nich vyplývajících možnostmi vzdušných výsadků. Předem chci upozornit na to, že nelze se podříditi názoru, jako produktu okamžité reakce na daný problém, a podle něho se vrátit k dřívějšímu a jednoduše prohlásit — vysazujeme výsadky podle zásad platných do objevení jaderných zbraní. Soudobý boj i bez použití atomových zbraní bude mít řadu specifických podmínek, které nelze stavět do rovnítka s dřívějšími zásadami boje a operace klasickými prostředky a proto i místo vzdušných výsadků a jejich zasazení bude jiné.

Jedním z charakteristických rysů útočného boje a operace i bez použití jaderných zbraní bude široké použití vzdušných výsadků. Je tomu tak proto, že vzdušné výsadky vzhledem ke svým kladným vlastnostem se řadí vedle letectva a raket s tříštivotrhavými náplněmi k bojovým prostředkům, které zabezpečí současně působení na nepřítele jak z fronty, tak i z týlu a dopomohou útočícím vojskům co nejdříve vyjít do operačního prostoru a rozvíjet operaci na směrech ve zvýšeném tempu. Význam vzdušných výsadků tedy v podmínkách bojové činnosti bez jaderných úderů nejen, že nepoklesne, ale dá se říci, že v některých případech i stoupne. Nelze hovořit o nahrazování jaderných úderů vzdušnými výsadky, ale nesporně v některých případech převezmou důležitou úlohu — vytvořit „zelenou ulici“ pro rychlý postup útočících tankových svazků, ať obsazením a udržením důležitých prostorů a čar na směru hlavního úderu pozemních vojsk, nebo zpomalováním a ničením nepřátelských sil a prostředků, které mohou

rozhodným způsobem ovlivnit zámysl boje a splnění vytyčených cílů útočného boje a operace. Bude tomu tak zvláště v počátečním střetném sražení.

Prvek mobility, rychlosti a překvapení, kterými vzdušné výsadky díky dopravnímu letectvu a své rozhodné bojové činnosti v nepřátelském týlu disponují, zvláště příznivě vynikne při vynuceném, zpomaleném tempu pozemních vojsk. Proto úloha vzdušných výsadků nebude potlačena, ale naopak podmínky boje bez použití jaderných zbraní, při kterých se předpokládá zachování takových zásad, jako je útok na směrech v širokých pásmech bez dlouhého soustředování sil, snaha rychlého překonání taktické hloubky apod., úlohu vzdušných výsadků jako prostředku zabezpečujícího rychlé tempo útoku, ještě více zdůrazní a vy-zdvihnou.

Zvláštnosti boje a operace bez použití jaderných zbraní se odrazí ovšem ve změnách některých zásad použití vzdušných výsadků, jak jsme je zvyklí chápat a uplatňovat v podmínkách bojové činnosti s oboustranným použitím jaderných zbraní. Zde už mluvíme o jednotlivých druzích vzdušných výsadků tak, jak je rozeznáváme. Některé problémy použití taktických a operačních výsadků uvedl ve *Vojenské mysli* č. 1/1964 kolektiv oddělení operační přípravy OS/GŠ. Chci upřesnit jejich otázky, za jakých podmínek to znamená, „kam, kdy, jak silný, na jakou dobu a s jakým úkolem může být ten nebo onen výsadek vysazen“.

Použití taktických i operačních výsadků bude záviset na situaci, která se vyvine jak na frontě, tak v nepřátelském týlu. K ní patří především charakter bojové činnosti nepřítele, jeho síla a uskupení, výhodné doskokové nebo přistávací plochy v nepřátelském týlu, zabezpečení přeletu a vysazení stíhacím bombardovacím letectvem, možnosti podpory boje vzdušného výsadku letectvem a vojsky útočícími čelně a rovněž výhodné podmínky pro přípravu výsadku a dopravně výsadkového letectva ve výchozím prostoru pro vysazení.

Některé z uvedených faktorů, které možno pokládat za rozhodující, ovlivní v nových podmínkách použití vzdušných výsadků. Bude tomu zvláště u taktických výsadků. Základním předpokladem vysazení taktických výsadků bezprostředně před útočící vojska (10—15 km), zvláště při útoku na připravenou obranu nepřítele, kde lze předpokládat zhuštěnou sestavu a nasycenost vojsky a palebnými prostředky, je jaderný úder, který je schopen odkrýt možnosti vlastního vysazení na plochy v rámci zasaženého prostoru a svými účinky zabezpečit nerušené vysazení a zahájení bojové činnosti. Vysazení bez jaderného úderu v uvedeném rámci bude málo pravděpodobné. Najdou-li se výhodné plochy v tomto prostoru, pak to bude buď mimo zájmový prostor útočících vojsk, kde výsadek nebude mít své opodstatnění, nebo sice na směru hlavního úderu, ale pak s malou vyhlídkou na to, že výsadek nebude v krátké době zlikvidován nepřátelskými jednotkami a úkol, který v tomto případě bude spojen zpravidla s udržením určitého prostoru nebo objektu, nesplní.

Taktických výsadků v tomto případě použijeme hlavně v období, kdy se pozemní vojska dostanou do operačního prostoru, zahájí pronásledování nepřítele, postup na směrech se střetnými boji a ničením nepřítele, který spěšně přešel do obrany. Aby v této fázi boje mohly výsadky plnit takové úkoly, jako předejít nepříteli v ovládnutí a udržení důležitých objektů nebo klíčových prostorů, rozhodujících pro rychlý postup hlavního uskupení vlastních vojsk, bude nutné je vysazovat s částečným časovým předstihem.

Skutečnost, že pozemní vojska nebudou postupovat takovým tempem jako při použití jaderných zbraní, takže podpora výsadku ze strany útočících vojsk bude značně slabší a tím bude výsadek nucen odrážet značné síly nepřítele (zvláště tankové jednotky), vyvolá potřebu podstatně silnějšího taktického výsadku, než jak jsme zvyklí jej používat.

Při takové variantě použití najdou uplatnění jak vrtulníkové, tak padákové výsadky a někdy i kombinovaný výsadek, při kterém za padákovou skupinou přistanou i vrtulníky s dělostřelectvem, střelivem a ostatním materiálem.

Velitelé a štáby, které plánují a zabezpečují vysazení a boj výsadků v uvedených podmínkách, musí věnovat daleko větší pozornost zabezpečení vlastního přeletu, který bude představovat poměrně velkou vzdálenost při omezené možnosti umlčení nepřítele klasickým dělostřelectvem v průběžném pásmu. Tíhu zabezpečení musí převzít dělostřelectvo.

Předpokládáme-li, že v podmínkách operace počátečního období války bez použití jaderných zbraní neztrácí na významu pohraniční střetné sražení a jeho úspěch bude plně závislý na rozhodné aktivní činnosti pozemních vojsk, pak zákonitě dojdeme k závěru, že vedle úderů letectva k zabezpečení rozhodné aktivní činnosti pozemních vojsk, především tankových svazků, je třeba využít vzdušných výsadků. Počítáme-li s tím, že úspěch pohraničního sražení bude mimo jiné závislý na rychlém přenesení bojové činnosti na území nepřítele, pak jsou to vzdušné výsadky, které tento požadavek bojem v týlu nepřítele přímo plní a nepřímo pomáhají ke splnění tohoto požadavku ostatním druhům vojsk.

Pro útočnou operaci počátečního období války bez použití jaderných zbraní zůstane charakteristickým rysem, že bude zahájena bez souvislé linie fronty s velkými mezerami mezi svazky a útvary, bude se rozvíjet na směrech a představovat řadu střetných bojů a sražení. Rozhodujícím faktorem úspěchu bude uchopení iniciativy. Na některých směrech bude nutné nepříznivý poměr sil vyrovnat dovednou a aktivní bojovou činností.

V tomto důležitém období mohou taktické i operační výsadky, jako představitelé vysoce mobilních vojsk, hrát důležitou úlohu. Mohou plnit tyto hlavní úkoly: ovládnout důležité horské přechody, zabránit nepříteli, aby jich využil v postupu na naše území a naopak zabezpečit vlastním vojskům plynulý přechod úzkých a nebezpečných míst a rychlý přechod na území nepřítele; zmocnit se důležitých čar výhodných pro rozvinutí vlastních vojsk ke střetnému boji (sražení) a předejít v jejich obsazení nepřítele; zpomalovat a izolovat zálohy nepřítele, které mohou mít rozhodující vliv na výsledek střetného boje a sražení.

Má-li se výsadkové vojsko zhostit s úspěchem uvedených úkolů a do jisté míry převzít část požadavků kladených jinak na jaderné zbraně, musí dosahovat takové pohotovosti, při které by příprava a vysazení byly co nejkratší a u taktických výsadků se nepočítaly jako dosud na hodiny, ale na minuty. Hlavní úlohu při zabezpečování rychlého přechodu vojsk přes hraniční přechody musí sehrát taktické vrtulníkové výsadky, které nejlépe vyhovují podmínkám přistání, vytvářeným horským a zalesněným terénem.

Výsledek hodnocení na kolik se v celku změní rozsah a charakter bojových úkolů taktických vzdušných výsadků v podmínkách bez použití jaderných zbraní ukazuje, že se v podstatě nezmění. Odpadne jen úkol ovládnout a udržet prostor po jaderném úderu. U některých úkolů se změní jen jejich důležitost a z toho i vyplývající požadavky na jejich splnění. Charakteristickým úkolem taktických

vzdušných výsadků zůstane obsadit takticky výhodné rajóny nebo důležité objekty nepřítele na směru rozhodující činnosti pozemních jednotek a udržet je do příchodu hlavních sil.

Větší význam a zvýšené požadavky bychom měli klást na použití vzdušných výsadků k ničení jaderných zbraní a jiných prostředků hromadného ničení. Zjišťování jaderných zbraní a jejich okamžité ničení zůstane prvořadým úkolem všech druhů vojsk jako opatření co nejvíce oslabit možný překvapivý hromadný úder jadernými prostředky, ke kterému může ze strany nepřítele kdykoliv v průběhu boje dojít. V prostředcích a možnostech průzkumu jaderných prostředků nepřítele nedojde ke zvláštní změně. Možnosti jejich zničení se však kvalitativně změň a to směrem k horšímu. Úlohu ničit tyto prostředky převezmou konvenční zbraně a letectvo, jejichž možnosti jsou v tomto směru omezené. Za této situace se mohou na tomto úseku bojové činnosti proto uplatnit přednosti vzdušného výsadku jako je vysoká mobilnost na bojišti, daná rychlostí přepravy vzduchem, téměř neomezený výběr prostoru bojové činnosti, hlavně pokud jde o hloubku nepřátelské sestavy, nenadállost a překvapivost použití, nezávislost na podmínkách terénu, přirozených a uměle vytvořených překážek, které vytváří předpoklady k účinnějšímu zásahu proti zbraním hromadného ničení.

Počítáme-li v normální operaci se vzdušnými výsadky jako s účinným prostředkem k ničení zbraní hromadného ničení, pak operace bez použití jaderných zbraní v tomto směru ještě rozšiřuje možnosti vzdušných výsadků. Úlohu výsadků při použití jaderných zbraní zatlačují pádné argumenty, opírající se o názor, proč plýtvat drahocennými lidskými životy, když dokonaleji, rychleji a se zaručeným výsledkem můžeme zničit zjištěné jaderné zbraně jadernými údery. Manévr raketovými prostředky představuje hlavní překážku u použití vzdušných výsadků v tomto směru. Časově nedovoluje, aby výsadek stačil provést přelet a vysazení a zničil daný prostředek. Je tomu zvláště u prostředků taktického a operačního určení.

Dá se předpokládat, že při operaci a boji bez použití jaderných zbraní budou raketové prostředky stále v pohotovosti k odpálení, že budou setrvávat v uvedených prostorech déle, jejich přemísťování vzhledem k tempu útoku bude rovněž méně časté, což vytvoří příznivé předpoklady pro to, aby výsadek po zjištění ZHN mohl se připravit k přeletu a po vysazení zničit uvedené prostředky.

Před ostatními druhy vojsk si zachovávají vzdušné výsadky tu přednost, že budou schopny po vysazení vlastním průzkumem upřesnit postavení jaderných prostředků, zjištěné jen rámcově ostatními druhy průzkumu, nebo dokonce i vlastními prostředky zjistit jaderné zbraně a zničit je. Po jejich úspěšném zasazení zůstane jistota, že určený objekt byl zničen se všemi důležitými součástkami. V případě potřeby bude ze strany výsadku možné jaderné prostředky ukořistit a předat vlastním vojskům.

K ničení jaderných zbraní nebude se používat převážně jen vzdušných výsadků, působících již v nepřátelském týlu, ale i výsadků, speciálně k tomu vyvířených.

V síle a složení vzdušných výsadků předurčených k ničení jaderných prostředků nedojde ke změnám, poněvadž se dá předpokládat, že charakter objektů, jejich počet a i obranu bude řešit nepřítel přibližně stejně jako při použití jaderných prostředků. Omezený manévr a menší množství příznaků (nedojde k odpálení) prozrazujících přítomnost těchto zbraní na bojišti a z toho vyplý-

vající i omezené možnosti vlastního průzkumu, vytvoří nutnost používat ve větší míře malé výsadkové jednotky a skupiny (diverzní průzkumné skupiny), které činností na velkém prostoru různými způsoby zjišťují jaderné prostředky, ničí je vlastními prostředky a nebo zabezpečují jejich zničení letectvem a dělostřelectvem.

Použití operačních výsadků, kromě omezení hloubky vysazení nedozná podstatných změn. Nelze ovšem jednoznačně vyvozovat, že by snížením tempa útočících vojsk zhruba na poloviční hodnotu zmenšila se ve stejném poměru i hloubka vysazení operačního výsadku, což by např. u výsadkové divize bylo 100 — 150 km.

Hloubka a z ní vyplývající doba samostatné bojové činnosti bude závislá na charakteru úkolu operačního výsadku a také na tom, v které fázi útočné operace bude výsadek vysazen. Hloubka se bude zvětšovat za předpokladu, že vzdušný výsadek bude vysazen do výhodného prostoru s možností manévru (po splnění bližšího úkolu) do jiného prostoru s novým aktivním úkolem. Úkoly vyložené obranného charakteru s cílem udržet operačně důležitý prostor, čáru nebo objekt v nepřátelském týlu do příchodu pozemních útočících vojsk bude moci operační výsadek (zesílený hlavně zbraněmi pro boj s nepřátelskými tanky) plnit v hloubce, kterou budou pozemní vojska schopna urazit za dva, maximálně tři dny.

Oproti taktickým vzdušným výsadkům si přelet nevyžádá tolik sil, jako v podmínkách použití jaderných zbraní. Protiletadlové rakety s tříštivotrhaví novými náložemi nebudou představovat tak velkou úhrozu dopravnímu letectvu jako rakety s jadernými náložemi, které mohou vyřadit v krátké době celé proudy letectva. Ochranu proti protiletadlovému dělostřelectvu bude výhodné řešit pasivním způsobem a to přeletem ve velkých výškách s využitím soudobých dopravních letounů.

V první operaci počátečního období války bude nutné počítat s oběma variantami použití vzdušných výsadků. Zvláště u operačních výsadků bude nutné v jediném plánu počítat s úkoly, které budou odpovídat svým charakterem, hloubkou vysazení a způsobem bojové činnosti různým variantám tempa, hloubky a způsobu vedení operace pozemních útočících vojsk. Tento způsob přípravy a zplánování bojové činnosti vzdušných výsadků bude klást zvýšené požadavky na rychlost plánování pro několik variant použití a to jak u štábu zabezpečujícího vysazení, tak u štábu výsadkového svazku.

Bojovou pohotovost vzdušných výsadků bude nutné udržovat na takovém stupni jako u jaderných zbraní, aby mohly plnit úkoly bezprostředně po případném použití jaderných prostředků a zabezpečit v maximální míře jejich účinek ve prospěch útočících vojsk.

Tíha zabezpečení boje vzdušných výsadků bude spočívat na letectvu a klasickém dělostřelectvu. To znamená, že zvláště zabezpečení operačních výsadků bude poznamenáno omezenými možnostmi a podstatně menším účinkem. Tato skutečnost si vyžádá některé změny ve způsobu bojové činnosti vzdušných výsadků. Pasivní pozici obrana v podmínkách omezené podpory ze strany útočících vojsk znamenala by velké ztráty i celkový neúspěch vzdušného výsadku. Přesile nepřátelských vojsk a za slabé podpory útočících vojsk, je schopen výsadek čelit pouze vysoce aktivním a manévrovým způsobem boje. Aktivnost najde odraz v různých variantách bojové činnosti, ve kterých se musí dovedně

střídat boj výsadku jako celku s činností jednotek při plnění samostatných úkolů. Různé varianty budou záviset na charakteru úkolu, situaci na frontě a zvláště v týlu nepřítele, na složení a síle vzdušného výsadku, terénu a řadě dalších podmínek. Po vysazení může kompaktní výsadek bojovat až do splnění bližšího úkolu, pak se může rozptýlit po jednotkách na velký prostor a plnit samostatné úkoly zaměřené převážně na ničení důležitých objektů, dezorganizaci velení a činnost týlu nepřítele. Po splnění bližšího úkolu, jehož cílem bude zpravidla ovládnout a zničit důležitý objekt v nepřátelském týlu, může výsadek jako celek uskutečnit manévr do nového prostoru, zmocnit se důležitého rajónu (čáry nebo objektu) a tento udržet do příchodu pozemních útočících vojsk, nebo přehradit na výhodné čáře komunikace a zabránit nepříteli zasadit zálohy na rozhodujícím směru. Následujícím úkolem může být také udeřit na nepřítele z týlu vstřícně vlastním útočícím vojskům a pomoci jim tak rychle zničit protistojícího nepřítele. Není vyloučena ani varianta, kdy výsadek bude vysazen rozptýleně po útvech (jednotkách) a po splnění bližších úkolů, které budou spočívat převážně ve zničení důležitých objektů, přejde výsadek k soustředěné činnosti v novém prostoru s cílem udržet jej a zabezpečit rychlé tempo útoku pozemních vojsk.

Kromě uvedených příkladů je celá řada různých způsobů činnosti zabezpečujících aktivnost a manévrovost a tím i možnost vzdušného výsadku poměrně malými silami způsobit nepříteli velké ztráty.

Bude-li vzdušný výsadek nucen se bránit, musí bojovat rovněž vysoce aktivním způsobem, způsobem boje na zdrženou na jednotlivých směrech, doplňovaným vhodně volenými přepady a léčkami a bojem malých diverzních skupin v mezerách obranné sestavy.

Použití vzdušných výsadků v boji a operaci bez použití jaderných zbraní nikterak činnost štábů a jednotek vzdušných výsadků nezjednoduší, naopak v některých otázkách plánování vysazení i samotné bojové činnosti zkomplikuje.

Materiální a zdravotnické zabezpečení operace zahájené bez použití jaderných zbraní

Podplukovník Vladimír Peřina

Příprava vojsk a vojensko-teoretické myšlení posledních let byly zaměřeny skoro výhradně na činnost vojsk s použitím jaderných zbraní. Způsobu vedení operací za použití jaderných zbraní a ostatních prostředků hromad-

ného ničení byla podřízena organizace vojsk i týlu, činnost štábů i taktika druhů vojsk a činnost služeb.

Směrnice pro operační přípravu na rok 1964 stanoví „Větší pozornost věnovat přípravě a vedení operací bez

použití jaderných zbraní. Naučit se organizovat rychlý přechod od tohoto způsobu vedení operace k operaci vedené za použití jaderných zbraní“.

Tento úkol byl vyvolán rozvojem nových koncepcí na vedení války podle nichž někteří teoretikové NATO zastávají názory, že válka podle koncepce „strategie pružné reakce“ může být zahájena bez použití jaderných zbraní. Podle této teorie by jaderných zbraní bylo použito až v průběhu války.

Chceme-li posoudit způsob boje bez použití ZHN, musíme vycházet z nové organizace vojsk, která se vyznačuje:

- zvýšeným počtem tanků;
- sníženou palebnou silou hlavního dělostřelectva;
- sníženou schopností letectva k podpoře pozemních vojsk;
- možností použití raketových zbraní s tříštivo-trhavou náplní;
- zvýšenou pohyblivostí vojsk i týlu.

Tato organizace vojsk umožňuje boj formou střetného sražení s obklíčováním již v taktické hloubce, rychlým pronikáním tankových uskupení vzniklými mezerami s úkolem obsadit a udržet v součinnosti s výsadky klíčové objekty v hloubce nepřátelské sestavy a zabezpečit tím zasazení dalších operačních sledů.

Přitom bude nutné vycházet ze zvláštností boje bez použití jaderných zbraní:

- zahájení operace s překvapením,
- sestavy svazů musí zabezpečovat získání převahy v poměru sil (maximum sil v 1. sledu),
- prodlouží se letecká a dělostřelecká příprava,
- tempo postupu vojsk se oproti tempu při použití ZHN sníží asi o polovinu,
- zmenší se hloubka úkolů nebo prodlouží doba trvání operace,

— častěji bude docházet k přechodu vojsk do obrany na směrech, přičemž likvidace obklíčeného nepřítele bude vyžadovat delší dobu,

— může docházet ke kratším operačním přestávkám mezi armádními operacemi.

Plánování operace bez použití jaderných zbraní bude probíhat podle zásad pro přípravu operací za použití jaderných zbraní, tj. budou uplatňovány požadavky na rozptylování sestavy, vedení operací v širokých pásmech, na směrech apod. Bude však nutno uplatnit nový prvek a to snížení tempa útoku. Plány operací by bylo tedy výhodné zpracovávat na použití jaderných zbraní v několika variantách. Jednou z variant by měla být operace bez použití jaderných zbraní.

*

Materiální a zdravotnické zabezpečení při plánování a vedení operací bez použití jaderných zbraní bude ovlivněno:

- zvýšením spotřeby, hlavně munice dělostřelecké, tankové, protiletadlové a ženijní,
- sníženou spotřebou PHM,
- potřebou * připravit zvýšené množství munice na dělostřeleckou a leteckou přípravu,
- snížením tempa útoku a zvýšením doby trvání operace.

U týlu se to odrazí v těchto oblastech:

1. **Organizace týlu.** Protože v průběhu operace může být kdykoli použito jaderných zbraní, měly by se týlové útvary a zařízení na všech stupních rozmisťovat v těch vzdálenostech, jako při použití jaderných zbraní. Jejich přemísťování za vojsky by muselo odpovídat tempu postupu vojsk, to znamená že u pluku by se týl přemísťoval skoky po 15–20 km, u divize a armády 1X denně.

Při stanovení způsobu přemístění týlu nutno vycházet z toho, že týl pluku bude 2 i vícekrát denně přisunovat některé druhy materiálu a nemůže se proto odtrhnout od vojsk na více než 20 km. Přesunovat týl pluku častěji není možné zase proto, že týl pluku potřebuje 2—3 hod. času na manipulaci při tvorbě kompletů přísunu praporům.

Týl divize potřebuje k přísunu 8 až 10 hodin.

Není účelné přemísťovat týl armády na vzdálenost menší než 40—50 km.

OPFZ by se mohla rozmísťovat na vzdálenost okolo 100—150 km od PFZ nebo předcházející OPFZ, tj. zhruba každý 3.—4. den. Její dřívější rozvíjení by bylo neefektivní. PFZ by se měla rozvíjet až v době, kdy bude znám výsledek pohraničního sražení.

Zmenšil by se počet rozvíjených nemocničních základů, protože vzhledem ke vzdálenostem odsunu mohly by se nemocniční základny rozvíjet každý druhý den pro každou armádu.

Rozrušení železnic klasickými prostředky může být většího rozsahu než při použití jaderných zbraní, protože k tomu bude mít nepřítel více času. I přesto je však možno počítat s průměrným tempem obnovy 15—20 hod/den, protože se zvýšilo technické vybavení železnic a i když ničení bude ohniskové na více místech, nebude obnova na jednom místě tak rozsáhlá a zdržována zamořením v prostoru epicentra. Je tedy možno plánovat s obnovou jednoho železničního směru.

Tempo výstavby polního potrubí by odpovídalo tempu postupu vojsk. Po výstavbě 50—100 km potrubí bude výhodné vybudovat na něm výdejní sklad PHM a odtud přímo zásobovat armády.

Je možno uvažovat i o stanovení zadní hranice armádního týlového prostoru, zpravidla každý druhý den.

TVS frontu se přemísťuje skoky na vzdálenost 120—150 km. Při boji vedeném bez jaderných zbraní trvá nebezpečí napadení většiny míst velení, což nás nutí dodržovat zásadu o přemísťování míst velení v průměru 1X za dva dny. TVS armády by se přemísťovalo každý den.

2. Zásobování vojsk. Zvláštností zásobování vojsk bude nutnost zabezpečit, do určitého prostoru potřebné množství munice k dělostřelecké přípravě. Tento úkol je pro týl s neúplnými počty velmi složitý, a vyžaduje použití všechny dopravní prostředky bez ohledu na jejich podřízenost. Byl by usnadněn, kdyby se již v míru plánovalo při dislokaci zásob ve stálých předsunutých skladech s touto variantou.

Změny ve spotřebě materiálu by vyžadovaly přisunovat některé druhy materiálu několikrát denně a to od stupně armády níže.

Tento úkol může být splněn částečným složením vezených zásob a využitím takto získaných vozidel k druhému přísunu nebo vhodnou kombinací přísunu „na sebe“ a „od sebe“, překročením některých zásobovacích stupňů apod.

Protože i v této fázi boje bude část raketového vojska v pohotovosti k zahájení jaderných úderů, bude přemísťování a doplňování týlových zařízení raketového vojska jedním z hlavních úkolů týlu.

Větší počet protiztečí a protiúderů u obou bojujících stran bude od týlu vyžadovat, mít v pohotovosti prostředky pro jejich zabezpečení a k tomu vytvářet pohyblivé zálohy některých druhů materiálů.

3. Zdravotnické zabezpečení bude zejména ovlivněno:

— snížením zdravotnických ztrát zhruba na polovinu (okolo 10 % celkových počtů vojsk);

(Při použití jaderných zbraní počítáme, že v průběhu operace bude ze zdravotnických ztrát 4–6 % způsobeno klasickými zbraněmi, 2–3 % chemickými zbraněmi, 2,5 % bojovými biologickými prostředky a 1 % budou nemocní. Počítáme-li, že spotřeba střeliva se zvýší o $\frac{1}{3}$ až $\frac{1}{2}$, že se ale zvýšila ochrana osob v tancích a obrněných transportérech, můžeme počítat se zvýšením zdravotnických ztrát na 5–7 %. Částečný vzestup zdravotnických ztrát může nastat i zvýšením použitím chemického střeliva).

— zvýšeným počtem lehce raněných z celkového počtu zdravotnických ztrát;

— rovnoměrnějším rozložením ztrát na bojišti;

— zjednodušením hyg. epidemiologické situace na bojišti.

Tyto zvláštnosti se odrazí v organizaci využití zdravotnických útvarů a zařízení a ve snaze uchovat zdravotnické útvary určené k ošetřování zranění způsobených jadernými zbraněmi. Tyto útvary se budou soustřeďovat ve zdravotnických zálohách, jejichž počet se pravděpodobně zvýší. Zdravotnické zálohy se budou přemísťovat tak, aby byly schopny při přechodu

k použití jaderných zbraní likvidovat následky v nejkratší době. Rovněž samostatné zdravotnické oddíly se nebudou zaplňovat.

4. **Silniční zabezpečení** by nemělo být podstatně ovlivněno způsobem boje bez použití jaderných zbraní. Je možné sice počítat se zvýšeným rozsahem ničení komunikací a objektů na nich, ale při systému využívání všech komunikací v pásmu činnosti by mohla být snížena potřeba obnovy vhodnou volbou odklonů. Při plánování silničního zabezpečení bude nutno brát v úvahu prostory, v nichž dojde k obklíčování, protože likvidace obklíčených vojsk si vyžádá delší časové údobí.

5. **Obrana a ochrana.** Cílem všech opatření týlu k obraně a ochraně musí být ochrana proti jaderným zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení. Hlavní pozornost bude nutné zaměřit na radiační průzkum, využívání a úpravu objektů k ochraně živé síly a rozptylování sestavy. Větší význam bude mít organizace maskování a protivzdušná obrana a ochrana.

Nařízení pro operační zabezpečení se bude zpracovávat včetně opatření k ochraně proti ZHN. Záchranné a uvolňovací odřady musí být organizovány; jádra ZUO budou vyčleněna.

Z á v ě r

Materiální a zdravotnické zabezpečení činnosti vojsk v podmínkách bez použití jaderných zbraní bude mít na všech stupních velení zvláštnosti, které se výrazněji projeví v armádním a vojskovém týlu při organizaci zásobování a v plánování zdravotnického zabezpečení ze stupně frontu.

Brigády ochrany týlu v soudobé útočné operaci

(VM č. 4/63)

Podplukovník prom. práv. Antonín Vachta

Otázky organizace, úloha a místo jednotek a útvarů ochrany týlu nebyly dosud v odborném tisku podrobněji rozpracovány a publikovány (s výjimkou článků pplk. Pezla a Vejmelky).

Zkušenosti z činnosti brigády ochrany týlu v podstatě nejsou. Některé dílčí otázky procvičovaly se při velitelsko-štabních cvičeních a v dřívější době při součinnostních cvičeních s jednotkami a útvarů vojsk ministerstva vnitra. Ve studijním materiálu jsou uvedeny některé zkušenosti z činnosti obdobných jednotek a útvarů Sovětské armády v druhé světové válce. Samotný název „jednotky a útvary ochrany týlu“ může vést čtenáře k nesprávným závěrům, že tyto útvary slouží výlučně k ochraně obranným úkolům v týlu. Pplk. Vejmelka uvádí ve VM č. 4/63 pro brigády ochrany týlu tyto úkoly:

- ochrana a obrana důležitých komunikačních objektů;
- hlídkování na nepřehledných místech nebo v prostorech předpokládané činnosti záškodníků;
- ochrana nekrytého boku týlu frontu;
- ochrana hlavních prvků frontového týlu (výčet prvků viz strana 50 VM 4/63);
- ochrana letišť (nejsou-li tato obsazena);
- udržování pořádku v týlovém prostoru (podíl na pořádkové službě);
- příjem, odsun a střežení válečných zajatců;
- pomoc při odstraňování následků napadení zbraněmi hromadného ničení v týlovém prostoru frontu;
- podíl na evakuaci;
- ochrana vládních a politických činitelů při jejich pobytu v týlovém prostoru frontu;

— zabezpečení ochrany týlových velitelských stanovišť.

Uvedený výčet úkolů jednotek a útvarů ochrany týlu je jistě správný. Kromě uvedených úkolů zůstává jedním z prvořadých požadavků vytvořit v týlu takové podmínky, které by plně zabezpečovaly vedení operací a souběžně vytvářely pevný, organizovaný a bezpečný týl.

Význam pevného, organizovaného a bezpečného týlu narůstá zejména v počátečním období války a při operacích na území protivníka. Nenadáláost úderů za použití jaderných zbraní, neucelenost fronty, operační, taktické a zejména diverzní výsadky by totiž mohly vytvořit v týlu frontu (armády) nežádoucí stav, který by nepříznivě ovlivnil bojovou činnost vojsk.

Vševojskový velitel, odpovídá za veškerou bojovou činnost, tedy i bezpečnost v celém pásmu činnosti frontu (armády). Štáby těchto svazů rozpracovávají opatření, zabezpečující bojovou činnost i bezpečnost v určitém pásmu činnosti. Úzká součinnost jednotek a útvarů ochrany týlu, jakož i způsob plnění úkolů vyžadují, aby tyto speciální jednotky byly podřízeny vševojskovému veliteli. Zvlášť výrazně vystupuje tento požadavek při útočné operaci a při operacích na území protivníka. Právě v těchto případech bude činnost jednotek a útvarů ochrany týlu, mnohostranná s hlavními úkoly politického a vojsko-bezpečnostního charakteru.

I když mnohostranná bojová činnost jednotek a útvarů ochrany týlu nedovolí vyčerpat všechny jejich úkoly, bude vhodné doplnit alespoň v obecných rysech některé z nich:

1. Zajistit členy a funkcionáře reakčních organizací na území protivníka, jakož i závadný písemný materiál.

2. Zajišťovat pořádek a plynulou práci úřadů, ústavů a podniků, umístěných v týlu, v součinnosti s orgány správy obsazeného území.

3. Organizovat a bojovat proti šířitelům nepřátelské propagandy.

4. Organizovat pomoc pokrokovým silám (organizacím) na území protivníka při ustanovení prozatímních orgánů státní správy.

5. Boj s banditismem všeho druhu.

Stručně k jednotlivým úkolům:

ad 1) Jednotky a útvary ochrany týlu bezprostředně zajišťují při postupu na území protivníka ty orgány, které by mohly nepříznivě ovlivnit vývoj v obsazeném území.

Zvláštní význam má zejména písemná dokumentace politických a správních organizací. Tyto materiály zpravidla navazují na další organizace v dosud neobsazeném území a přispívají cílevědomě k zajišťování jak funkcionářů, tak důležitých písemností.

Bez povšimnutí nemohou zůstat ani vojenské a polovojenské organizace, sklady zbraní a výcvikových pomůcek. Zajišťují se proto, aby tento materiál nemohl být zneužit. V uvedených případech jde o bezprostřední činnost těch jednotek a útvarů ochrany týlu, které postupují v útočné operaci svými operativně pátracími skupinami bezprostředně za bojujícími svazky armády. Činnost operativně pátracích skupin a jednotek týlu má v těchto případech preventivní ráz. Rozhodnou činností připravují podklady pro činnost zvláštních orgánů, pověřených zabezpečením správy obsazeného území.

ad 2) Jednotky a útvary ochrany týlu zabezpečují plynulý provoz těch podniků a zařízení, které slouží k uspokojování potřeb bojujících vojsk i civilního obyvatelstva a ve spolupráci s prozatímními orgány správy obsazeného území postupnou konsolidací v zásobování a dopravě.

V podnicích pro válečnou výrobu se zajišťuje výrobní a ostatní dokumentace a nařizuje se soupis veškerého materiálu.

Zanechaný majetek značné hodnoty strážejí hlídky jednotek ochrany týlu. K ochraně uměleckých a jiných památek se využívá především pokrokově smýšlejícího obyvatelstva.

Jednotky a útvary ochrany týlu nezasahují do dosavadní organizační struktury orgánů státní správy na obsazeném území. Nařízení zabezpečující veřejný pořádek, pracovní dobu a další opatření sta-

noví příslušný orgán pověřený správou obsazeného území.

ad 3) V pásmu činnosti jednotek a útvarů ochrany týlu může docházet k různým projevům nepřátelství formou trestných činů různých skutkových podstat. Hlídky ve městech a větších obcích kontrolují vývěsné tabule za pomoci pokrokově smýšlejícího obyvatelstva. Hlídky i operativně pátrací skupiny zajišťují původce a pachatele trestných činů, které předávají k dalšímu řízení příslušným orgánům.

ad 4) Jedním z hlavních úkolů jednotek a útvarů ochrany týlu při zabezpečování režimních opatření je podpora pokrokových organizací při rozvíjení činnosti, týkající se hospodářského, kulturního a veřejného života.

Do samosprávných orgánů se vybírají především občané, kteří mají plnou podporu pokrokově smýšlejícího obyvatelstva. Hlavní úsilí těchto orgánů musí být v zabezpečování požadavků bojujících armád, zásobování a zdravotnické péči o civilní obyvatelstvo. Z řídicích orgánů a funkcí se rázně odstraňují na všech úsecích veřejného a hospodářského života instituce a osoby, které jsou svým postojem reakční a přímo se podílely na boji proti pokrokovým silám.

ad 5) Podmínky přifrontového života mohou vytvářet široké možnosti vzniku a působení různých nepřátelských, reakčních zaměřených a deklarovanych živlů, směřujících k záškodnické činnosti a banditismu.

Tyto živly mohou jednotlivci nebo ozbrojenými skupinami narušovat režimní opatření a rozkrádat soukromý i veřejný majetek.

Boj proti banditismu bude jedním z důležitých režimních opatření jednotek a útvarů ochrany týlu. Proti jednotlivcům a ozbrojeným skupinám bojují podle jejich síly zejména zálohy praporů a brigády ochrany týlu, jakož i operativně pátrací skupiny.

Zadržené osoby, přistižené při trestných činech, předávají se k výkonu trestu polním nebo mimořádným soudům.

Uvedené úkoly vyžadují i zvláštní kádrové požadavky na jednotky a útvary ochrany týlu. Velitelský sbor a političtí pracovníci musí mít nejen dobré znalosti vojensko-odborné a politické, ale i speciální. Jde zejména o znalosti organizace a výstavby orgánů státní správy, hospodářsko-politického zeměpisu a základních norem mezinárodního práva válečného.

Jednotky a útvary ochrany týlu musí dobře ovládat taktiku boje malých jednotek, být připraveny k samostatné bojové činnosti, k rychlým přesunům a zasahům do prostoru shozu nebo činnosti nepřátelských výsadek nebo do prostoru, kde vznikly nepokoje.

Speciálním úkolům musí odpovídat i organizace jednotek a útvarů ochrany týlu, která musí zabezpečit vysokou mobilitu a vybavení bojovou technikou k samostatnému boji proti výsadekům. Organizační členění těchto jednotek a útvarů může být různé a bude odpovídat konkrétní situaci a počtu vševojenských armád, které mají zabezpečovat.

Organizace uvedená v článku podplukovníka Vejmelky je jedna z možných. Stojí za úvahu, zda by nebylo účelné doplnit každou brigádu rojem vrtulníků, praporek průzkumnými motocyklovými četami (jako základ operativní pátrací skupiny) a některé střelecké čety psůvedskými družstvy s pátracími psy.

Z charakteru bojové činnosti vyplývá i bojová sestava jednotek a útvarů ochrany týlu, která musí odpovídat zámyslu operace a zabezpečovat hlavní úkoly při souběžném uzavření fronty.

Závěr

Cílem tohoto článku bylo poukázat na mnohostrannost úkolů jednotek a útvarů ochrany týlu, jejichž použití je daleko širší než ochrana týlu frontu (armády). K základním úkolům přistupuje řada dalších, které jsou specifické svým politickým a vojensko-bezpečnostním charakterem. Zabezpečení tak rozsáhlých a mnohostranných úkolů klade zvýšené nároky na pečlivou přípravu kádrů určených pro uvedené úkoly.

Tak např. bojová sestava brigád ochrany může pozostávat z:

- bojových sestav praporů učených do jednoho nebo dvou sledů;
- operativně pátracích skupin;
- zálohy.

Brigáda ochrany týlu zaujímá bojovou sestavu v jednom nebo ve dvou sledech podle šířky fronty nebo podle počtu aktivně působících diversních a jiných skupin v určeném pásmu činnosti.

Operativně pátrací skupiny se vytvářejí z přímo podřízených jednotek a z jednotek mechanizovaného praporu. Jejich úkolem je vyhledávat záškodnické skupiny a kontrolovat nařízená režimní opatření v určeném pásmu a další specifické úkoly.

Zálohu brigády ochrany týlu tvoří zpravidla mechanizovaný prapor. Používá se zejména k zesílení jednotek prvního nebo druhého sledu, k vedení operací, k zadržení jednotlivců nebo malých skupin, k vytváření dalších operativně pátracích skupin, k likvidaci nepokojů, jakož i k udržení pořádku a klidu v určeném pásmu.

Z bojové sestavy vyplývají i způsoby bojové činnosti, které jsou podrobně uvedeny v článku pplk. Vejmelky str. 48–53 VM 4/63.

Ještě k boji se ZHN nepřítel

(VM č. 1/63)

Plukovník Josef Kudrnovský

Generálmajor Vitanovský konstatuje, že se nesměle rozebíráme v problematice boje se ZHN nepřítel a že vlastní opatření mají obranný charakter. K tomuto správnému závěru dodávám, že ani s těmi obrannými opatřeními to není tak docela v pořádku, neboť se mnohdy chápou jen formálně.

Kde jsou příčiny tohoto nežádoucího stavu? Hlavní příčina je v tom:

- že v boji se ZHN nepřítel **nevidíme nedilnou součást boje o palebnou převahu** přes to, že plně uznáváme palebnou sílu raketových jaderných zbraní za rozhodující faktor v soudobé operaci;
- že v rámci boje o palebnou pře-

vahu nemáme přesně ujasněné místo, úlohu a vzájemný vztah jejího aktivního prvku — ničení ZHN nepřítele a pasivního činitele — obrany proti jeho ZHN.

Vytržením „boje se ZHN nepřítele“ ze souvislosti s bojem o získání a udržení palebné převahy nedoceňujeme jeho význam pro úspěch operace, což se mimo jiné projevuje i v tom, že **opatření** mají převážně **pasivní** a nikoliv **aktivní** charakter.

Palebná převaha není ve vojenské teorii pojem nový, ale má nový obsah. Proto aspoň krátce objasním její úlohu a místo v soudobé operaci a zvláště její vztah k manévru.

Dříve byla palebná převaha, vzhledem k malé účinnosti klasické munice a omezenému dosahu prostředků dopravy na cíl, **jen pomocným opatřením**, zabezpečujícím údernou sílu reprezentovanou především tankovými a motorizovanými svazky a svazy.

Raketové jaderné zbraně dovolují vést účinné palby na celý prostor obsazený nepřítelem, připravit jeho porážku a vytvořit podmínky pro rychlé ovládnutí tohoto prostoru pozemními vojsky. Tzn., že boj o palebnou převahu se stal rozhodující činností a jaderné zbraně hlavním prostředkem k dosažení vítězství. Naproti tomu **manévr**, který byl jedním z nezbytných předpokladů dosažení palebné převahy, se v soudobých podmínkách stal **jen prostředkem k rychlému využití mohutných účinků** palebné síly jaderných zbraní.

Jsou-li tedy jaderné zbraně pro získání palebné převahy rozhodující, pak i boj s nimi musí být veden tak, aby nepřítel byl tohoto rozhodujícího prostředku zbaven a to dříve, než ho sám použije. Tím je jednoznačně určena i úloha a místo jakož i význam boje se ZHN nepřítele v soudobé operaci.

Vzniká otázka, jak v podmínkách použití jaderných zbraní palebnou převahu vyjadřovat. Dříve bylo vyjadřování palebné převahy celkem jednoduchou záležitostí porovnání počtů palebných prostředků vlastních a nepřítele. Dnes je tato otázka problémem velmi složitých vzájemných kvalitativních vztahů mezi palebnou silou obou stran.

Složitost tohoto problému spočívá zejména:

— v možnostech zjištění a tím i porovnávání kvalitativních ukazatelů palebné síly jaderných zbraní;

— v možnostech nalézt nejhodnějšího společného jmenovatele kvality vlastní palebné síly a palebné síly nepřítele při jejich porovnávání;

— v možnostech vyjádřit takovéto činitele jakým je například **pohotovost**, jehož význam je v soudobých podmínkách ekvivalentní a v některých případech dokonce převyšuje význam množství a ničivosti palebných prostředků.

Možnost řešení tohoto problému je podle mého názoru jediné ve vhodném vyjádření a porovnávání ničivých účinků vlastní palebné síly a palebné síly nepřítele **na základě výpočtu pravděpodobných ztrát**. K tomuto závěru jsem došel na základě analýzy dosavadních způsobů jejího výpočtu, spočívajících v porovnávání počtu odpalovacích zařízení, jaderných náloží nebo množství kilotonáže. Mám za to, že žádný z uvedených způsobů není správný, neboť ani jeden z nich nedává možnost porovnat to nové co z jaderných zbraní dělá rozhodující faktor v soudobé operaci — obrovskou plošnou ničivost. K vyjádření palebné převahy však nestačí jen jednostranné určení nepřátelských raket, letectva a dělostřelectva, které musíme zničit vzhledem k vlastním prostředkům, které máme pro operaci, poněvadž nepřítel má přinejmenším stejné možnosti jako my. Proto hledání způsobů nemůže vyjadřovat možnosti ničení jen jedné strany, nýbrž možnosti obou stran.

Další podmínkou je, aby tento poměr byl optimální, to je takový, který je nezbytně nutný k uskutečňování plánovaného manévru. Aby bylo vyjádření palebné převahy přesné, a aby byl maximálně limitován prvek náhodnosti, je třeba provádět výpočty ve variantách pomocí nových matematických metod a počítací techniky.

Aktivní činnosti však boj o palebnou převahu a v jejím rámci boj se ZHN nepřítele vyřešen není. Vycházíme-li totiž z reálného předpokladu, že možnosti nepřítele jsou stejně jako naše, musíme připustit, že se mu podaří předejít nás v hromadném úderu. V tomto případě bude rozhodujícím faktorem odrazení hromadného úderu nepřítele, jako základní předpoklad cílevědomého přechodu k vlastnímu hromadnému úderu s cílem vybojovat palebnou převahu.

Soudobá operace vyžaduje, abychom boj se ZHN nepřítele chápali v celém jeho komplexu jako **souhrn aktivních opatření**, jejichž cílem je **zničit většinu jeho jaderných prostředků a pasivní opatření**,

jejichž cílem je maximálně oslabit hromadný úder nepřítele a vytvořit optimální podmínky pro vlastní úder. Úspěšná pasivní opatření jsou předpokladem k realizaci aktivních opatření s nimiž tvoří nedílnou jednotu. Jen takto komplexně chápáný boj se ZHN nepřítele může být základem operativního a konkrétního řízení soudobé operace.

Zkušenosti z posledního VŠC znovu potvrdily, že při hodnocení možností nepřítele je bezpodmínečně nutné brát v úvahu i **pravděpodobnou radiační situaci**, která vznikne po jeho úderech. Tento nový operační činitel není dosud veliteli a štáby plně doceněn. Nepředvídá se vývoj radiační situace, informace o radiační situaci pronikají pomalu a jejich zpracování je zdoluhavé. To všechno vede k tomu, že opatření jsou nekonkrétní a formální, poněvadž jsou realizována se značným zpožděním. Hlavní příčinou tohoto nedostatku je podle mého názoru opět skutečnost, že v radiační situaci vidíme jen jedno z běžných opatření bojového zabezpečení a nikoli **nedílnou součást boje se ZHN nepřítele**.

Dosud plně nedoceňujeme tu skutečnost, že v důsledku kombinovaných účinků jaderných zbraní vznikne po úderech velmi složitá situace jak v prostorech soustředění a rozptylu, tak i na přesunech a pak v operaci. V důsledku toho může být vážně narušeno doplňování útvarů, podstatně snížena bojeschopnost dcplňků i vojsk, zpomaleno tempo útoku, ztíženo nebo i znemožněno včasné zasazování druhých sledů a záloh a tím ohrožen i úspěch operace. Ještě méně si však uvědomujeme, že složitá radiační situace podstatně ovlivňuje i proces rozhodování tím, že:

- se prodlouží doba potřebná pro přípravu operace;

- může narušit a v některých případech i znemožnit realizaci zámyslu operace;

- budou nutné změny v zámyslu a s tím spojené přeskupování sil a prostředků ve velmi složitých podmínkách časových, terénních i psychologických, zvláště pokud-li se nepříteli provést úder s překvapením;

- se sníží bojové možnosti vlastních sil a prostředků a tím mnohé kalkulace budou nereálné.

Z těchto důvodů je podle mého názoru bezpodmínečně nutné za pomoci vědeckých metod **předvídat** a nikoli jen registrovat radiační situaci, neboť jen tak

bude možné plánovat a připravit konkrétní a účinná opatření. Mám za to, že požadavek predikace radiační situace i přes svoji složitost je při nejmenším tak nutný a samozřejmý, jako je dnes předvídání pravděpodobných protiztečí a protiúderů druhých sledů a záloh nepřítele. Je to jen opět otázka překonání určitého konzervatismu v našem myšlení, poněvadž možnosti předpovědi vývoje radiační situace na vědeckém základě jsou zcela reálné. Samočinné počítače totiž umožňují úspěšně plnit tento důležitý požadavek, neboť jsou schopné s velikou přesností určovat nejen radiační stopu, úroveň radiační v jednotlivých prostorech v libovolnou dobu a dávku ozáření, kterou jednotky při průchodu stopou dostanou, nýbrž i vyčíslit zasažené útvary a stanovit pravděpodobné ztráty, které lze očekávat na živé síle a bojové technice, včetně jejich charakteru.

Na základě těchto údajů potom je možné i předvídat nezbytná opatření operačního, materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení.

Veliká operační rychlost samočinných počítačů umožňuje potřebné výpočty v mnoha variantách a tím vyloučit do značné míry nahodilost, vyplývající z omezených možností průzkumu. To má zvláštní význam především pro přípravu první operace počátečního období války.

Po provedených úderech se predikovaná radiační situace upřesňuje na základě hlášení, týkajících se velikosti použité kilotonáže, skutečného epicentra výbuchu, způsobu jeho provedení a povětrnostních pomínek. Tato hlášení se ve formě dat přenášejí do samočinných počítačů a porovnávají se s původními výpočty. Na základě výsledků této druhé početní „operace“, která je časově daleko náročnější než výpočet pravděpodobné radiační situace se upřesní i přijaté rozhodnutí. Zkušenosti znovu potvrdily, že úspěšné řízení soudobé operace vyžaduje široké využití moderních matematických metod a počítacích strojů, které jsou schopné pracovat s potřebnou vědeckou přesností a především v reálném čase.

Organizace a boj se ZHN nepřítele je velmi složitý problém, který zahrnuje vedle výzkumu optimálních matematických metod i jejich aplikaci na bojovou činnost i náročné otázky ekonomické a především otázky obsahu a organizace přípravy velitelů a štábů.

Podrobnější analýzy vyžadují další otázky, vyplývající z toho:

— že prostředků pro boj se ZHN nepřítel máme dost a že hlavním problémem je celému tomu složitému aparátu rychle a operativně velet;

— že potřeba centralizovaného řízení boje se ZHN nepřítel se dosud necítí jako nezbytnost;

— že centralizace je vhodná pro automatizaci.

Než přikročím k analýze těchto závěrů, aspoň krátce objasním obsah a některé hlavní zásady boje se ZHN nepřítel. Prvním předpokladem úspěchu v tomto boji je dodržování zásady, že tento boj zahrnuje ničení všech prostředků, které souvisejí s použitím těchto zbraní, počínaje sklady atomové munice a konče zbraněmi v palebných postaveních. Přitom je nutné brát v úvahu množství ZHN, které je třeba zničit, dobu, kterou potřebují k odpálení, rozlohu palebných postavení, prostorů soustředění a bojového rozmístění i možnosti jejich zjištění.

Podívejme se jak vypadají tyto požadavky v číslech.

Tak např. v pásmu frontu může být:

- do 45–50 baterií houfnic 203 mm a kanónů 280 mm;

- do 50 baterií Honest John a Lacrosse;

- do 40 raket a bezpilotních prostředků typu Corporal, Redstone a TM 61;

- až 40 letišť s jednou letkou nosičů na každém z nich;

- do 30 skladů raketových základů a podobných cílů.

To je přibližně 200 objektů, kromě 15 až 18 oddílů PTRS. Z těchto prostředků může být v taktické hloubce asi 50 %, v hloubce od 30 do 100 km 30 % a v hloubce do 300 km asi 20 %.

Doba pro přípravu střelby v palebných

postaveních je u houfnic a kanónů okamžitá, u taktických raket má hodnotu přibližně 10–15' a u operačně taktických raket 2–3 hodiny.

Baterie taktických raket považujeme za bodové cíle, oddíly operačně taktických raket mají průměrnou rozlohu od 50 do 250 km². Letiště a prostory rozmístění TM 61 mají pak rozlohu několika km².

Již tyto přibližné údaje o počtu možných objektů na rozloze několika tisíc km² pásma frontu a relativně krátká doba potřebná k odpálení rakety v palebných postaveních jasně ukazují složitost zjišťování těchto prostředků průzkumem, který za těchto podmínek může být úspěšný jen tehdy, bude-li komplexní a nepřetržitý.

Další důležitý závěr, že zjišťování ZHN v palebných postaveních je krajní možností, poněvadž nedává záruku jejich zničení. Proto boj se ZHN nepřítel je nutné vést především v prostorech soustředění, na přesunech, ničením skladů, montážních zařízení a naváděcích systémů.

Aby byl boj se ZHN nepřítel úspěšný, musí zahrnovat:

- účelnou organizaci komplexního a nepřetržitého průzkumu;

- určení optimálního množství prostředků vyčleněných k ničení ZHN nepřítel a jejich dokonale sladěnou činnost;

- účelnou organizaci řízení těchto prostředků.

Plně souhlasím se závěrem generála Vitanovského, že prostředků pro boj se ZHN nepřítel máme dostatek a že tedy hlavním problémem tohoto boje je jeho rychlé a operativní řízení. Říkáme-li, že raketové jaderné zbraně znamenají novou kvalitu ve vedení operací, pak ale této kvalitě musí zákonitě odpovídat stejná kvalita organizace velení.

Některé zásady přípravy vojsk k bojové činnosti při použití klasických prostředků

Abychom mohli správně určit obsah a úlohu velení v soudobé operaci, musíme si nejprve ujasnit, co je to vůbec velení. Současné přeshlapování nad obsahem tohoto pojmu vojenské teorie je jen dalším důkazem konzervatismu v myšlení, který se projevuje v tom, že se snažíme nové podmínky řešit starými způsoby. Mám za to, že správnou odpověď na tuto otázku nám může dát jen kybernetický výklad pojmu velení. V kybernetickém slova smyslu je velení záměrná a cílevědomá činnost velitelských orgánů sou-

visejících s řízením procesů probíhajících ve složitých dynamických vojenských soustavách, jimiž mohou být kolektivy lidí řešících určitý úkol, jednotlivé zbraně nebo jejich celé systémy. V těchto soustavách probíhá neustálá činnost, která musí být nepřetržitě sladěována s konkrétními podmínkami bojové situace a usměrňována ke splnění cíle operace. To se provádí prostřednictvím řídicích pochodů.

Pod pojmem „proces“ rozumíme jakýkoli přechod složité dynamické soustavy

z jednoho stavu do druhého. Stav složité dynamické soustavy potom je dán řadou parametrů, které se mění podle různých zákonitostí.

Řízení ve složitých dynamických soustavách se uskutečňuje získáváním, uchováním a zpracováním informací.

Má-li tedy kvalita velení odpovídat soudobým podmínkám, je nutné:

- provést vyčerpávající analýzu vztahů mezi jednotlivými jevy soudobé operace a určit optimální množství a obsah informací nutných k jejímu řízení;

- mít prostředky na získávání těchto informací a jejich rychlé a nezkomolené předávání do řídicího orgánu;

- mít prostředky pro třídění a zpracování obdržených informací v reálném čase;

- mít prostředky pro rychlé a nezkomolené předávání řídicích instrukcí výkonným orgánům;

- mít odpovídající metodu práce a organizační strukturu řídicích orgánů.

Podíváme-li se na vývoj velení, vidíme, že zabezpečování požadavků na ně šlo převážně cestou zdokonalování organizace práce, zavádění prostředků „malé“ mechanizace a to zpravidla neorganizovaně a zvyšováním počtu lidí v řídicích orgánech. Dnes však v důsledku složitosti a rychlosti operace, růstu vzájemného působení velkého počtu lidí, podléhajících se na této činnosti a zapojení velkého množství materiálních prostředků, tyto metody již nestačí.

Vyřešit tuto složitou situaci je možné jedině postupným zaváděním automatizace, to je takové metody řídicí práce, při které jsou procesy probíhající ve složitých dynamických soustavách řízeny mechanismy při ponechání rozhodující funkce člověku. Při tom však je nutné si současně uvědomit, že automatizovat můžeme jen do takového stupně, do jakého se nám podaří odhalit příčinu závislosti uvnitř jednotlivých řízených procesů a závislost těchto procesů navzájem. Pokud se tedy hovoří o komplexní automatizaci ve velení, musíme ji chápat jako dlouhodobý proces, jehož trvání nebude záviset ani tak na počítačové technice, jako na tom, do jaké míry budeme schopni určit oblasti, které jsou pro řízení soudobé operace rozhodující, vzájemné vztahy uvnitř i mezi těmito oblastmi a matematicky tyto vztahy vyjádřit.

Mohutné ničivé účinky jaderných zbraní a prakticky neomezené možnosti jejich

dopravy na jakýkoli cíl, činí z boje těmito prostředky a tím i z jeho řízení nejdůležitější činnost nejen soudobé operace, nýbrž války jako celku.

Abychom mohli určit v čem jsou těžkosti a složitosti řízení boje se ZHN nepřítel a abychom mohli stanovit konkrétní opatření k jejich překonání, musíme znát podmínky úspěšného vedení tohoto boje.

Tyto podmínky podle mého názoru spočívají:

1. V přesném zjištění rozmístění ZHN v sestavě nepřítel, charakteru jejich činnosti a v rychlém, utajeném a nezkomoleném přenosu informací o nich do řídicího orgánu.

2. V rychlém a na vědeckém podkladě provedeném zpracování těchto informací, spočívajícím v jejich roztrídění a vyhodnocení, v určení optimální varianty řešení a v sestavení odpovídající řídicí instrukce (povelu).

3. V nepřetržitě znalosti stavu vlastních prostředků vyčleněných pro boj s těmito zbraněmi.

4. V rychlém a nezkomoleném přenosu řídicí instrukce nejvhodnějším vlastním prostředkem.

5. Ve stanovení optimální formy a metody řízení boje se ZHN nepřítel a tomu odpovídající struktury řídicích orgánů.

Uvedené podmínky nám dávají jasnou odpověď nejen na otázku v čem je složitost boje se ZHN nepřítel, nýbrž i jaké máme možnosti tento boj úspěšně řídit, respektive co musíme dělat, aby se tyto možnosti staly skutečností.

Z podmínek dále vyplývá, že složitost a úspěch boje se ZHN nepřítel skutečně není v nedostatku prostředků, nýbrž v jejich kvalitě a to až již jde o prostředky pro přesné zjištění těchto zbraní, nebo pro přenos a vědecké zpracování informací jak o prostředcích nepřítel, tak o vlastních. Náročnost podmínek potvrzuje i druhou část závěru, že hlavní problém boje se ZHN je v tom, najít nejvhodnější formu jeho řízení.

Jsem přesvědčen, že je možné vycházet z předpokladu, že budeme mít v blízké budoucnosti moderní prostředky jak pro získávání, tak pro zpracování a přenos informací. Úroveň a prudký rozvoj vědy a techniky v socialistických státech a zvláště v SSSR tento předpoklad plně potvrzují. Je však toto hlavní důvod například pro takovou formu řízení, jako je

centralizace? Domnívám se že nikoli. Nezbytnost centralizace řízení boje se ZHN nepřítele není v jeho automatizaci, nýbrž v objektivní zákonitosti, že centralizované velení je možné a účelné tam a na tom stupni, kde velitel má možnost nejen využít všech jemu podřízených sil a prostředků, nýbrž má i možnost činnosti těchto sil všestranně zabezpečit. A tímto stupněm je vzhledem k náročnosti požadavků i podle mého názoru front. Na druhé straně není pochyb o tom, že centralizace je pro automatizaci vhodná, není však její hlavní podmínkou. Tato vhodnost je dána především tím, že při centralizaci mají vzájemné vztahy charakter podřízenosti, kdežto při decentralizaci jde o vztahy součinnostní, jejichž automatizace je podstatně složitější.

Sporný je ale podle mého názoru požadavek autonomního spojovacího systému pro boj se ZHN nepřítele. Tento požadavek logicky navazuje na zkušenosti z vývoje systému PVO, který si postupně autonomní spojení vynutil. Je známo, že podobné nesprávné požadavky mají i ostatní druhy vojsk. Hlavní příčinou tohoto stavu je jednak soudobým podmínkám neodpovídající spojovací technika a organizační struktura a metoda práce štábů. To se opět názorně projevilo na poslední VŠC. V automatizovaném systému však tento požadavek ztrácí své oprávnění, neboť spojovací systém bude nedílnou součástí jednotného uceleného systému velení.

Pro správné chápání a tím i vedení boje se ZHN nepřítele vyplývají tyto závěry:

— boj se ZHN nepřítele jako nedílná součást boje o palebnou převahu je rozhodujícím činitelem soudobé operace;

— palebnou převahu je třeba chápat jako optimální poměr možností ničení obou stran;

— ve své podstatě je boj o palebnou převahu souhrnem dvou stejně důležitých činitelů: aktivního, jehož cílem je zničit většinu jaderných prostředků nepřítele a pasivního, jehož cílem je maximálně oslabit následky hromadného úderu nepřítele a vytvořit podmínky pro vlastní úder. Úspěšný boj se ZHN nepřítele vyžaduje, aby oba tyto činitele byli chápáni v nedílné jednotě, přičemž význam jednoho nebo druhého z nich musí být posuzován podle dané konkrétní situace;

— jedním z důležitých opatření boje se ZHN nepřítele je vědecky zdůvodněné předvídání radiační situace;

— základním předpokladem úspěšného boje se ZHN nepřítele je automatizované shromažďování, předávání a zpracování informací o těchto prostředcích jak nepřítele tak i vlastních, povětrnostních a terénních podmínkách a tomuto systému odpovídající struktura a metoda práce štábů;

— nejvhodnější formou řízení je centralizované řízení na stupni frontu, zabezpečení jednotným spojovacím systémem.

Cílem tohoto diskusního příspěvku samozřejmě nebylo vyřešit složitou otázku boje se ZHN nepřítele, nýbrž dát další podněty k přemýšlení a přispět především ke správnému pochopení této rozhodující činnosti soudobé operace a boje.

СОДЕРЖАНИЕ

ОБЩАЯ ТЕОРИЯ ВОЕННОЙ НАУКИ

Подполковник Мирослав Йонаш:	
Выбор профессий и рационализация военного обучения	3

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

Генерал-майор Ян Воштера:	
Некоторые проблемы наступательной операции начального периода войны	5
Подполковник Отакар Влах:	
Применение воздушной армии в ходе нанесения первого массированного удара	18
Майор Радомил Ропек:	
Захват аэродромов противника воздушными десантами	27
Подполковник Гинек Ондрашек:	
Некоторые вопросы огневой подготовки в первой армейской операции	32
Подполковник Ян Крал:	
Организация тыла в наступательной операции начального периода войны	42

ИЗ КАПИТАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Богуслав Вайсар:	
Оборона по взглядам французских военных специалистов	47

ДИСКУССИЯ

Подполковник Карел Пезл:	
Операция и бой без временного применения ядерного оружия	56
Полковник Аугустин Прохазка, полковник Юрай Репчин:	
Некоторые вопросы подготовки войск к ведению боевых действий с применением обычных средств борьбы	63
Подполковник Йосиф Мразек:	
Воздушные десанты в бою и операции без применения ядерного оружия	67
Подполковник Владимир Пержина:	
Материальное и медицинское обеспечение операции без применения ядерного оружия	72
Подполковник юридической службы Антонин Вахта:	
Бригада защиты тыла в современной наступательной операции	76
Полковник Йосиф Кудрновский:	
Еще к вопросу борьбы с оружием массового поражения противника	78
Подполковник Яромир Лангер:	
Основные военные названия и сокращения, применяемые в вооруженных силах СССР, ЧССР и ГДР	85

HLAVNÍ VOJENSKÉ NÁZVY A ZKRATKY POUŽÍVANÉ V ČESKOSLOVENSKÉ, SOVĚTSKÉ A NĚMECKÉ LIDOVÉ ARMÁDĚ

Plný název (česky)	Zkratka	Plný název (rusky)	Zkratka	Plný název (německy)	Zkratka
Armáda (tanková armáda)	A (TA)	Армия (танковая армия)	A (TA)	Armee (Panzerarmee)	A (PA)
Armádní sbor	as	армейский корпус	ак	Armeekorps	AK
Motostřelecká divize (pluk, prapor)	msd (msp, mspř)	мострелковская дивизия (полк, батальон)	мсд (мсп, мсб)	Mot.-Schützendivision (-regiment, -bataillon)	MSD (MSR, MSB)
Tanková divize (pluk, prapor, rota)	td (tp, tpr, tr)	танковая дивизия (полк, батальон, рота)	тд (тп, тб, тр)	Panzerdivision (-regiment, -bataillon, -kompanie)	PD (PR, PB, PK)
Výsadková divize	vd	воздушно-десантная дивизия	вдд	Luftlandedivision	LLD
Výsadková brigáda	vb	воздушно-десантная бригада	вдбр	Luftlandebrigade	LLBr.
Padákový výsadkový pluk (prapor)	pvp (pvpr)	парашютно-десантный полк (батальон)	плд (плб)	Fallschirmjägerregiment (-bataillon)	FJR (FJB)
Střelecký prapor (rota)	spr (sr)	стрелковый батальон (рота)	сб (ср)	Schützenbataillon (-kompanie)	SB (SK)
Průzkumný prapor (rota)	pzpr (pzt)	разведывательный батальон (рота)	рб (пр)	Aufklärungsbataillon (-kompanie)	AB (AKp.)
Frontový raketový oddíl	fro	фронтový ракетный дивизион	фрди	Raketenabteilung des Front	RAFj
Armádní raketová brigáda	arb	армейская ракетная бригада	арбр	Armee-Raketenbrigade	ARBr.
Raketová divize (brigáda, pluk, oddíl)	rd (rb, rp, ro)	ракетная дивизия (бригада, полк, дивизион)	рд (рбр, рп, рдн)	Raketendivision (-brigade, -regiment, -abteilung)	RD (RBr., RR, RA)
Armádní raketová parkový oddíl (baterie)	arpo (arpbat)	армейский ракетный парковый дивизион (батарея)	рпд (рпбат)	Armee-Raketen-Parkabteilung (Parkbatterie)	ARPA (ARPBtr.)
Samostatný raketový parkový oddíl	srpo	отдельный ракетный парковый дивизион	орпдн	selbständige Raketen-Parkabteilung	selb. RPA
Pohyblivá raketová technická brigáda	prtb	подвижная ракетно-техническая бригада	пртбр	bewegliche Raketen-technische Brigade	BRTBr.
Palebná baterie	palbat	стартовая батарея	сбатр	Startbatterie	StBtr.
Odpalovací zařízení	oz	пусковая установка	пу	Startanlage (Starttrappe, Startvorrichtung)	StA
Technická baterie	tbat	техническая батарея	тбатр	technische Batterie	TBtr.
Dělostřelecká divize (pluk, oddíl, baterie)	dd (dp, do, bat)	артиллерийская дивизия (полк, дивизион, батарея)	ад (ап, адн, батр)	Artilleriedivision (-regiment, -abteilung, -batterie)	AD (AR, AAbt., ABtr.)
Kanónový (houfnicový) dělostřelecký pluk	kdp (hdp)	пушечный (гаубичный) артиллерийский полк	пап (пан)	Kanonenartillerieregiment (Haubitzenartillerieregiment)	KAR (HAR)
Těžký houfnicový dělostřelecký pluk	thdp	тяжелый гаубичный артиллерийский полк	тгап	schweres Haubitzenartillerieregiment	sHAR
Pluk raketových minometů	prpm	реактивно-минометный артиллерийский полк	ремап	Reaktives Granatwerfer-Regiment	RGWR
Raketový oddíl (baterie)	rmo (rmbat)	реактивный дивизион (батарея)	ред (ребатр)	Reaktive Abteilung (-Batterie)	RAbt. (RBtr.)
Minometný oddíl (baterie)	mino (minbat)	минометный дивизион (батарея)	минд (минбат)	Granatwerferabteilung (-batterie)	GWA (GWB)
Protitanková brigáda (pluk, oddíl, baterie)	ptb (ptb, pto, ptbat)	истребительно-противотанковая артиллерийская бригада (полк, дивизион, батарея)	иптабр (иптап, иптадн, иптабр)	Panzerjägerbrigade (-regiment, -abteilung, -batterie)	PJBr. (PJR, PJA, PJBtr.)
Pohotovostní baterie	pohbat	дежурная батарея	дбатр	diensthabende Batterie	

Plný název (česky)	Zkratka	Plný název (rusky)	Zkratka	Plný název (německy)	Zkratka
Oddíl vojenských raket	ovr	войсковой ракетный дивизион	врдн	Abteilung taktischer Raketen	
Průzkumný dělostřelecký pluk (oddíl)	pzdpr (pzdo)	разведывательный артиллер. полк (дивизион)	рап (ради)	Artillerie-Aufklärungsregiment (-abteilung)	AAR (AAA)
Baterie protitankových řízených střel	bat PTRS	батарея управляемых реактивных противотанковых установок	батр УРПТУ	Panzerabwehrlenkraketen-Batterie	PALR-Bttr.
Baterie samohybných děl	batsbd	батарея самоходных артиллер. установок	батр САУ	SfL - Batterie	SfL-Bttr.
Řízená (neřízená) balistická raketa	ŘBR (NBR)	управляемая (неуправляемая) баллистическая ракета	УБР (НБР)	gelenkte (nicht gel.) ballistische Rakete	GBR (NGBR)
Taktická (operačně taktická, strategická) raketa	taktir (oper taktir, stra tr)	тактическая (оперативно-тактическая, стратегическая) ракета	TP (OTP, CP)	Taktische Rakete (operativ-taktische Rakete, strategische Rakete)	TR (OTR, StR)
Prostor bojového rozmístění	PBR	позиционный район	ПР	Stellungsraum	StR
Palebné (vyčkávací, technické) postavení	palb (vyčkp, techp)	стартовая (выжидательная, техническая) позиция	СП, ВП, ТП	Startstellung (Wartestellung, Technische Stellung)	StSt. (WSt., TSt.)
Palebné postavení	palp	огневая позиция	ОП	Feuerstellung	FSt.
Protiletadlová raketová brigáda (pluk, oddíl)	plrb (plrp, plro)	зенитная ракетная бригада (полк, дивизион)	зенрабр (зенрап, зенради)	Fla-Raketenbrigade (-regiment, abteilung)	FRBr. (FRR, FRA)
Protiletadlová divize (brigáda, pluk, oddíl)	pld (plb, plp, plo)	зенитная артиллерийская дивизия (бригада, полк, дивизион)	зенад (зенабр, зенап, зенади)	Flak-Division (Flak-Brigade, Flak-regiment, Flakabteilung)	FD (FBr., FR, FA)
Radiotechnický pluk (prapor, rota)	rtrp (rtrp, rtr)	радиотехнический полк (батальон, рота)	ртп (ртб, ртр)	funktechnisches Regiment (Bataillon, Kompanie)	FuTR, (FuTB FuTK)
Radiolokační rota	rlr	радиолокационная рота	рлр	Funkmesskompanie	FuMK
Technický oddíl	to	технический дивизион	тди	technische Abteilung	TA
Protiletadlový raketový parkový oddíl	plrpo	зенитный ракетный парковый дивизион	зрпди	Fla-Raketen-Parkabteilung	FRPA
Armádní (sborová, divizní) protiletadlová skupina	APLS (SPLS, DPLS)	армейская (корпусная, дивизионная) зенитная артиллерийская группа	АЗАГ (КЗАГ, ДЗАГ)	Armee-Flakartilleriegruppe (Korps-Flakartilleriegruppe, Divisions-Flakartilleriegruppe)	AFAG (KFAG, DFAG)
Protiletadlová řízená střela	PLRS	зенитная управляемая ракета	ЗУР	Fla-Lenkrakete	FLR
Protiletadlová řízená střela malého (středního, velkého) dosahu	PLRSMD (PLRSSD, PLRSVD)	зенитная управляемая ракета малых высот (средней дальности, дальнего действия)	ЗУР-М (ЗУР-С, ЗУР-Д)	Kurzstrecken-Fla-Lenkrakete Mittelstrecken-Fla-Lenkrakete Langstrecken-Fla-Lenkrakete	KFLR (MFLR, LFLR)
Sbor protivzdušné obrany státu	SPVOS	корпус противовоздушной обороны страны	К ПВОС	Luftverteidigungskorps	
Řízená přepadová raketa	RPR	зенитная управляемая ракета перехватчик	ЗУРП	Fla-Abfanglenkrakete	FALR
Řízená raketa protiraketové obrany (protiraketa)	RRPRO	зенитная управляемая ракета противоракетной обороны	ЗУРППО	Lenkrakete der Raketenabwehr	LRRAbw.
Ženíjní brigáda (pluk, prapor, rota)	žb (žp, žpr, žr)	инженерно-саперная бригада (полк, батальон, рота)	исбр (исп, исб, иср)	Pionierbrigade (-regiment, -bataillon, -kompanie)	PiBr. (PiR, PiB, PiK)
Ženíjní prapor (rota)	žpr (žr)	саперный батальон (рота)	сапб (сапр)	Pionierbataillon (-kompanie)	PiB (PiK)
Pontonová brigáda (pluk, prapor)	ponb (ponp, ponpr)	поптонно-мостовая бригада (полк, батальон)	помбр (помп, помб)	Pontonbrigade (-regiment, -bataillon)	PoBr. (PoR, PoB)
Rota (četa) mostních tanků	rmt (čmt)	рота (звезд) мостоукладчиков	рму (нму)	Brückenlegepanzerkompanie (-zug)	BLPK (BLPZ)
Maskovací prapor	maskpr	инженерно-маскировочный батальон	имаскб	Tarnbataillon	TB

Plný název (česky)	Zkratka	Plný název (rusky)	Zkratka	Plný název (německy)	Zkratka
Prapor (rota) polního zásobování vodou	prpzv (rpzv)	батальон (рота) полевого водоснабжения	бпв (рпв)	Wasserversorgungsbataillon (-kompanie)	WvB (WVK)
Vojenský stavební prapor	vspr	военно-строительный батальон	всб	Baubataillon	BB
Ženíjní stavební brigáda (pluk, prapor)	žsb (žsp, žspr)	инженерно-строительная бригада (полк, батальон)	исбр (исп, исб)	Pionier-Baubrigade (-regiment, -bataillon)	
Prapor ženijních strojů	pržstr	батальон инженерных машин	бим	Pioniermaschinenbataillon	
Ženíjní průzkumná rota	pžžr	инженерно-разведывательная рота	ирр	Pionieraufklärungskompanie	
Rota přepravních prostředků	rpp	рота переправочных средств	рпс	Lande-Übersetzkompagnie	LÜK
Hydrotechnická rota	hr	гидротехническая рота	гр	Hydrotechnische Kompanie	
Těžká mostová souprava	TMS	тяжелый понтонный парк	ТПП	schwerer Pontonpark	sPP
Střední mostová souprava	SMS	средний понтонный парк	СПП	mittlerer Pontonpark	
Mostová souprava	MS	мостовой парк	МП	Brückenspark	
Raketový odminovač	ROD	реактивный разминировочный прибор	РПП	Reaktives Minenräumgerät	
Brigáda (prapor, rota) chemické ochrany	bcho (prcho, rcho)	бригада (батальон, рота) химической защиты	брхз (бхз, рхз)	Brigade der chemischen Abwehr (Bataillon der chemischen Abwehr, Kompanie der chemischen Abwehr)	BrChA BChA KChA
Prapor (rota) pro odmožování terénu	prot (rot)	батальон (рота) дегазации местности	бдм (рлм)	Geländeentgiftungsbataillon (kompanie)	GEB (GEK)
Prapor (rota, četa) chemického a radiačního průzkumu	prchprz (rchprz, čhrpz)	батальон (рота, взвод) химической и радиационной разведки	бхпр (рхпр, вхпр)	Bataillon (Kompanie, Zug) für chemische und Strahlungsaufklärung	BChSA (KChSA, ZChSA)
Otravné látky	OL	отравляющие вещества	ОВ	chemische Kampfstoffe	ChKS
Trvalé (prchavé) otravné látky	TOL (POL)	стойкие (нестойкие) отравляющие вещества	СОВ (НОВ)	langwirkender (kurzwirkender) Kampfstoff	
Radioaktivní látky	RL	радиоактивные вещества	РВ	radioaktive Kampfstoffe	RKS
Místo speciální očišty	MSO	пункт специальной обработки	ПучО	Platz für Spezialbehandlung	PSB
Odmořovací místo	OM	дегазационный пункт	ДП	Entgiftungsplatz	EP
Spojovací pluk (prapor, rota)	spojp (spojpr, spojrt)	полк (батальон, рота) связи	пс (бс, рс)	Nachrichtenregiment (bataillon, -kompanie)	NR (NB, NK)
Prapor (oddíl) směrových stanic	prsmst (osmst)	радиорелейный батальон (дивизион)	ррб (ррлн)	Richtfunkbataillon (-abteilung)	RFB (RFA)
Prapor dálkových spojů	prdsp	батальон дальней связи	бдс	Bataillon der Fernverbindung	
Linkový prapor (rota)	lpr (lr)	линейный батальон (рота) связи	лбс (лрс)	Leitungsbataillon (-kompanie)	LB (LK)
Linkový stavební prapor (rota)	lstpr (lstr)	линейно-строительный батальон связи	лбс	Leitungsbaubataillon (-kompanie)	LBB (LBK)
Linkový kabelový prapor (rota)	lkpr (lkr)	линейно-кабельный батальон связи	лкбс	Kabelbaubataillon (-kompanie)	
Samostatná kabelová rota	skr	отдельная кабельная рота	окр	selbständige Kabelbaukompanie	
Prapor spojení a radiotechnického zabezpečení	prsriz	батальон связи и радиотех. обеспечения	бсро	Bataillon für Nachrichtenverbindung und funktechnische Sicherstellung	
Telegrafní stanice	TS	телеграфная станция	ТС	Fernschreibstelle	FSSt.
Telefonní ústředna	TU	центральная телефонная станция	ЦТС	Fernsprechzentrale	FSpZ
Spojovací uzel	SU	узел связи	УС	Nachrichtenzentrale	NZ
Podací stanice	PS	пункт сбора донесений	ПС	Kurierstelle	KuSt.

Plný název (česky)	Zkratka	Plný název (rusky)	Zkratka	Plný název (německy)	Zkratka
Stanice polní pošty	SPP	военно-почтовая станция	БИП	Feldpoststation	FPSt.
Rádiové vysílací středisko	RVS	радиоцентр передачи	РП	Funksendezentrale	FuSZ
Místo výměny pošty	MVP	военно-почтовый пункт обмена	ВППО	Postaustauschstelle	
Letecká armáda	LA	воздушная армия	БА	Luftarmee	LA
Stíhací letecký sbor (divize, pluk, letka)	sls (sld, slp, slt)	истребительный авиационный корпус (дивизия, полк, эскадрилья)	иак (иад, иап, иаз)	Jagdfiegerkorps (-division, -geschwader, -staffel)	JK (JD, JG, JS)
Stíhací bombardovací letecká divize (pluk, letka)	sbold (sbolp, sbolt)	авиационная дивизия (полк, эскадрилья) истребитель-бомбардировщиков	алиб (алиб, алиб)	Jagdbomberdivision (-geschwader, -staffel)	JBD (JBG, JBS)
Bombardovací letecká divize (pluk, letka)	bold (bolp, bolt)	бомбардировочная авиационная дивизия (полк, эскадрилья)	ббд (бап, баэ)	Bombenfliegerdivision (-geschwader, -staffel)	BD (BG, BS)
Samostatný smíšený letecký sbor	ssls	отдельный смешанный авиационный корпус	осак	selbständiges gemischtes Fliegerkorps	
Letecký pluk frontových křídlatých raket	lpFKR	авиационный полк frontových крылатых ракет	апФКР	Front-Flügelraketen-geschwader	FFRG
Průzkumný letecký pluk (letka)	pzlp (pzlt)	разведывательный авиационный полк (эскадрилья)	рап (раз)	Aufklärungs-geschwader (-staffel)	AG (AS)
Dělostřelecký průzkumný letecký pluk (letka)	dpzlp (dpzlt)	корректировочно-разведывательный авиационный полк (эскадрилья)	крап (краэ)	Artilleriefiegergeschwader (-staffel)	AFG (AFS)
Spojovací letecký pluk (letka)	spoilp (spoilt)	авиационный полк связи (эскадрилья)	апс (азс)	Verbindungsfliegergeschwader (-staffel)	VFG (VFS)
Dopravní zásobovací letecká divize (pluk)	dzld (dzlp)	военно-транспортная авиационная дивизия (полк)	втад (итап)	Transportfliegerdivision (-geschwader)	TFD (TFG)
Dopravní výsadeková letecká divize (pluk)	dvlp (dvlp)	транспортно-десантная авиационная дивизия (полк)	тдад (тдап)	Luftlande-Transportdivision (-geschwader)	
Vrtulníkový pluk (letka)	vtrp (vtrlt)	вертолетный полк (эскадрилья)	вп (вэ)	Hubschraubergeschwader (-staffel)	HG (HS)
Dopravní zdravotnický letecký pluk (letka)	dzdrp (dzdrl)	транспортно-санитарный авиационный полк	тсап	Transport-Sanitätsgeschwader (-staffel)	TSG (TSS)
Stíhací letectvo	SL	истребительная авиация	ИА	Jagdfieger (kräfte)	JFK
Bombardovací letectvo	BOL	бомбардировочная авиация	БА	Bombenflieger (kräfte)	BFK
Stíhací bombardovací letectvo	SBOL	истребительно-бомбардировочная авиация	ИБА	Jagdbombenflieger (kräfte)	
Průzkumné letectvo	PzL	разведывательная авиация	РА	Aufklärungsflieger (kräfte)	
Dopravní letectvo	DL	транспортная авиация	ТА	Transportflieger (kräfte)	
Typové svazky, útvary a jednotky					
Typová (předsunutá) frontová základna	TFZ (PFZ)	тыловая (передовая) фронтовая база	ТФБ (ПФБ)	rückwärtige Frontbasis (vorgeschobene Frontbasis)	RFB (VFB)
Oddělení typové (předsunuté) frontové základny	OTFZ (OPFZ)	отделение тыловой (передовой) фронтовой базы	ОТФБ (ОПФБ)	Gruppe der rückwärtigen Frontbasis (Vorgeschobenen Frontbasis)	GRFB (GVFB)
Pohyblivá armádní základna	PAZ	подвижная армейская база	ПАБ	bewegliche Armeebasis	BAB
Automobilní brigáda (pluk, prapor, rota)	ab (ap, apr, ar)	автомобильная бригада (полк, батальон, рота)	авбр (автп, авто, автр)	Kfz.-Brigade (-Regiment, -Bataillon, -Kompanie)	KfzBr. (KfzR, KfzB, KfzK)
Brigáda (prapor) potrubní dopravy PHM	bpd (prdp) PH	трубопроводная бригада (батальон)	тпбр (тпб)	Rohrleitungsbrigade (-bataillon)	RLBr. (RLB)
Silniční pořádková brigáda (prapor, rota)	silpob. (silporp, silpor)	дорожно-комендантская бригада (батальон, рота)	дпбр (дкб, дпбр)	Strassen- und Kommandantenbrigade (Strassen- und Kommandantenbataillon, Strassen- und Kommandantenkompanie)	SKBr. SKB SKK

Plný název (česky)	Zkratka	Plný název (rusky)	Zkratka	Plný název (německy)	Zkratka
Silniční (mostová) brigáda	silb (silmb)	дорожная (мостовая) бригада	дбр (мбр)	Strassenbaubrigade (Brückenbaubrigade)	SBBr. (BBBr.)
Silniční stavební (mostní, provozní) prapor	silstr (silmp, silpr)	дорожно-строительный (мостостроительный дорожноэксплуатационный) батальон	дорсб (мостб, дорсб) <i>добрб</i>	Strassenbaubataillon (Brückenbaubataillon, Strassen-nutzungsataillon)	SBB (BBB, SNB)
Chirurgická polní pohyblivá nemocnice	CHPPN	хирургический полевой подвижный госпиталь	ХПППГ	bewegliches chirurgisches Feldlazarett	
Nemocnice lehece raněných	NLR	госпиталь для легкораненых	ГЛР	Lazarett für Leichtgeschädigte	LLG
Samostatný zdravotnický oddíl	szo	отдельный медицинский отряд	омо	selbständige medizinische Abteilung	SMA
Zdravotnický prapor	zdrpr	медико-санитарный батальон	медсанбат	medizinisches Sanitätsbataillon	MedSanBtl.
Automobilní zdravotnická rota	azdrr	автосанитарная рота	аср	Sanitätstransportkompanie	STK
Velitelství frontového odsunového střediska	VFOS	командование фронтowego эвакуационного пункта	КФЭП	Führung der Abtransportstelle der Front	
Velitelství frontové nemocniční základny	VFNZ	командование фронтовой госпитальной базы	КФГБ	Führung der Lazarettbasis der Front	
Polní letecká nemocnice	PLN	полевой воздушный госпиталь	ПВГ	Feldfliegerlazarett	
Vnitřní polní pohyblivá nemocnice	PPN	внутренний полевой подвижной госпиталь	ВППГ	bewegliches therapeutisches Feldlazarett	
Neurologická polní pohyblivá nemocnice	NPPN	неврологический полевой подвижной госпиталь	НППГ	bewegliches neurologisches Feldlazarett	
Infekční polní pohyblivá nemocnice	IPPN	инфекционный полевой подвижной госпиталь	ИППГ	bewegliches Feldlazarett für Infektionskrankheiten	
Odsunová sběrna raněných	OSr	эвакуационный приемник раненых	ЭПр	Abtransportsammelstelle für Geschädigte	
Transfúzní stanice	TrSt	станция переливания крови	СПК	Station für Bluttransfusion	
Stálý zdravotnický vlak	SZV	стационарный медицинский поезд	СМП	stationärer Lazarettzug	stat. LAZ
Divizní obvaziště	DO	дивизионный медицинский пункт	ДМП	Divisionsverbandplatz	DVP
Plukovní obvaziště	PIO	полковой медицинский пункт	ПМП	Regimentsverbandplatz	RVP
Praporeční obvaziště	PrO	медицинский пункт батальона	МПБ	Bataillonsverbandplatz	BVP
Vojenská nemocnice	VN	военный госпиталь	ВГ	Armeelazarett	AL
Železniční brigáda	želb	железнодорожная бригада	ждбр	Eisenbahnbrigade	EBr.
Železniční mostní pluk (prapor)	želmp (želmp)	мостовой железнодорожный полк (батальон)	мждп (мждб)	Eisenbahn-Brückenbauregiment (-bataillon)	EBBR (EBBB)
Provozní železniční pluk (prapor)	želprov (želprovpr)	эксплуатационный железнодорожный полк (батальон)	эждп (эждб)	Eisenbahn-Nutzungsregiment (-bataillon)	ENR (ENB)
Železniční stavební prapor	želstr	железнодорожный строительный батальон	жсб	Eisenbahnbaubataillon	
Polní letecká základna	PLZ	полевая авиационная база	ПАБ	Feldfliegerbasis	
Letecká technická divize	ltd	авиационно-техническая дивизия	атд	fliegertechnische Division	FTD
Letištní prapor	lpr	батальон аэродромно-технич. обеспечения	бато	Bataillon für flugplatztechnische Sicherstellung	BFTS
Letecký stavební prapor	lstpr	инженерно-аэродромный батальон	ияк	Flugplatzbaubataillon	FBB
Prapor spojení a pozemního zabezpečení navigace (PZN)	prspojPZN	дивизион связи и радиотехнического обеспечения	дсрто	Abteilung f. Nachrichtenverbindung und funktechnische Sicherstellung	AN u. FuTS
Oddělení polní letecké základny	OPLZ	отделение полевой авиационной базы	ОПАБ	Abteilung der Feldfliegerbasis	
Pracovní prapor	pracpr	трудовой батальон	ТБ Тб	Arbeitsbataillon	
Prapor obsluhy	prob (PAZ-PLZ)	батальон обслуживания	бо	Bedienungsbataillon	
Prapor mechanizace nákladních prací	prmech	батальон механизация погрузочных работ	бмпр	Bataillon für Mechanisierung der Verladearbeiten	

Plný název (česky)	Zkratka	Plný název (rusky)	Zkratka	Plný název (německy)	Zkratka
Rota obsluhy	rob	рота обслуживания	рог	Bedienungskompanie	
Spojovací prapor týlu	spojpr T	батальон связи тыла	бас.Т <i>бс.т</i>	Nachrichtenbataillon der rückwärtigen Dienste	
Spojovací rota týlu	spojr T	рота связи тыла	рос.Т <i>р.т</i>	Nachrichtenkompanie der rückwärt. Dienste	
Kořistní rota	kořr	трофейная рота	трофр	Beutesammelkompanie	
Automobilní cisternový prapor	acpr	автомобильный цистерновый батальон <i>транспортный батальон</i>	ацб <i>атб (у)</i>	T/S - Bataillon	T/S Btl.
Trakotrový prapor	trpr	тракторный батальон	трб	Traktorenbataillon	
Silniční mostní základna	SMZ	дорожно-мостовая база	дмб	Strassen-Brückenbasis	
Silniční technická základna	STZ	дорожно-техническая база	дтб	technische Strassenbasis	
Frontová základní silnice	FSZ	фронтальная основная дорога	ФОД	Front-Hauptstrasse	FHS
Frontová kontrolovaná silnice	FSK	фронтальная контролируемая дорога	ФКД	kontrollierte Frontstrasse	KFS
Frontová záložní silnice	FS zá	фронтальная запасная дорога	ФД зап	Front-Reservestrasse	FResS
Frontová příčná silnice	FSP	фронтальная поперечная дорога	ФРД	Front-Rochadestrasse	FRoS
Vojenská správa železniční stanice	VSŽS	военное управление железнодорожной станции	ВУЖС	Bahnhofskommandantur	
Vykládací stanice	V/S	разгрузочная станция	P/C	Entladebahnhof	EBf
Armádní sklad PHM	ASPHM	армейский склад ГСМ	АСГСМ	Armee-Treib und Schmierstofflager	ATSL
Divizní sklad PHM	DSPHM	дивизионный склад ГСМ	ДСГСМ	Divisions Treib und Schmierstofflager	DTSL
Plukovní sklad PHM	PSPHM	полковой склад ГСМ	ПГСМ	Regiments Treib und Schmierstofflager	RTSL
Sklad leteckých pohonných hmot	SLPH	склад авиационного горючего	САГ	T/S-Lager der Luftstreitkräfte	
Polní pekářny	PP	полевые хлебопечарни	ПХП	Feldbäckerei	
Polní masozávod	PMZ	полевой мясозавод	ПМЗ	Feldschlachtereie	
Armádní proviantní sklad	APS	армейский продовольственный склад	АПС	Armee-Verpflegungslager	AVL
Divizní proviantní sklad	DPS	дивизионный продовольственный склад	ДПС	Divisionsverpflegungslager	DVL
Hospodářská výdejna	HV	пункт хозяйственного довольствия	ПХД	Verpflegungsstelle	
Polní prádelny	PPr	полевые прачечные	ППр	Feldwäscherei	
Armádní sklad výstroje	ASV	армейский склад вещевого имущества	АСВИ	Armee-B/A-Lager	ABAL
Divizní sklad výstroje	DSV	дивизионный склад вещевого имущества	ДСВИ	Divisions-B/A-Lager	DBAL
Plukovní sklad výstroje	PSV	полковой склад вещевого имущества	ПСВИ	Regiments-B/A-Lager	RBAL
Automobilní opravy	AO	автомобильные ремонтные мастерские	АРМ	Kfz.-Instandsetzungswerkstatt	KfzIW
Všeobecné zkratky					
Velitelské stanoviště	VS	командный пункт	КП	Gefechtsstand	GS
Záložní (předsunuté) velitelské stanoviště	ZVS (PVS)	запасный (передовой) командный пункт	ЗКП (ПКП)	Wechselgefechtsstand (vorgeschobener Gefechtsstand)	WGS (VGS)
Týlové velitelské stanoviště	TVS	тыловый пункт управления	ТТУ	rückwärtige Führungsgruppe (do útvaru)	RFG
				rückwärtige Führungsstaffel	RFS
Pozorovatelna	P	наблюдательный пункт	НП	B-Stelle (Beobachtungsstelle)	BSt.

Plný název (česky)	Zkratka	Plný název (rusky)	Zkratka	Plný název (německy)	Zkratka
Radiotechnická hláska	RTH	радиолокационный пост противовоздушной обороны	РЛП, (ПВО)	Funkmessposten	FuMP
Shromaždiště poškozené techniky	SPT	сборный пункт поврежденных машин	СППМ	Sammelplatz für ausgefallene Maschinen (Fahrzeuge)	SPAM (SPAF)
Průzkumný odřad (hlídka, skupina)	PzO (PzH, PzS)	разведывательный отряд (дозор, группа)	ПО (РД, РГ)	Aufklärungsabteilung (-trupp, -gruppe)	AA (AT, AG)
Samostatná průzkumná hlídka	SPzH	отдельный разведывательный дозор	ОРД	selbständiger Aufklärungstrupp	SAT
Radiační a chemická průzkumná hlídka	RCHPzH	дозор радиоакционной и химической разведки	ДРХР	Strahlungs-u. chemischer Aufklärungstrupp	SCHAT
Předsunutý (čelní, boční, zadní) odřad	PO (ČO, BO, ZO)	передовой (головной, боковой, тыльный) отряд	ПО (ГО, БО, ТО)	Vorausabteilung (Vortrupp, Seitendeckung, Nachtrupp)	VA
Čelní (boční, zadní) pochodová zástava	ČPZ (BPZ, ZPZ)	головная (боковая, тыльная) походная застава	ТПЗ (БПЗ, ТПЗ)	Spitzeneinheit, Seitensicherungseinheit, Rückensicherungseinheit	SpE (SE, RE)
Odřad zabezpečení pohybu	OZP	отряд обеспечения движения	ООД	Abteilung zur Sicherstellung der Bewegung	ASB
Pohyblivý odřad zatarasovací	POZ	подвижный отряд заграждения	ПОЗ	bewegliche Sperrabteilung	BSA
Vševojsková záloha	VZ	общевойсковой резерв	ОбщР	allgemeine Reserve	allg. Res.
Protitanková (ženijní, chemická) záloha	PTZ (ZZ, CHZ)	противотанковый (инженерный, химический) резерв	ПТР (ИР, ХР)	Panzerabwehrreserve (Pionierreserve, chemische Reserve)	PARes. (Pi-Res.)
Protivzdušná obrana	PVO	противовоздушная оборона	ПВО	Luftverteidigung	LV
Protiraketová obrana	PRO	противоракетная оборона	ПРО	Raketenabwehr	RAbw.
Protiatomová ochrana	PAO	противоатомная защита	ПАЗ	Kernwaffenschutz	KSch.
Protibiologická ochrana	PBO	противобактериологическая защита	ПБЗ	biologischer Schutz	BiSch.
Vzletové a přistávací pásma	VPP	взлетно-посадочная полоса	ВПП	Start- und Landebahn	StLB
Palebný průměr	pp	боевой комплект	б/к	Kampfsatz	KS
Denní dávka potravin	ddp	суточная дача продовольствия	с/д	Tagesverpflegungssatz	TVS
Náplň pohonných hmot	n (PH)	заправка горючего	запр	Auffüllung	Auff.
Nedotknutelná zásoba	NZ	неприкосновенный запас	НЗ	Eiserne Reserve	ER
Trigonometr	trig.	отметка	отм.	Punkt, Höhenzahl	Pkt.
Kóta	k.	высота	выс.	Höhe	H
Severozápadně (severovýchodně, jihovýchodně, jihozápadně)	sz. (sv., jv., jz.)	северо-западнее (северо-восточнее, юго-восточнее, юго-западнее)	сев-зап., сев-вост., юго-вост., юго-зап.	nordwestlich (nordöstlich, südöstlich, südwestlich)	NW (NO, SO, SW)
Zkratky funkci					
Velitel 5. armády	Vel 5 A	командующий 5-ой армией	командарм-5	Oberbefehlshaber der 5. Armee	OB 5. A
Velitel 3. armádního sboru	Vel 3 as	командир 3-го армейского корпуса	как-3	Kommandeur des III. Armeekorps	K-3. AK
Velitel 6. motostřelecké divize	Vel 6 msd	командир 6-ой мотострелковой дивизии	кмсд-6	Kommandeur der 6. MSD	K-6. MSD
Velitel 2. raketové brigády	Vel 2. rb	командир 2-ой ракетной бригады	кРБП-2	Kommandeur der 2. Raketenbrigade	K-2. RBr.
Velitel 82. stíhacího leteckého pluku	Vel 82 slp	командир 82-го истребительного авиационного полка	КИАП-82	Kommandeur des 82. Jagdfliegergeschwaders	K-JG-82

Plný název (česky)	Zkratka	Plný název (rusky)	Zkratka	Plný název (německy)	Zkratka
Velitel 1. tankového praporu	Vel 1 tpr	командир 1-го танкового батальона	КТБ-1	Kommandeur des 1. Panzerbataillons	K-I. PB
Velitel 2. střelecké roty	Vel 2 sr	командир 2-ой стрелковой роты	КСР-2	Kompaniechef der 2. Schützenkompanie	Kp-Ch 2. SK
Zástupce velitele pro tyl	ZT	заместитель командира по тылу	ЗКТ	Stellvertreter des Kommandeurs für rückwärtige Dienste	Stellv. RD
Náčelník štábu	NŠ	начальник штаба	НШ	Stabschef	StCh
Náčelník štábu týtu	NŠT	начальник штаба тыла	НШТ	Stabschef Rückwärtige Dienste	StChRD
Náčelník raketového vojska a dělostřelectva armády	NRVD A	начальник ракетных войск и артиллерии армии	HPBA	Chef der Raketenstruppen und der Artillerie der Armee	CRAA
Náčelník dělostřelectva sboru (divize, pluku)	NDS (NDD, NDP)	начальник артиллерии корпуса (дивизии, полка)	HAK (HAK, HAK)	Chef Artillerie des Korps (der Division, Leiter Artillerie des Regiment)	CAK (CAD, LAR)
Náčelník operačního oddělení	NOO	начальник оперативного отдела, (отделения)	HOO	Leiter der Unterabteilung (Abteilung) Operativ	LUA Op. (LA Op.)
Náčelník průzkumu	NPz	начальник разведки	HP	Leiter, Chef Aufklärung	LA,
Spojovací náčelník	SN	начальник связи	HC	Leiter Nachrichten, Chef Nachrichten	LN, CN
Chemický náčelník	CHN	начальник химической службы	HXC	Leiter Chemische Dienste	LChD
Operační dozorcí	OD	оперативный дежурный	ОД	Operativer Diensthabender	OpD.
Týlový operační dozorcí	ODT	оперативный дежурный по тылу	ОДТ	Operativer Diensthabender der rück. Dienste	OpD. RD
Dozorcí spojení	DS	дежурный по связи	ДС	Diensthabender Nachrichten	DN
Náčelník spojovacího uzlu	NSU	Начальник узла связи	HVC	Leiter der Nachrichtenzentrale	LNZ
Zpracoval: podplukovník Jaromír Langer					